

Dopen... waarom eigenlijk ?

J. G. Fijnvandraat

Deze artikelenserie over de doop heeft in de jaren 1977 tot 1979 in de Bode des heils gestaan. Het is een serie van 25 artikelen die speciaal geschreven werden voor jonge mensen.

1. Inleiding	14. Gelovigen
2. Drie dopen	15. Erfschuld
3. Doop van Johannes	16. In plaats van
4. Notities - een warwinkel van meningen	17. Doop voor doden
5. Gehoorzaamheid	18. Toegangspoort
6. Geloof	19. Huisdoop 1
7. Dood	20. Huisdoop 2
8. Begraven	21. Huisdoop 3
9. Afwassing	22. Huisdoop 4
10. Vergeving	23. Huisdoop 5
11. Behoudenis	24. Huisdoop 6
12. Dopen voor doden	25. Huisdoop 7
13. Overdopen	26. Vragen

1. Inleiding

Ja, waarom?

Vreemd eigenlijk, die gewoonte om mensen die in de Heer Jezus geloven in water onder te dompen. Heidense godsdiensten, ja, die hebben allemaal een bepaald ritueel, waaraan een of andere kracht wordt toegekend, maar het christendom leert toch juist dat het op het innerlijk aankomt, op het hart? Waarom dan die doop?

Dat ons hart niet deugt, weet ieder wel die een beetje eerlijk wil zijn ten opzichte van God en zichzelf. Het woord van de Heer over ons hart is vernietigend: “Want uit het hart komen voort: boze overleggingen, moorden, overspelen, hoererijen, diefstal, valse getuigenissen, lasteringen. Deze dingen zijn het, die de mens verontreinigen” (Matth. 15:19, 20).

Maar het klopt uiteraard met de realiteit. Bekering, dat wil zeggen: berouwvol zich naar God keren, en geloof in Jezus Christus, dat wil zeggen: in kinderlijk geloof aanvaarden dat Hij voor onze zonden het oordeel droeg en onze plaats innam, zijn dus noodzakelijk. Dat er innerlijk met ons iets veranderen moest, dat hebben we allemaal voor zover we bekeerd zijn wel beseft. Maar dat dopen ... waar is dat nu goed voor?

Het staat toch in de bijbel?

“Ja maar”, hoor ik iemand zeggen, “het staat toch in de bijbel?” Inderdaad, dat is zo. Zo goed als de bijbel spreekt over bekering en geloof, zo goed spreekt de bijbel ook over de doop. De Heer Jezus heeft Zelf gezegd:

“Wie gelooft en gedoopt is, zal behouden worden” (Markus 16:16).

De doop hoort er dus beslist bij. Dit woord van de Heer verbiedt ons deze handeling als een “quantité négligeable” (een onbeduidend iets) te beschouwen. Het is dan ook onbegrijpelijk dat het Leger des Heils, dat zoveel ijver aan de dag legt wat de evangelieprediking betreft, de doop eenvoudig heeft afgeschreven.

En dit te meer als we bedenken, dat er een duidelijke opdracht om te dopen in de bijbel staat. Deze opdracht luidt:

“Gaaf dan heen, maakt alle volken tot discipelen en doopt hen tot de naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest, en leert hen te bewaren alles wat ik u geboden heb” (Matth. 28:19).

Dit bevel geldt in eerste instantie de predikers van het evangelie. Zij hebben er aan te gehoorzamen. We zien bijvoorbeeld hoe Petrus zich hieraan heeft gehouden. In het geval van Cornelius en zijn huisgenoten lezen we van hem zelfs, dat hij beval hen te dopen. (Dat Petrus hier zo bevelend optreedt, heeft een bepaalde achtergrond, waarop ik later hoop terug te komen).

Deze opdracht om te dopen, gericht aan de predikers, houdt echter indirect ook een oproep aan de gelovigen in, om zich te laten dopen, en vraagt ook van hen gehoorzaamheid. Dit blijkt ook verder uit de Schrift, want dezelfde Petrus zegt tegen de mensen, die op de pinksterdag in het hart getroffen waren door zijn prediking:

“Bekeert u, en een ieder van u late zich dopen in de naam van Jezus Christus tot vergeving van zonden” (Hand. 2:38).

Zowel het woord “bekeert u” als “een ieder late zich dopen” bevat een oproep, waaraan men gehoor heeft te geven.

Onvoorwaardelijke gehoorzaamheid

Nu weten we dat onvoorwaardelijke gehoorzaamheid aan wat God beveelt voor iedere gelovige een eerste eis is. Wij hoeven niet eerst antwoord te hebben op al onze “waaroms” om dan pas te doen wat de Heer zegt. En zeker mogen we niet tegenstribbelend of zelfs opstandig opmerken: “Ik zie het nut er eigenlijk niet van, dus om mij hoeft het niet”. Dat laatste wordt ons tenminste nergens in de bijbel voorgehouden.

Integendeel, in de Schrift vinden we voorbeelden te over van mensen die tot bekering kwamen en zich direct daarop zonder verder commentaar lieten dopen. Kijk eens naar de “kamerling” die op de terugreis is van Jeruzalem naar Ethiopië. IJverig zit hij op zijn wagen een stuk uit de bijbel te lezen. Hij begrijpt niet alles, maar één ding is hem duidelijk: het gedeelte dat hij leest spreekt over een man, die in de plaats van anderen en terwille van anderen vreselijk geleden heeft. Niet alleen geleden door wat mensen hem aandeden, maar geleden omdat hij de straf van God voor anderen droeg. Maar wie is die man? Terwijl hij zich dat afvraagt, hoort hij een stem naast zich, die vraagt of hij wel begrijpt wat bij leest. Nee, dat doet hij niet, Even later zit de vraagsteller naast hem op de wagen en begint hem Jezus te verkondigen.

Kennelijk spreekt de evangelist Filippus want die is het daarbij ook over de doop. Ze passeren een watertje en prompt zegt de hofbeambte van koningin Candacé:

“Ziedaar water; wat verhindert mij gedoopt te worden?” (Hand. 8:36).

Wel, er verhinderde hem niets, dus werd hij direct gedoopt. Mooi is dat, als iemand zo direct voldoet aan wat God van hem vraagt. Daarin wordt God verheerlijkt. Gehoorzaamheid is het grote kenmerk van bekering. Vóór onze bekering waren we “kinderen van de ongehoorzaamheid”. maar met onze bekering is dat totaal uit, Tenminste, zo hoort het in de praktijk te zijn. Als je bekeerd bent, mag je je nog zo inspannen voor christelijk werk, geld geven voor de zending, je naaste de helpende hand bieden enz.. maar als je weigert gehoorzaam te zijn aan het voorschrift om je te laten dopen, dan heeft het voor God toch niet “die” waarde. De Schrift zegt en laten we dat maar goed tot ons doordringen “gehoorzaamheid is beter dan slachtoffers” (1 Sam. 15:22).

Wat aarzel je?

Helaas gaat het bij ons niet altijd zo vlot als bij de kamerling. We moeten wel eens over een drem-peltje heen geduwd, net als Saulus van Tarsen. Daar zit deze grote christenvervolger bij de failliete boel van zijn godsdienstig leven in een huis te Damaskus. In de Rechte Straat inderdaad: Saulus stond aan het begin van de goede weg, maar er moest nog wel wat rechtgezet worden. Gebroken door schuldgevoel zit hij daar, met bitter berouw in zijn hart. Hij zit in het huis van een zekere Judas en hij voelt zich "een Judas". Duister is het om hem heen, want zijn ogen zijn verblind, en duister is het van binnen. In plaats van voor God te strijden zoals hij meende heeft hij tegen Gods Gezalfde gestreden. De woorden: "Ik ben Jezus, die gij vervolgt", hameren hem nog in zijn ziel. Zou er voor zo'n groot zondaar, als hij was, nog redding zijn? Vurig bidt hij tot God. Vroeger had hij waarschijnlijk meer gebeden opgezegd dan echt gebeden. Nu bidt hij!! (Hand. 9:11).

Daar gaat de deur open en stapt een discipel van Jezus Christus, Ananias heet hij, de kamer binnen. De eerste woorden van deze man zijn als balsem voor de gebroken farizeeër: "Saul, broeder.." Die man kent hem... dan moet... hij van God gezonden zijn! "Broeder" noemt hij hem... dus hij wordt aangenomen als volgeling van die Jezus van Nazareth, van die opgestane Heer? En dan de rest van de boodschap: "de Heer heeft mij gezonden, Jezus, die u verschenen is op de weg, die gij kwaamt, opdat gij weer zoudt kunnen zien en met de Heilige Geest vervuld zoudt worden" (Handel. 9:17).

Voordat Saulus goed beseft wat er gebeurt, wordt het donkere gordijn voor zijn ogen weggeschoven, sterker ... het lijkt wel alsof er schubben van zijn ogen vallen. Licht in zijn ogen en licht in zijn hart. Wat een omkeer!!

Is het nu klaar? Nee, er moet nog wat gebeuren. Ongetwijfeld weet hij wel dat christenen zich laten dopen. Hij aarzelt echter. Dan krijgt hij als het ware een duw in de rug. Ananias zegt: "En nu, waarom aarzelt gij? Sta op, laat u dopen en uw zonden afwassen, onder aanroeping van zijn naam" (Hand. 22:16).

Wat Saulus weerhield weet ik niet. Was het beschroomdheid? Of zat het hem toch even dwars dat hij, de voornamelijk jood, zich moest laten dopen? Wat doet het er ook toe. Hij heeft zijn aarzeling overwonnen en zich gehoorzaam laten dopen.

Horen, geloven, dopen

Dit zijn twee voorbeelden uit het boek de Handelingen, maar er zijn er veel meer. We kunnen ze niet allemaal zo uitgebreid de revue laten passeren, maar ik wil toch wel een paar teksten citeren:

Hand. 2:41 "Zij dan, die zijn woord aannamen. lieten zich dopen".

Hand. 8:12 "Maar toen zij Filippus geloofden. die het evangelie van het koninkrijk Gods en van de naam van Jezus Christus verkondigde, lieten zij zich dopen, zowel mannen als vrouwen".

Hand. 10:47 "Kan ook iemand het water weren, dat dezen niet gedoopt zouden worden ... en hij beval hen te dopen ..".

Hand. 16:14 "zodat zij acht gaf op wat door Paulus gesproken werd. En toen zij gedoopt was en haar huis ..."

Hand. 16:33 "en hij liet zich onmiddellijk dopen, hij en al de zijnen".

Hand. 18:8 "en velen van de Korinthiërs hoorden en geloofden en lieten zich dopen".

Hand. 19:5 "en toen zij dit hoorden, lieten zij zich dopen tot de naam van de Heer Jezus".

Uit al die voorbeelden zien we duidelijk de Goddelijke volgorde: het evangelie horen, het geloven en zich laten dopen. En voor de evangelist geldt: evangelie verkondigen en hen die het aannemen dopen!

De bijbel zegt het, dus punt ... uit?

Dus de bijbel zegt dat er gedoopt moet worden en daarmee punt uit? En dan vooral niet zeggen: "waarom nou" ? Alsof we daar niets mee te maken hebben? Nee, zo is het ook weer niet. God vraagt geen kadaverdiscipline. Tenminste ... in het algemeen kunnen we zeggen dat de Heer ons

ook duidelijk wil maken, waarom Hij iets van ons vraagt. Niet altijd is dat zo, het is waar. Denk maar aan Abraham, die het bevel kreeg zijn zoon te offeren. God vertelde hem er toen helemaal niet bij waarom hij dat moest doen. Dat hoorde Abraham pas achteraf.

Soms wil God zonder meer onze gehoorzaamheid, onze liefde tot Hem en ons geloofsvertrouwen in Hem testen. Zo'n loutering is nodig. Dan gaat het echter om ons praktisch leven. Maar als het om Goddelijke instellingen gaat, wil de Heer ons daarvan ook de zin duidelijk maken.

Welnu, dat geldt ook voor de doop. We mogen dan ook heus wel vragen: "Waarom nou dat dopen?". Mits het geen kritisch, maar een belangstellend vragen is. Dát een gelovige gedoopt moet worden is dus geen punt. En we hoeven beslist niet alles te weten aangaande de doop om de opdracht te gehoorzamen. Wáárom we gedoopt moeten worden mogen we best goed overwegen. En de bijbel laat ons in dit opzicht zeker niet in het ongewisse. We zullen er in de volgende artikelen de Schrift dan ook eens grondig op naslaan.

2. Drie dopen

We gaan dan nu naar de betekenis van de doop speuren. De betekenis van de doop. . . , dat zeg ik wel zo vlot, maar zo eenvoudig liggen de zaken niet. Weet u wel dat de bijbel over drie dopen spreekt, namelijk:

de doop met de Heilige Geest;
de doop met vuur, en
de doop met water?

En dat u dan bij de laatste nog weer onderscheid moet maken tussen de doop, die Johannes de doper bediende en de christelijke doop? En dat die christelijke doop dan nog weer verschillende betekenissen heeft ... ?

"Als het zo ingewikkeld is, laten we dan maar ophouden", zegt u? Kom, kom, niet zo gauw de moed verliezen. We gaan trouwens al die dopen nu nog niet bespreken, dat komt hopelijk later wel eens. Ik heb deze opsomming alleen gegeven als een heel summiere terreinverkenning, waarvan we één ding kunnen leren, namelijk dat je met iets wordt gedoopt. Om het heel populair te zeggen: wassen doe je met een wasmiddel en dopen doe je met een doopmiddel. En dat middel bepaalt met welke soort doop je te maken hebt.

Doopmiddel en doopresultaat

Voorlopig bepalen we ons dus tot de waterdoop. Van het "buurterrein" van de Geestesdoop kunnen we echter nog iets belangrijks leren, iets dat althans daar nog duidelijker uitkomt dan bij de waterdoop. En wel, dat we niet alleen te maken hebben met het doopmiddel, maar ook met het doopresultaat, of het doopeffect. Ik denk dan aan 1 Kor. 12:13, waar staat:

"want ook wij allen zijn door één Geest tot één lichaam gedoopt".

Het doopmiddel is in dit geval de Heilige Geest (verg. Hand. 1:5), het doopresultaat is het gevormd zijn tot, of gevoegd zijn bij het ene lichaam, te weten de gemeente van Jezus Christus. Dit onderscheid tussen doopmiddel en doopresultaat valt ook zo aan te geven: je wordt gedoopt met iets en je wordt gedoopt tot iets. Laten we dit vasthouden.

Doop en discipelschap

Na dit uitstapje gaan we terug naar de waterdoop. Welke, die van Johannes of de christelijke doop? Dat doet er niet toe, want er is één ding waarin de doop van Johannes en de christelijke doop overeenstemmen en daar gaan we het eerst over hebben. De doop met water, of dat nu de doop van Johannes of de christelijke doop is, heeft te maken met discipelschap.

Maar wat is een discipel?

Dat woord gebruiken we niet of nauwelijks in het Nederlands. Wel, een discipel is een leerling, volgeling, ofwel aanhanger van een bepaald persoon. Ik heb expres het woord volgeling en aanhanger erbij gezet, omdat wij bij de term leerling vrijwel uitsluitend denken aan kinderen die op school kennis verzamelen.

In het oosten was een discipel echter een leerling, die van een meester onderricht kreeg, dat niet (slechts) theoretisch van aard was, maar te maken had met een bepaalde levensstijl en met een bepaald ideaal dat nagestreefd werd. Met dat discipelschap nu heeft de doop te maken.

Dat dit zo is, kan gemakkelijk uit de bijbel worden aangetoond. Lees maar Johannes 4:1, waar staat: “dat Jezus meer discipelen maakte en doopte dan Johannes (hoewel Jezus zelf niet doopte, maar zijn discipelen)”. Discipelen maken en dopen boren dus bij elkaar.

Maakt tot discipelen

Het verband tussen die twee blijkt ook zonneklaar uit de doopopdracht van de Heer, die door Mattheüs wordt vermeld met de woorden:

“Gaaf dan heen, maakt alle volken tot discipelen, en doopt hen tot de naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest, en leert hen te bewaren alles wat ik u geboden heb” (Mattheüs 28:19).

We kunnen deze opdracht in drieën knippen, en wel als volgt:

- a. gaat dan heen, maakt alle volken tot discipelen;
- b. doopt hen tot de naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest;
- c. leert hen te bewaren alles wat ik u geboden heb.

Nu moet ik een beetje moeilijk worden, want er wordt van deze tekst wel eens een andere lezing gegeven, waarbij de hele indeling in drieën in duigen zou vallen. Men leest dan:

“Gaaf dan heen, maakt alle volken tot discipelen door hen te dopen, enz...”

Volgens de grondtekst is deze lezing mogelijk, maar dit kan toch echt niet de bedoeling zijn. In het vervolg van de tekst moeten we dan namelijk ook lezen: “door hen te leren bewaren alles wat ik u geboden heb”.

Daar hebben we immers met dezelfde zinsconstructie te maken. Dat komt er echter op neer dat iemand pas een discipel zou zijn als hij het onderwijs geheel gevolgd heeft, in plaats van dat hij een discipel wordt om het onderwijs te volgen en in praktijk te brengen.

Hoe worden discipelen gemaakt?

Er is trouwens meer tegen deze lezing in te brengen, want men zou dan mensen tot discipelen kunnen maken enkel en alleen door ze te dopen. Waar blijft dan echter de prediking? Die zou in deze opdracht helemaal niet begrepen zijn. En welke mensen zullen er ooit toe komen zich te laten dopen als ze “van toeten noch blazen” weten? Nee, de opdracht “maakt alle volken tot discipelen” kan niet anders betekenen dan discipelen maken door prediking. Zo is er ook overeenstemming met de vermelding van de zendingsopdracht in Markus, die luidt:

“Gaaf heen in de hele wereld en predikt het evangelie aan alle schepselen. Wie gelooft en gedoopt is, zal behouden worden” (Markus 16:15, 16a).

Dat aan de doop prediking vooraf gaat, zal trouwens wel niemand ontkennen. Maar laten we de Schrift hierover zelf aan het woord. Hoe maakte Johannes de dooper discipelen? Wel, bij predikte:

“Bekeert u, want het koninkrijk der hemelen is nabij gekomen”.

En van de mensen, die naar hem luisterden, lezen we:

“Zij werden door hem gedoopt in de Jordaan, terwijl ze hun zonden beleden”.

Dat laatste was de uitwerking van het gepredikte woord, dat hun hart geraakt had, en hen deed besluiten Johannes de dooper aan te hangen.

Zie, hoe Petrus predikt op de pinksterdag in Jeruzalem. Hij stelt de Israëlieten voor ogen wat ze gedaan hebben. Door die prediking, verricht in de kracht van de Heilige Geest, worden de luis-teraars in het hart getroffen en vragen wat ze nu moeten doen. Tot hen zegt Petrus: “Bekeert u en een ieder van u late zich dopen in de naam van Jezus Christus” (Hand. 2:38). De vele teksten uit het boek de Handelingen, die ik al in het vorige artikel heb aangehaald, bewijzen ‘hetzelfde. Een discipel word je door gehoor te geven aan de prediking. Voor het belang van de zaak wijs ik nog op Hand. 14:21, waar we van Paulus en Barnabas lezen:

“En nadat ze aan die stad het evangelie verkondigd en vele discipelen gemaakt hadden, keerden zij terug naar Lystre”.

Hier wordt de doop zelfs niet vermeld, zodat des te duidelijker uitkomt dat het maken van discipelen in eerste instantie een zaak is van prediking. Een discipel wordt men door de prediking ter harte te nemen en aan de oproep die in de prediking besloten ligt gehoor te geven. Daarmee is echter de doop verbonden. Het aanvaarden van de prediking is een innerlijke zaak. De innerlijke beslissing gaat echter gepaard met een uiterlijke manifestatie, de doop, waardoor iemand openlijk de plaats van discipel inneemt.

3. De doop van Johannes

Een afgezonderde groep

Laten we nog even blijven staan bij de doop van Johannes. Jeruzalem en heel Juda loopt uit om de prediker met zijn kameelharen kleed te beluisteren. Zij die zijn prediking aannemen worden gedoopt. Daardoor vormen deze mensen een aparte groep te midden van het joodse volk. Ze scharen zich rond de heraut van de Messias en geven aan te willen wandelen overeenkomstig zijn voorschriften. Voor dat laatste is onderwijs nodig en Johannes geeft hun dat dan ook.

Met de christelijke doop is het precies eender. Allen die zich laten dopen, geven daarmee aan een discipel van Jezus Christus te zijn. Als je je laat dopen, belijd je openlijk Christus als Heer te aanvaarden, Hem te willen volgen en voor Hem te willen leven. Voor dat laatste is onderwijs nodig, wel, dat moet dan ook op de doop volgen.

Discipel en discipel is twee

Betekent dat nu dat het met ieder die gedoopt is ook werkelijk goed zit? Dat zo iemand een echte volgeling van Christus is? Dat zou natuurlijk wel het geval moeten zijn, maar het is helaas niet altijd zo. De schijn bedriegt wel eens. Nu behoeven we daarover helemaal niet verbaasd te zijn, want de Heer Jezus maakte zelf onderscheid tussen “discipel zijn” en “waarlijk een discipel zijn”:

“Als gij in mijn woord blijft, zijt gij waarlijk mijn discipelen en gij zult de waarheid verstaan en de waarheid zal u vrijmaken” (Joh. 8:31).

Als er toen al schijnvolgelingen van Christus waren, zouden we dan nu een optimale toestand onder de volgelingen van Jezus Christus mogen verwachten? Alles zuiver en echt? Natuurlijk niet. Het is net als met de kwestie van geloof. Geloof kan echt zijn en zetelen in het hart, het kan echter ook een zaak zijn van verstandelijke overweging of emotionele aandoening. Ook hierin maakt de Schrift onderscheid. Ga het maar na in Johannes 2. Er is in het slot van dat hoofdstuk sprake van velen die in Christus geloven, omdat ze de tekenen zagen die Hij deed (vs. 23). Dat lijkt mooi. Maar leest u eens even verder...

“Maar Jezus zelf vertrouwde zich aan hen niet toe, omdat hij allen kende, en omdat hij niet nodig had dat iemand van de mens getuigde, “want hij wist zelf wat in de mens was” (vers 24, 25).

Deze mensen waren dus alleen maar verstandelijk overtuigd. Een voorbeeld van emotioneel geloof hebben we in de gelijkenis van de zaaier. De Heiland spreekt daar van mensen, die het woord terstond met vreugde aannemen, maar die later afvallen. Ook hier heeft geen werkelijke bekering plaats gehad. De heilsboodschap is immers niet een boodschap om direct met vreugde aan te nemen. Dat aannemen moet gepaard gaan met berouw over de zonden. Als dat er niet bij is, is het slechts

een kwestie van gevoel.

Simon de tovenaar

Dan kan dus iemand gedoopt zijn zonder dat hij werkelijk bekeerd is? Inderdaad, zo is het. Ik meen in Simon de tovenaar daarvan een voorbeeld te zien. Je leest van die man wel dat hij geloofde, maar dat is schijnbaar zo'n tekengeloof geweest waarover we het zoëven gehad hebben (zie Handelingen 8:6 en 13). Want lees maar eens wat Petrus van deze man zegt als hij zich bloot gegeven heeft:

“Gij hebt part noch deel in deze zaak, want uw hart is niet recht voor God”, en:

“Want ik zie dat gij in bittere gal en banden der ongerechtigheid zijt” (vers 21 en 23).

Dat liegt er niet om. Dat zeg je toch niet van een gelovige die helaas door onachtzaamheid gestruikeld is.

Aangenomen dan dat het helemaal mis zat met die Simon en hij niet eens een waar gelovige was, mogen we dan zeggen dat de evangelist Filippus er fout aan gedaan heeft Simon te dopen? Nee, want nergens in de bijbel staat dat iemand die gedoopt wenst te worden eerst een testperiode opgelegd krijgt. Integendeel, er zijn voorbeelden te over dat de doop direct op het aannemen van de prediking volgt. Denk maar eens aan die drieduizend op de pinksterdag. Ze werden door Petrus niet eerst een tijdje op de proef gesteld. Nee, dezelfde dag dat ze de prediking hoorden, werden ze gedoopt.

En kijk eens wat Paulus doet op zijn zendingsreizen. Hij predikt het evangelie, de mensen horen, geloven en... worden meteen gedoopt. De doop is namelijk geen handeling die voltrokken wordt aan christenen die hun sporen in een christelijke levenswandel hebben verdiend. Zij is niet de bekroning van het discipelschap, integendeel, bekering en doop zijn het startpunt.

Toch voorzichtigheid geboden

Dan maar dopen, zal iemand zeggen, hoe meer hoe liever. Ho, ho, elke zaak heeft twee kanten. Laat het hierboven gestelde beginsel bijbels zijn, dat betekent niet dat er in de praktijk niet een zekere voorzichtigheid geboden is. Er kunnen immers gegronde vermoedens bestaan dat iemand niet oprecht is in zijn belijdenis. Dat kan zich vooral voordoen in die landen waar het helemaal niet moeilijk is je voor christen uit te geven; daar waar smaad en vervolging geen “selectie” uitoefenen. Het kan ook wezen, zoals in de semi-christelijke landen van Zuid Amerika, dat een zending eerst naar het stadhuis stuurt om te trouwen met de vrouw (de man) waarmee hij (zij) in concubinaat leeft. Dat is trouwens helemaal geen specifiek Zuid-Amerikaanse toestand meer, we hebben er helaas in ons zogenaamde christelijke land weet van!

Zij geloofden niet, dat hij een discipel was

Van wantrouwen in de oprechtheid van iemands bekering hebben we een voorbeeld in de Handelingen als het gaat om de bekering en de doop van Saulus. Ananias oppert tegen de Heer nogal wat bezwaren om de voormalige christenvervolger op te zoeken (Hand. 9:13). Gezien het verleden van Saulus was dat geen ongezonde portie wantrouwen. Alleen is het wel zo, dat Ananias een woord uit de mond van de Heer Zelf had vernomen en dat had voor hem toch genoeg moeten zijn. De Heer verwijt hem zijn wantrouwen echter niet en verzekert dat het met Saulus echt in orde is. Daarop gaat Ananias naar het huis in de Rechte Straat, legt Saulus de handen op, zodat deze ziende wordt en doopt hem.

Als Saulus evenwel te Jeruzalem komt en zich daar bij de discipelen wil voegen, zijn deze evenmin direct bereid hem als een discipel te erkennen. Ze hielden hem op een afstand, want “zij geloofden niet, dat hij een discipel was” (vs. 26). Gelukkig is er een man, die op de hoogte is van het gebeuren op weg naar Damascus en die ook weet heeft van het optreden van Saulus na zijn bekering. Dat is Barnabas en die ontsluit voor de vroegere farizeër de deur tot de praktische gemeenschap met de broeders en zusters te Jeruzalem.

Deze mededelingen staan niet voor niets in de bijbel. Het laat zien, dat er wantrouwen kan bestaan tegen de echtheid van iemands getuigenis en dat de gelovigen te Jeruzalem op hun hoede waren voor infiltratie door de vijand. Dit gevaar is ook nu niet denkbeeldig.

Maar wij dan?

Al met al is het een zeer ernstige zaak, die we nu besproken hebben. Iemand kan gedoopt zijn en toch niet werkelijk bekeerd wezen. Laten we nu niet als inquisiteurs links en rechts spieden of Jan, Piet en Klaas wel echt bekeerd zijn. Nee, laten we eerst onszelf eens onder de loep nemen. Daarmee bedoel ik niet dat we onze ziel op de snijtafel moeten leggen en in ons zieleleven moeten rondpeuteren om te zien of we wel voldoen aan alle kenmerken van bekering, zoals die door sommige predikers zijn opgesteld. Dat zou een ongezonde belangstelling voor ons "ik" betekenen. Nee, het gaat erom of we met oprecht berouw over onze zonden tot Christus zijn gegaan en Hem als onze Heiland en Heer hebben aanvaard. Dat is het punt waar het op aan komt; met het bankroet van je eigen leven bij het kruis komen, en in het geloof opzien naar Hem, van wie de dichter terecht zegt: "Zie en leef". Een tweede punt is of wij in de praktijk van elke dag ons als volgelingen van Jezus Christus gedragen. Moeten we ons misschien in het één of ander corrigeren? Laten we dat dan met Gods hulp doen!

Discipelschap en koninkrijk

Na deze uitweiding gaan we de verbinding tussen discipelschap en doop nog wat doortrekken. We komen dan terecht bij het begrip... koninkrijk. Had u misschien het woord "kerk" of gemeente verwacht? Of vindt u dat "kerk" en "koninkrijk" hetzelfde zijn? Vaak denkt men dat, maar er is tussen die twee toch wel een verschil, dat gemakkelijk aan te tonen is. Daartoe moeten we twee voorschriften met elkaar vergelijken. Voor het koninkrijk der hemelen, waarin naast tarwe ook onkruid gevonden wordt, geldt het voorschrift dat beide moeten opgroeien tot de oogst. Het wegdoen van het onkruid wordt niet aan mensen overgelaten, maar is een taak, die aan de engelen in de eindtijd wordt toevertrouwd (Matth. 13:24-30). Geheel anders van inhoud is het gebod, dat Paulus aan de gemeente geeft. Als in de gemeente iemand zich b.v. als een hoereerder gedraagt, dan moet deze man beslist niet met rust gelaten worden. Nee, er moet met hem gehandeld worden. De vraag of de persoon een gelovige is (tarwe), of een ongelovige (onkruid), blijft daarbij buiten beschouwing. Door zijn gedrag openbaart hij zich als een boze en het voorschrift luidt: "Doet de boze uit uw midden weg" (1 Kor. 5:13). De beide voorschriften staan met elkaar in contrast en tonen daardoor dat "kerk" en "koninkrijk" niet gelijk zijn.

Het koninkrijk is gelijk geworden aan...

Dit vraagt om een nadere toelichting. We moeten dan wel naar wat dieper, leerstelliger vaarwater afsteken, maar daar is moeilijk aan te ontkomen.

In het oude testament wordt een koninkrijk aangekondigd van recht en gerechtigheid onder de heerschappij van de Messias. Toen Johannes de dooper onder Israël optrad, kondigde hij aan, dat dit rijk nabij gekomen was. Helaas verwierp Israël zijn koning. Principieel gebeurde dit toen de leiders van het volk het werk van Christus aan de duivel toeschreven (Matth. 12). Daarop begon de Heer in gelijkenissen te spreken (vergel. Matth. 13:11). In die gelijkenissen wordt een ander beeld van het koninkrijk geschilderd dan in het oude testament. Dit andere wordt al aangegeven met de woorden waarmee de Heer gaat beschrijven hoe het koninkrijk er zal gaan uitzien. Ik doel op de zinsnede: "Het koninkrijk der hemelen is gelijk geworden aan" (Matth. 13:24, vergel. Matth. 25:1 voor het toekomst aspect). Het blijkt ook uit de schildering zelf, want daarin is sprake van een rijk waarin goeden en bozen vermengd zijn, ZONDER DAT DAARAAN WAT GEDAAN WORDT.

De Heer spreekt dan ook tegen zijn discipelen over "de verborgenheden van het koninkrijk der hemelen" (vers 11). En dat Hij de zaken onthult die in het oude testament niet te vinden zijn, bevestigt Hij tenslotte door Psalm 78: 2 aan te halen met de volgende woorden: "Ik zal mijn mond opendoen in gelijkenissen; ik zal dingen uitspreken, die van de grondlegging der wereld af verborgen zijn geweest" (vs. 35).

Met deze vorm van het koninkrijk hebben wij te maken.

Prediking en koninkrijk

Nu veronderstelt de term koninkrijk, dat er een koning is, dat er wetten of regels zijn en onderdanen, die zich aan deze regels houden. Wat het koninkrijk der hemelen betreft vinden we deze aspecten in Christus, in de dingen die Hij bevolen heeft, en in hen die zijn naam belijden, die Hem als Heer erkennen en met zijn rechten rekening houden.

Ons discipelschap heeft met dat koninkrijk te maken. De verbinding tussen discipelschap en koninkrijk vinden we eveneens in Matth. 13, en wel in dit woord: “Daarom is ieder schriftgeleerde, die een discipel van het koninkrijk der hemelen gemaakt is, gelijk aan een heer des huizes, die uit zijn schat nieuwe en oude dingen tevoorschijn brengt” (vs. 52).

En zo behoort de doop tot de sfeer van het koninkrijk. Iemand, die een discipel van het koninkrijk gemaakt is, moet gedoopt worden.

Ik blijf nog even bij deze gelijkenissen staan, want ze laten ons opnieuw zien, dat men een discipel wordt, doordat het woord een plaats in het hart krijgt. De inleidende gelijkenis van de zaaier beschrijft, dat het koninkrijk gevestigd wordt door de prediking van het woord. In de levens van hen, die het woord hebben aangenomen, krijgt het koninkrijk gestalte. De relatie “woord” “discipel” wordt in de gelijkenis van het onkruid zelfs als volgt onder woorden gebracht: “en het goede zaad, dat zijn de zonen van het koninkrijk” (vs. 38). De luisteraar, die het woord ter harte genomen heeft, wordt hier met het woord (het goede zaad) vereenzelvigd. Daarbij wordt een nog indringender naam dan discipel gebruikt, namelijk die van “zoon van het koninkrijk”. Bij die naam verdwijnt elke gedachte aan schijn, die bij discipelschap helaas wel aanwezig kan zijn. De zonen van het koninkrijk zijn slechts de echte discipelen.

Discipel of christen?

Tot nu toe hebben we het steeds over discipelschap gehad en ik heb al gezegd, dat we het woord discipel in onze taal eigenlijk niet kennen. Het is vanuit de Schrift ingeburgerd. Dat is echter niet alles. Is het u wel eens opgevallen, dat in geen van de brieven van het nieuwe testament het woord discipel voorkomt?

Pakt u de vertrouwde Trommius maar, dan zult u zien dat het woord uitsluitend in de evangeliën en de Handelingen wordt gebruikt. En in het laatste boek komt het na hoofdstuk 21:4 ook niet meer voor. Dat is toch wel tekenend, niet waar? Komt dan zo niet ons hele betoog in de lucht te hangen? Hebben we met discipelschap eigenlijk wel wat te maken? ja, toch wel: hier heeft namelijk een naamsverwisseling plaatsgevonden. We weten zelfs precies waar en wanneer die verwisseling begonnen is. We lezen dat in Hand. 11:26: “En het gebeurde, dat zij een heel jaar in de gemeente samenvergaderden en een grote schare leerden en dat de discipelen te Antiochië het eerst christenen genoemd werden”.

Vermoedelijk hebben buitenstaanders aan de discipelen deze naam gegeven toen ze ontdekten, dat de volgelingen van Jezus van Nazareth een aparte klasse naast het jodendom vormden. Hoe dan ook, de naam is snel ingeburgerd en heeft algemeen gebruik gevonden, zoals volgt uit de opmerking van Agrippa: “Gij zoudt mij bijna bewegen een christen te worden” (Handel. 26:28). Dat ook de gelovigen haar accepteerden blijkt uit 1 Petr. 4:16: “Maar als iemand als christen lijdt, laat hij zich niet schamen, doch God verheerlijken in deze naam”. Uit deze teksten blijkt, dat christen zijn met ons getuigenis in de wereld te maken heeft. Het komt erop neer, dat christen zijn en discipelschap voor ons hetzelfde zijn.

Tot Christus gedoopt

Dit gedeelte over discipelschap besluiten we nu door de betekenis van Gal. 3:27 onder ogen te zien. We lezen daar: “Want zovelen gij tot Christus gedoopt zijt, hebt gij Christus aangedaan”. Nu moet ik er even aan herinneren, dat we indertijd onderscheid gemaakt hebben tussen het doopmiddel, dat

aangegeven wordt door “dopen met...” en het doopeffect, dat begrepen is in de formule “dopen tot...”

In Gal. 3 wordt nu als “effect” van de doop aangegeven dat we met Christus zijn geïdentificeerd. Om de zin van dit vers te zien, moeten we bedenken dat er niet staat: “Want zovelen gij wedergeboren zijt, of u bekeerd hebt...” en dat het slot niet luidt: “zijt gij met Christus bekleed”.

Dit betekent dat het niet zo zeer gaat om wat er geestelijk in ons is gebeurd, maar om wat we door de doop tot uitdrukking brengen. Door de doop zijn we vereenzelvigd met de verworpen, gestorven en opgestane Christus, en hebben we Christus aangedaan. Om de consequentie van dit “aangedaan hebben” te begrijpen, moeten we andere Schriftplaatsen beschouwen, die daarover spreken. Zo lezen we in Ef. 4:20 25: “Maar zó hebt gij Christus niet geleerd. Gij hebt hem immers gehoord en zijt in hem onderwezen, zoals de waarheid in Jezus is: dat gij, wat de vorige wandel betreft, de oude mens hebt afgelegd, die ten verderve gaat naar de misleidende begeerten, en vernieuwd zijt in de geest van uw gemoed, en de nieuwe mens hebt aangedaan, die naar God geschapen is in ware gerechtigheid en heiligheid. Legt daarom de leugen af en spreekt de waarheid een ieder met zijn naasten...” Hieruit blijkt dat de apostel op onze praktische wandel toepast dat wat innerlijk is gebeurd. Onze oude mens is niet slechts gekruisigd, nee, wat onze wandel betreft hebben we hem afgelegd. Dat wordt b.v. zichtbaar in het feit dat we niet liegen tegen elkaar (vs. 25 a).

Daarentegen zijn we vernieuwd in de geest van ons gemoed. Dat is Gods kant. Onze zijde is dat we de nieuwe mens hebben aangedaan. Dat laatste wordt o.a. daarin zichtbaar dat we de waarheid spreken met onze naaste (vs. 25 b).

Deze principiële en praktische zijde liggen ook besloten in: “hebt gij Christus aangedaan”. Door het ondergaan van de doop zijn we met Christus vereenzelvigd en hebben wij ons met hem bekleed. Wij hebben dat gedaan. En wij zullen dat dus in ons leven moeten laten zien. Men zal in onze wandel Christus moeten herkennen.

Er blijft nu nog een belangrijke vraag over. Namelijk waarom het discipelschap of het christen zijn gemarkeerd moet worden door een handeling waarbij iemand onder water gedompeld wordt. Dat had toch net zo goed op andere wijze gekund. Inderdaad, dat had het. God heeft echter deze handeling voorgeschreven omdat die een symboliek bevat. Het is een zin volle daad. Dat is echter een nieuw onderdeel van onze beschouwing, dat te maken heeft met het doopmiddel.

4. Notities

Het eerste deel van de verhandeling over de doop is met het artikel van de vorige maand afgesloten. Voor ik verder ga met het bespreken van de symbolische betekenis van deze handeling, wil ik graag bij dit eerste deel een aantal leerstellige notities plaatsen.

EEN WARWINKEL VAN MENINGEN

De bijbel laat ons niet in het ongewisse over de betekenis van de doop, zo heb ik eerder gesteld. Ondertussen valt het niet te ontkennen, dat er juist over de doop een veelheid van opvattingen bestaat. We mogen zelfs rustig spreken van een warwinkel van meningen. Om dit te bewijzen geef ik er een in feite verbijsterende staalkaart van:

1. De doop bewerkt samen met de H. Geest de wedergeboorte.

Dit standpunt wordt ingenomen door de Rooms Katholieke, de Grieks-orthodoxe en de Anglicaanse kerk. Daarbij past men de doop toe zowel op volwassenen als op kinderen. In het “Bijbels Woordenboek”, uitgave J. J. Romen en Zn., Roermond 1941, is het zo gesteld:

“Het (doopsel) heeft uit zichzelf kracht tot reiniging van zonden en tot heiliging, want het bewerkt de noodzakelijke wedergeboorte uit water en den H. Geest (Joh. 3:1 8), zonder welke men blijft buiten het Rijk Gods”.

En in het formulier om de doop aan de kinderen te bedienen, dat in de Anglicaanse kerk gebruikt wordt, heet het:

“Daar wij nu zien, geliefde broeders, dat dit kind door de doop wedergeboren is en ingelijfd is in de Kerk van Christus, laten we de almachtige God danken voor deze weldaden”. 1)

2. De doop moet toegediend worden aan gelovigen

Op grond van Matth. 19:14 moeten we aannemen, dat kinderen kunnen geloven, dus komt hen ook de doop toe. Dit is het standpunt, dat door Luther werd verdedigd. In het kleine doopboekje, uitgegeven in 1526, schrijft hij de volgende procedure voor:

“O almachtige, eeuwige God, Vader van onze Here Jezus Christus, ik roep U aan betreffende (naam van het kind), uw knecht, die vraagt om de gave van uw doop, en die uw eeuwige genade verlangt door de geestelijke nieuwe geboorte. Ontvang hem, o Heer, zoals gij hebt gezegd: “Vraag en ge zult ontvangen, zoekt en ge zult vinden; klopt en u zal opengedaan worden”. (Ontleend aan Alfred P. Gibbs: “Christian Baptism”)

Vervolgens worden er vragen aan de baby gesteld, die moeten worden beantwoord door hen, die het kind ten doop houden.

3. De doop is als het teken van het nieuwe verbond in de plaats gekomen van de besnijdenis, het teken van het oude verbond.

Daar de kinderen van de gelovigen mede in dit verbond zijn begrepen komt hen niet minder dan de volwassenen de doop toe.

Dit is de opvatting van het calvinisme, zoals blijkt uit zondag 27 van de Heidelbergse Catechismus, Art. 34 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis en uit het formulier om de doop aan kinderen te bedienen.

4. De waterdoop is overbodig. De enige doop waar de christen mee te maken heeft, is de doop met de Heilige Geest.

Deze gedachte wordt gevonden bij de Quakers. Ook het Leger des Heils hecht geen waarde aan de waterdoop. Het heeft daar zijn eigen ceremonie voor in de plaats gesteld, aangezien het op de vorm niet aankomt, immers “de letter doodt, maar de Geest maakt levend”.

Zeer sterk tegen iedere vorm van dopen keren zich de zogenaamde Ultradispensationalisten. Ze beroepen zich op de uitspraak van Paulus, dat God hem niet gezonden heeft om te dopen. Slechts de drie gevangenisbrieven (Efeze, Filippi, Kolosse), geschreven vanuit Rome, geven de waarheid van de gemeente, het lichaam van Christus weer. Deze opvatting, die ook wel “Bullingerisme” wordt genoemd, naar de eerste verkondiger E. W. Bullinger, wordt in ons land bij enkele groepen gevonden.

5. De doop is noodzakelijk voor de eeuwige zaligheid.

Op grond van Mark. 16:16, Hand. 2:38 en 1 Petr. 3:20, 21 wordt dit geleerd door de “Gemeenten van Christus”.

6. Men kan zich bij volmacht laten dopen voor hen, die overleden zijn.

Deze leer wordt gepropageerd door de Mormonen met een beroep op 1 Kor. 15:29.

7. De doop vormt de toegangspoort tot de gemeente en mag alleen aan gelovigen toegediend worden.

Dit is het standpunt van de Baptistengemeenten. Behalve op Mark. 16:6 (volgorde), de vele voorbeelden in de Handelingen, beroept men zich op de symbolische betekenis van de doop als een begraven worden met Christus.

8. De doop vormt de deur tot het koninkrijk der hemelen ofwel het huis Gods zoals het door de mens wordt gebouwd.

Door zich te laten dopen neemt de gelovige met zijn huis een bevoorrechte plaats in, gescheiden van deze wereld.

Deze mening wordt gevonden bij hen, die de zogenaamde huisdoop voorstaan.

9. De doop is een symbolische handeling die wordt toegepast op hen die het evangelie hebben aangenomen. Zij belijden discipelen ofwel christenen te zijn en worden als zodanig erkend door degene die hen doopt.

Dit is het standpunt dat in deze verhandeling naar voren wordt gebracht.

Alsof hiermee de verdeeldheid al niet erg genoeg is, treden er ook nog verschillen op in de vorm en in de te gebruiken formule. Zij die de doop van gelovigen voorstaan, leggen er in de regel de nadruk op, dat de doop door onderdompeling moet plaatsvinden. Zij die ook kinderen dopen, zijn geneigd aan de hoeveelheid water geen waarde toe te kennen en besprenkelen of overgieten de dopeling.

Als formule worden door de een de woorden van Matt. 28:19 uitgesproken, een ander gebruikt de woorden “In de naam van Jezus”.

Daarbij zijn er in het eerste geval die de dopeling driemaal onderdompelen en daarbij telkens één naam van de drieënige God uitspreken.

Als bijzonderheid noem ik een zekere groep Mennonieten die de doop alleen geldig acht als die geschiedt in “levend” d.w.z. stromend water.

Tenslotte is er nog verdeeldheid over de bevoegdheid om te dopen. In “kerkelijke kringen acht men het nodig dat dit gebeurt door iemand die daartoe geordend is. In de “vrijere groepen” is men de overtuiging toegedaan dat in principe elke gelovige deze handeling kan verrichten.

WAAR LIGT DE SCHULD?

Deze opsomming heb ik niet gegeven om af te schrikken, maar alleen om er een les aan te verbinden. Bovendien komen de meesten van ons met vele van deze meningen in aanraking, Een bespreking is dus wel op zijn plaats. Die geef ik echter niet hier, dat komt wel bij de verdere behandeling van mijn onderwerp. Het gaat me er nu alleen om de oorzaak van deze verdeeldheid op te sporen.

Waar ligt de schuld? Is de bijbel soms zo onduidelijk op dit punt? Ik zal niet ontkennen dat er ten aanzien van de doop bepaalde uitspraken in de bijbel staan die niet zo gemakkelijk door ons te begrijpen zijn. Maar dit niet begrijpen ligt dan aan ons. De bijbel laat ons in het voorbeeld van Simon Petrus zien wat voor slechte luisteraars (lezers) wij zijn. De Heer Jezus had ten aanhoren van de discipelen gesproken over zijn lijden, sterven en opstanding. Waren zijn woorden niet duidelijk genoeg? O, jawel. Wij zouden zeggen: “Er was geen woord Frans bij”. Maar het verhindert Petrus niet er een finaal andere mening op na te houden. Hij gaf als commentaar: “Heer, dat zal u geenszins geschieden”. Was dit slechts een impulsieve kreet van Petrus? Beslist niet. Behalve het feit, dat Satan hier achter stak, moeten we ook zeggen, dat Petrus grond meende te hebben voor zijn mening. Als je het hem gevraagd zou hebben, zou bij je bedolven hebben met teksten, die zeggen dat de Messias zijn vijanden zou onderwerpen in plaats van door hen gedood te worden. Hij had heus wel argumenten, de vraag is echter of die argumenten klopten.

ONTSPORINGEN

Met het bovenstaande heb ik meteen één van de ontsporingen in Schriftuitleg gesignaleerd, die kunnen optreden. En wel, een eenzijdige benadering van de Schriftgegevens. Bij de doop zien we dat gebeuren bij hen, die beweren dat deze handeling noodzakelijk is voor het eeuwig behoud. Men laat zijn mening niet corrigeren door andere teksten, die over de verkrijging van het eeuwig behoud spreken.

Een tweede ontsparing vindt plaats als men een tekst op het eerste gezicht gaat verklaren. Men gaat dan bijvoorbeeld uitspraken, die figuurlijk bedoeld zijn, letterlijk verklaren. Zij die Joh. 3:5 op de doop laten slaan, maken zich hieraan schuldig. Hier wordt klakkeloos de verbinding water doop gelegd. Men gaat er aan voorbij dat in Joh. 4 en Joh. 7 ook van water sprake is en dat met die term in die gevallen beslist geen vloeistof bedoeld is, waarmee we onze dorst lessen. Bovendien laat men buiten beschouwing, dat in Jak. 1:18 en 1 Petr. 1:23 het Woord als middel van de wedergeboorte wordt genoemd. Ten slotte heeft men in dit geval verzuimd Ef. 5:26 in het geding te brengen. Deze tekst laat immers zien, dat water een symbool is voor het woord. (N.B. Het is juist zo belangrijk, dat de apostel Johannes, die over de voorwaarden voor het verkrijgen van het eeuwig leven spreekt, als enige schrijver van een evangelieboek, de christelijke doop en het avondmaal, niet vermeldt).

Een derde ontsparing vindt plaats als men van een verschil in belichting een verschil in betekenis gaat maken. Zij, die in de doop tot de naam van Jezus een andere handeling zien dan in de doop tot de naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest, doen dat. En zij die de doop van Johannes praktisch gelijkstellen met de christelijke doop, maken zich schuldig aan het omgekeerde.

Ten slotte bestaat nog de mogelijkheid dat ons verstand met een tekst of een bepaald Schriftgegeven “op hol slaat”. Een redentie, waarbij de conclusie op conclusie gestapeld wordt, is dan het gevolg. Zij die stellen, dat de doop als teken van het nieuwe verbond in de plaats van de besnijdenis is gekomen, zijn in dit opzicht ontspoord.

Kort samengevat kan de volgende raad gegeven worden:

1. Beschouw een tekst in het licht van de omliggende tekst (de context), want zoals de Engelsman zegt: Text without context is pretext” (vrij vertaald: een tekst zonder samenhang is een tekst waaraan je alles kunt ophangen).
2. Let er daarbij op of je te doen hebt met een figuurlijk spraakgebruik.
3. Vraag bij iedere bewering: “Waar staat het?” Wanneer er geen direct tekstmateriaal aanwezig is, zal men met een afleiding de bepaalde mening gaan bewijzen. Ga na of dit een gerechtvaardigde afleiding is, of dat we met een afleidingsmanoeuvre te doen hebben.
4. Toets iedere bewering door er de consequentie van te trekken. Als men zegt, dat de doop noodzakelijk is voor het eeuwig behoud, trek dan daaruit de conclusie dat allen die ongedoopt sterven, verloren zijn. Ga vervolgens controleren of die conclusie steun vindt in de Schrift.

Wanneer we ons hieraan houden en in werkelijke afhankelijkheid van de Heer de kwestie van de doop onderzoeken, dan zullen we beslist te midden van de warwinkel van meningen de juiste weg wel vinden.

5. Gehoorzaamheid

De kwestie van gehoorzaamheid

Verschillende van de eerder opgesomde opvattingen over de doop worden beheerst door een bepaalde visie op de kwestie van de gehoorzaamheid aan het doopbevel. Hier vallen twee uitersten op te merken:

a. Vrijwel alle nadruk wordt gelegd op de gehoorzaamheid van de gelovige om zich te laten dopen. We vinden dit in de Baptistengemeenten en in sommige vrije kringen. Dit standpunt brengt met zich mee, dat men allen die niet als gelovigen gedoopt zijn weert van het avondmaal. Nu is het duidelijk, dat we iemand, die nooit op de een of andere manier gedoopt is, zullen wijzen op zijn verantwoordelijkheid om zich te laten dopen. Zo'n gelovige kan voor zijn geweten geen enkele verontschuldiging aanvoeren om zich niet te laten dopen.

Dat geldt ook voor iemand, die als kind “gedoopt” is, maar inziet dat deze doop niet beantwoordt aan wat de Schrift zegt. Deze gelovige is voor zijn geweten niet gedoopt en dus ongehoorzaam. Anders ligt het echter met hen, die echt overtuigd zijn van de geldigheid van de “doop”, die ze als

kind hebben ondergaan. Zij zouden zich voor hun geweten twee keer laten dopen. Hier moeten we hetzelfde geduld opbrengen, dat God ten opzichte van Israël heeft betoond. God heeft bekeerde joden lang toegestaan hun oude gebruiken, zoals geloften, besnijdenis, tempelgang e.d. te handhaven, hoewel deze in zichzelf geen waarde meer hadden. Vervolgens heeft Hij hen door middel van de brief aan de Hebreëen daarvan los willen maken. En zij die nog aan tempel en stad vasthielden, werden tenslotte door de verwoesting van Jeruzalem vrijgemaakt. Zo zien we in de praktijk vaak dat zij, die als kind “gedoopt” waren en die ontvangen zijn in een gemeenschap waar men slechts gelovigen doopt, na verloop van tijd toch vragen om gedoopt te worden.

Een verschil van inzicht over de doop mag geen breekpunt voor gemeenschap zijn. We hebben daarin immers niet met een dwaalleer te doen.

b. Alle nadruk wordt gelegd op de verantwoordelijkheid van de prediker om te dopen, waarbij de gehoorzaamheid van de dopeling praktisch uitgeschakeld wordt.

Zij, die de doop van zuigelingen voorstaan, zijn aanhangers van deze opvatting. Men brengt dan naar voren, dat het doopbevel de doper geldt en niet de dopeling. En verder stelt men, dat voor de dopeling het ondergaan van de doop een voorrecht betekent, waarbij “dus” geen sprake van gehoorzaamheid kan zijn.

Laat u dopen

Zoals vaker ligt de waarheid hier in het midden. Ik heb er al op gewezen, dat we enerzijds een duidelijke doopopdracht hebben, die de verkondigers van het evangelie geldt (zie Matth. 28:18), en anderzijds door de apostelen een opdracht is gegeven, gericht aan hen die het evangelie horen, om zich te bekeren en zich te laten dopen (zie Handel. 2:38).

Deze twee sluiten elkaar niet uit, maar vullen elkaar aan. Als Petrus beveelt, dat de gelovigen in het huis van Cornelius gedoopt moeten worden, houdt dit niet in, dat ze daar zelf niets over te zeggen hadden en dat hun verantwoordelijkheid om zich te laten dopen, niet in het geding was. We moeten in dit geval letten op de achtergrond van het gebeuren. Petrus gaat er vanuit dat deze gelovigen niet zouden tegenstribbelen. Als apostel moest hij voldoen aan het bevel van Christus: “doopt hen”. Cornelius en de zijnen, die juist de Heilige Geest hadden ontvangen, waren stellig direct bereid zich te laten dopen. Dat hoefde Petrus niet te bevelen. Nee, de apostel neemt hier duidelijk stelling tegen eventuele bezwaren van joodse gelovigen, die meenden dat heidenen eigenlijk geen deel aan het heil konden hebben. De uitspraak: “Kan ook iemand het water weren” (Hand. 10:47) houdt een zekere uitdaging aan hen in. Daarom laat Petrus zijn apostolisch gedrag gelden en beveelt om te dopen. En dat bevel geldt dan de Joden, die met hem zijn meegekomen naar het huis van Cornelius.

Een eenzijdige veronderstelling

In dit verband kan ik nu meteen de kwestie van het voorrecht bespreken, waarna ik toch nog even op de gehoorzaamheid van de dopeling wil terugkomen.

Wanneer men stelt, dat de doop een voorrecht is, waarbij de kwestie van gehoorzaamheid niet in het geding is, dan moeten hierbij twee dingen opgemerkt worden. Ten eerste dat men uitgaat van een vooronderstelling, namelijk dat God in de doop aan de dopeling iets betuigt of iets schenkt.

Ten tweede dat men een tegenstelling schept tussen een voorrecht ontvangen en gehoorzaam zijn. Deze beide punten zullen we kritisch moeten beschouwen. Wat het eerste aangaat wil ik een vergelijking trekken met het deelnemen aan het avondmaal. Als je de doorsnee christen vraagt waarom hij aan het avondmaal gaat, dan krijg je ten antwoord: “Tot versterking van mijn geloof”. In de Schrift lezen we echter: “Doet dit tot mijn gedachtenis”. Het gaat in het avondmaal dus niet om wat IK ontvang, maar om wat DE HEER ontvangt. Nu zal ik beslist niet ontkennen, dat deelnemen aan het avondmaal een zegen voor ons inhoudt en dat ons geloof erdoor gesterkt wordt. Maar als men aan het avondmaal gaat ter versterking van zijn geloof, dan heeft men voor de betekenis van deze handeling toch wel het accent verschoven.

Zo'n accentverschuiving zien we ook bij de opvatting over de doop. Neem de kerkelijke opvatting, dat de doop als teken van het nieuwe verbond in de plaats van de besnijdenis is gekomen. Hierin

wordt dan de volle nadruk gelegd op wat God in de doop zou betuigen. De verantwoordelijkheid van de dopeling wordt teruggedrongen.

Nu ligt het met de doop iets ingewikkelder dan bij het avondmaal. Er is namelijk geen enkele Schriftuitspraak, dat deelnemen aan het avondmaal ons iets schenkt, Voor de doop zijn die er wel. We lezen: “Laat u dopen en uw zonden afwassen”, en er staat: “De doop die u behoudt”. Zonder hierop dieper in te gaan, kunnen we in ieder geval stellen dat God ons door de doop iets te zeggen heeft of er ons iets in schenkt. De vooronderstelling dat God in de doop aan de dopeling iets betuigt of schenkt is dus wel juist, maar eenzijdig. Men schakelt er namelijk mee uit, dat volgens de Schrift het ondergaan van de doop ook een stellingname inhoudt van de dopeling. Zoals is aangetoond laat iemand door de doop openlijk zien, dat hij een discipel van Jezus Christus is geworden. De gedoopte heeft daarin wat zijn wandel betreft laten zien, dat hij Christus heeft aangedaan (zie Gal. 3:27), en volgens 1 Petrus 3:21 is het de vraag voor God van een goed geweten. Deze aspecten moeten dan ook even goed in geding gebracht worden als het aspect, dat God in de doop ons iets betuigt of schenkt.

Slechts een voorrecht?

Het tweede punt: dat men een tegenstelling schept tussen een voorrecht ontvangen en gehoorzaam zijn, is aan de hand van de geschiedenis in Hand. 10 en 11 eenvoudig te belichten. Die tegenstelling bestaat eenvoudig niet. Niemand zal toch ontkennen, dat God zondaars opdraagt zich te bekeren. Tegelijkertijd echter is het een voorrecht dat men zich kan en mag bekeren om behouden te worden. Dan komt wel heel duidelijk uit in Hand. 11:18 waar staat: “Toen zij nu dit hoorden, waren zij tevreden en verheerlijkten God en zeiden: Zo heeft God ook aan de volken de bekering ten leven gegeven”. Het was voor de heidenen een voorrecht dat God ook hen de mogelijkheid gaf om zich te bekeren, maar tegelijk blijft het woord “bekeert u” een opdracht, die vraagt om gehoorzaamheid. Zo is het ook met de doop, die in Hand. 2:38 in één adem met de bekering wordt genoemd. Zowel het “bekeert u” als “een ieder van u late zich dopen” houden een opdracht in waaraan gehoorzaamd moet worden, en betekenen tevens een voorrecht, dat God aan de mens geeft. Kortom, men moet geen tegenstelling scheppen, die er volgens de Schrift niet is.

Laat u dopen... wat zegt dat?

Men brengt hier wel tegen in dat de uitdrukkingen “late zich dopen” (Hand. 2:38) geen opdracht inhoudt, omdat men zichzelf nu eenmaal niet dopen kan. Deze tegenwerping snijdt echter geen hout. Wanneer ik tegen mijn jongens zeg: “Laat je haar knippen”, dan geef ik ze een bevel, dat ze moeten opvolgen. Tegen een kleuter zeg ik toch zo iets niet?! Die wordt immers geknipt, zonder dat ik hem daartoe een opdracht geef. Welnu, dan betekent “een ieder van u late zich dopen”, dat de apostel mensen aanspreekt, die oud genoeg zijn om deze opdracht te gehoorzamen. Dat blijkt trouwens ook al uit hun vraag: “Wat moeten wij doen?”

Een voorbeeld van een ontsporing

Met het bovenstaande meen ik een voorbeeld gegeven te hebben van een eenzijdige benadering van de Schriftgegevens, die ik in een vorig artikel als één van de oorzaken van ontsporing in Schriftuitleg noemde.

Laten we nu ook nog een andere oorzaak bekijken, namelijk het klakkeloos verklaren van een tekst op het eerste gezicht. Ik wees al op de tekst uit Joh. 3: “wedergeboren uit water en geest”. We willen nu nog een andere uitspraak, te weten Matth. 3:11, bekijken. Dat geeft tevens gelegenheid de kwestie van de vuurdoop nader toe te lichten. In heel wat opwekkingsbewegingen legt men verband tussen deze doop met vuur en de verdeelde tongen als van vuur, die op de pinksterdag gezien werden. En voor de betekenis van deze doop ziet men erin een zich aangorden met kracht en vurigheid. Een bekend lied uit de bundel van Joh. de Heer zegt: “Doop mij met vuur, opdat ‘k mij niet meer schaam” (nr. 541).

Ogenschijnlijk lijkt het, dat men bij deze uitleg Schrift met Schrift verklaard heeft. Toch is dat niet het geval, want men heeft slechts de ene Schriftplaats, Matth. 3:11: “maar hij die na mij komt, is

sterker dan ik, ik ben niet waard zijn sandalen te dragen; die zal u dopen met de Heilige Geest en met vuur”, gelegd naast de andere, te weten Hand. 2:3 “en er vertoonden zich aan hen verdeelde tongen als van vuur”.

Afgaande op de gelijke klank “vuur” en op het feit dat in beide teksten de combinatie Heilige Geest vuur voorkomt, heeft men gesteld dat het in beide teksten om dezelfde zaak gaat. Vervolgens gaf men aan het zinnebeeld “vuur” de betekenis van “vurigheid” of “kracht”. En zo zijn de uitleggers twee keer achter elkaar gestruikeld.

Ten eerste hebben ze Matth. 3:11 niet vanuit de context (omleggende tekst) verklaard en dit is altijd een eerste vereiste.

Ten tweede hebben ze aan het zinnebeeld “vuur” een gevoelsmatige betekenis gegeven, waarbij het onderwijs dat de Schrift hierover geeft, werd genegeerd. Met andere woorden: men heeft juist geen Schrift met Schrift verklaard.

Twee contrasten

We moeten goed in het oog vatten, dat de toespraak van Johannes in Matth. 3:7-12 gericht is tegen de farizeeën en de sadduceeën, die tot zijn doop kwamen. Tegen hen zegt hij: “Wie heeft u een aanwijzing gegeven om de komende toorn te ontvluchten?”

Vervolgens vergelijkt hij hen met bomen, die geen goede vrucht voortbrengen en die daarom in het vuur geworpen worden. Wat zijn activiteit onder Israël betreft, doopt Johannes in water tot bekering. Hij verricht dus een enkelvoudige handeling. Er komt echter Eén na hem, die op tweeërlei wijze doopt, namelijk met de Heilige Geest en met vuur. Die tweeërlei wijze houdt een contrast, een schifting in. Zijn wan is namelijk in zijn hand. Hij scheidt tarwe en kaf. De tarwe zijn zij, die zich door Johannes hebben laten dopen tot bekering. Voor hen geldt de doop met de Heilige Geest. Het kaf zijn de farizeeën, sadduceeën en hun volgelingen, die menen op grond van hun verdienste het oordeel te kunnen ontgaan. Dat kaf zal Hij echter met onuitblusbaar vuur verbranden. Zij worden gedoopt met vuur.

Met instemming citeer ik hier Dr. H. N. Ridderbos:

“In deze verbinding: dopen met de Heilige Geest en met vuur komt heel sterk uit de tweeërlei betekenis van het komende rijk Gods: het brengt genade of gericht, volheid van zegen of volheid van vervloeking. Deze zelfde verbinding vinden we bijv. in Joël 2:28-30 (Korte Verkl. Mattheüs).

Johannes spreekt in eerste instantie over wat Christus met Israël dat is namelijk “zijn dorsvloer” zal doen. Deze dorsvloer bevat twee soorten materiaal, te weten tarwe en kaf. De handelwijze van Christus met zijn volk moet dan ook wel van tweeërlei, kontrasterende aard zijn.

Het verband maakt dus duidelijk, dat vuur hier een symbool is van oordeel en niet van vurigheid of kracht.

Dat is ook de betekenis, die in de Schrift aan dit zinnebeeld wordt gegeven. En omdat het oordeel het kwade wegneemt, is het tevens het zinnebeeld van loutering of reiniging (zie Jes. 5:24; Jer. 21:14; Zach. 13:9; 1 Kor. 3:13, 15) Deze afgeleide betekenis van loutering hebben de vurige tongen in Hand. 2:3. Terwijl de Heilige Geest neerdaalt in de gedaante van een duif, daalt Hij op de discipelen neer in de gedaante van tongen van vuur. In Matth. 3 gaat het dus om twee handelingen. De ene ziet op redding, de andere op oordeel.

We hebben hier dezelfde tweedeling als in Jes. 61:2, waar van Christus gezegd wordt, dat Hij zal prediken “een jaar van het welbehagen des Heren” en “een dag van de wraak van onze God”. Heil en oordeel worden beide voorgesteld. Het verband verklaart dus de uitdrukking en andere Schriftgedeelten steunen de uitleg.

Ik moet met een doop gedoopt worden

Over de doop met oordeel (vuur) is ook sprake in Luk. 12:50:

“Maar ik moet met een doop gedoopt worden; en hoe benauwt het mij, totdat het volbracht is”.

De Heer doelt hiermee op zijn lijden aan het kruis. Daar zou Hij de volle toorn van God ondergaan. Het oordeel, dat wij hadden verdiend, zou aan Hem voltrokken worden (vgl. Ps. 42:8; Jona 2:3). In dit opzicht geldt deze doop alleen Christus. Het kruislijden is de Heer echter ook door de mens aangedaan. Men heeft Hem het kruis waard geoordeeld. In deze zin zouden de discipelen ook gedoopt worden met de doop waarmee Hij gedoopt werd. Ook zij zouden door de mensen worden gesmaad en lijden terwille van het geloof. Hierop doelt de Heer als Hij zegt: “De drinkbeker, die Ik drink zult gij wel drinken, en met de doop gedoopt worden waarmee ik gedoopt word” (Mark. 10:29).

In deze gevallen wordt op figuurlijke wijze over “dopen” gesproken als het ondergaan van oordeel en lijden dat als een vuurgloed over iemand komt (zie 1 Petrus 4:12). Maar en nu kom ik terug op het punt van gehoorzaamheid zowel voor de Heer als voor de discipelen gold dat zij zich aan deze doop onderwierpen. De vuurdoop werd wel aan hen voltrokken, maar zij stelden zich er om zo te zeggen, kandidaat voor! Ze ondergingen deze doop in een weg van gehoorzaamheid!

6. Geloof

We besluiten nu de leerstellige notities bij het eerste deel van de verhandeling over de doop.

Volken of individuen

We hebben indertijd Matth. 28:19 al voor onze aandacht gehad, maar ook op deze tekst moeten we toch nog wat dieper ingaan. Er wordt namelijk op het woord “volken”, dat erin voorkomt soms een te grote nadruk gelegd. Men meent dan dat de opdracht van de Heer inhoudt dat de volken als volken tot discipelen gemaakt moeten worden. Dit zou dan ook een heel andere dienst zijn dan die wij als christenen in deze tijd hebben te verrichten. Nu immers vergadert God zich door het evangelie een volk uit de volken (Handel. 15:14). Men ziet het dan zo dat wij met de opdracht uit Matth. 28 niets te maken hebben. Deze zou alleen het Joodse overblijfsel gelden, dat zich in de nachristelijke tijd ervan kwijten zal. Door die dienst zullen dan de volken voorbereid worden op de komst van het koninkrijk, het toekomstig duizendjarig rijk.

We zullen eerst de kwestie van “volken” behandelen. Hiertoe verwijs ik naar een ander gedeelte, dat wel niet met de doop te maken heeft, maar waar we de uitdrukking “volken” ook aantreffen en waar men daaronder eveneens alleen maar een totaliteit wil verstaan. Ik doel op Matth. 25:31-46. We lezen daar in vers 32, dat alle volken verzameld zullen worden voor de troon van de Zoon des mensen. Daarbij worden ze gescheiden in schapen en bokken en respectievelijk beloond of geoordeeld. Sommigen menen dat ook hier volken als volken worden gescheiden en als volken worden beloond of veroordeeld. Er zijn er zelfs die spreken van “schaap volken” en “bok volken”. Deze uitleg is echter hopeloos verwrongen en in strijd met wat er staat. Er valt het volgende tegen in te brengen:

1. in vers 37 is sprake van “de rechtvaardigen” en niet van de rechtvaardige volken;
2. de volken kunnen onmogelijk als volk één van de broeders van de Heer in de gevangenis opgezocht hebben (vs. 39, 40), terwijl ook de idee van een afgezantschap namens een volk geen steun heeft in de tekst en op zichzelf ook totaal ongeloofwaardig is;
3. het oordeel over de verdoemden wordt evenmin aan hen als volk voltrokken (vs. 41, 46), maar is een zaak voor ieder individueel.

Het gebruik van de term “volken” in Matth. 28 houdt evenmin in dat de volken als volken worden gedoopt. Nee, het maken van discipelen en het dopen heeft betrekking op individuen. God heeft echter wel de volken op liet oog. Hier hebben we iets dergelijks als in Joh. 3:16. Daar staat: “Want zo lief heeft God de wereld gehad”, dat betreft het geheel dat God op het oog heeft; maar dan vervolgt de tekst met; “opdat een ieder, die gelooft niet verloren gaat” en dat slaat op elk individu afzonderlijk.

Ter ondersteuning van het bovenstaande wijs ik ook op Rom. 11:13. Paulus schrijft daar:

“Want tot u, volken zeg ik: Voor zover ik de apostel van de volken ben...”

En bij waarschuwt dan de volken dat ze in de goedertierenheid van God moeten blijven (vs. 20-22). Wat heeft Paulus echter met de volken als volken te maken? Zijn taak was toch een volk voor de naam des Heren af te zonderen? Inderdaad, maar zijn dienstwerk strekt zich uit tot de volken (vgl. Gal. 3:8, 14). Apostel der volken zijn sluit dus niet uit, dat daardoor een volk gevormd wordt dat voor de Here uit de volken afgezonderd wordt. Net zomin sluit de opdracht: “Maakt alle volken tot discipelen” uit dat in het vervullen van die opdracht een volk voor de Heer uit de volken wordt gevormd.

Een vergelijking met de dienst van Johannes de doper kan ook verhelderend werken. Deze heraut van de koning werd tot Israël gezonden om “zijn volk kennis van het heil te geven”. De dienst van Johannes was beperkt tot Israël en zijn doop gold uitsluitend dat volk. Maar betekent dit dat Johannes Israël als volk doopte?

Immers nee, door de term “zijn volk” werd het rayon van Johannes bepaald. Zo wordt ook in Matth. 28 aan de discipelen hun werkerrein aangewezen. Dat is nu niet meer beperkt tot Israël, maar strekt zich uit tot de volken.

Niet voor ons?

In feite is met het voorgaande de tweede kwestie, namelijk dat de opdracht van Matth. 28 ons niet zou gelden, al gedeeltelijk beantwoord. Hier moet echter meer van gezegd worden. In de eerste plaats wil ik waarschuwen voor het lichtvaardig gebruiken van de uitspraak dat iets niet voor ons geldt.

Voordat men dat zeggen kan, moet men de betreffende zaak van alle kanten bekeken hebben. Het is namelijk veel gemakkelijker een bevestigende uitspraak te bewijzen dan een ontkennende.

Een eenvoudig voorbeeld kan dat illustreren. Als ik zeg, dat er zich in een kamer geen messen bevinden, moet ik de hele kamer overhoop halen en in alle boekjes en gaatjes kijken om het bewijs te leveren. De stelling dat zich in de kamer wel messen bevinden is echter bij het vinden van twee exemplaren al bewezen. Ik leg hier de nadruk op, omdat vaak zo gemakkelijk van die ontkennende stellingen worden geponeerd.

Maar ter zake, we gaan terug naar Matth. 28. Nu zullen we en dat speelt in deze kwestie een belangrijke rol bij de verklaring wel degelijk het bijzonder karakter van het evangelie naar Mattheüs in het geding moeten brengen. Dit evangelie heeft duidelijk Joods eindtijdelijke trekken.

Denk maar aan Matth. 10:23; 19:28; 24:15-21. Het spreekt daar over een dienst die het Joodse overblijfsel in de na christelijke tijd zal uitoefenen. En zo hebben we ook het slot van Matth. 28 te beschouwen als een dienst die door dit Joodse overblijfsel vervuld zal worden.

Maar betekent dit, dat deze doopopdracht niet voor ons geldt? We hebben gezien dat de doop te maken heeft met discipelschap en met het koninkrijk. En ook wij hebben wel degelijk met het koninkrijk te maken, zij het dan met het koninkrijk in de verborgen vorm die het nu heeft, zoals in de gelijkenissen van Matth. 13 staat aangegeven. En dus hebben we ook met deze doopopdracht te maken die in verband staat met het koninkrijk. We moeten enerzijds het bijzondere karakter van het Mattheüsevangelie niet uit het oog verliezen, anderzijds echter niet in een ander uiterste vervallen en menen, dat als iets in zijn verste strekking ons niet geldt, het ons totaal niet gelden zou. Het is er mee als met Matth. 10. Het eerste deel van dat hoofdstuk tot en met vers 15 gold de opdracht aan de twaalven in die tijd. De verzen 16 tot en met 21 behandelen zaken waar ze pas later mee te maken kregen. De discipelen zijn bij hun eerste uitzending niet in de synagogen geseseld en voor stadhouders en koningen geleid. Na de pinksterdag zijn deze dingen echter wel gebeurd, zoals het boek de Handelingen getuigt. Met vers 22 en 23 gaat de schildering echter over op de eindtijd. De uitspraak “wie volharden zal tot het einde” ziet namelijk niet op het einde van het leven van de dienstknechten, maar op het einde van de eeuw, zoals Matth. 24:6, 13 en 14 duidelijk laat zien. Ook het heenwijzen naar de komst van de Zoon des mensen in vs. 27 benadrukt het eindtijdelijk karakter.

Eenzelfde perspectief moeten we bij Matth. 28 voor ogen houden. In de volle zin wordt deze opdracht uitgevoerd in de eindtijd, naar zijn beginsel wordt hij evenwel nu al in de praktijk gebracht. Daarmee zijn de discipelen na de pinksterdag begonnen. Hierbij vallen drie dingen op te merken:

1. De eerste dienst van de discipelen beperkte zich tot Israël, waarbij aan Israël de tijden van herstel van alle dingen en de wederkomst van de Heer Jezus Christus werden voorgesteld als een zaak, die gerealiseerd zou worden als het volk Israël zich bekeerde (Hand. 3:19-21). Dit getuigenis werd door Israël, als volk, echter net zo verworpen als de prediking van het koninkrijk die aan de kruisiging van de Heer voorafging.

2. Het heeft de Heer moeite gekost om de discipelen ertoe te bewegen zich daarna tot de volken te wenden (Hand. 10 en 11). God heeft zelfs een ander moeten roepen, die speciaal als apostel der volken zou optreden, te weten Paulus (Gal. 2:7,8).

3. Aan hem werd de verborgenheid geopenbaard, dat zij, die zich in deze tijd bekeren, niet alleen een plaats hebben in het koninkrijk, maar ook behoren tot de gemeente, het lichaam van Christus (Ef. 3:4,5,9; Kol. 1:26; Rom. 16:25,26). Het bijzondere van deze bediening sluit echter niet uit dat de opdracht van Matth. 28:19 ook nu in principe vervuld wordt, hoewel de voltooiing ervan zal plaatsvinden nadat de bediening van de verborgenheid is afgelopen.

Doopmiddel en doopeffect

Tenslotte wil ik de gegevens van de doop met water en de doop met de Heilige Geest in een overzichtje verwerken.

De doop met water:

1. vindt uitwendig plaats;
2. is een symbolische handeling;
3. wordt door de ene mens aan de ander voltrokken. De mens is tussenpersoon.

N.B. Dit verklaart waarom Jezus Christus Zelf niet doopte (Joh. 4:2). Zijn werk kon niet bestaan in het voltrekken van een symbolische handeling, waarvan de bediening aan de mens is toevertrouwd. Als Christus Zelf doopte, zou Hij als opdrachtgever gelijk staan met zijn discipelen, de opdrachtontvangers. Zijn werk lag op hoger vlak, niet op ritueel terrein, maar op geestelijk vlak.

4. het doopmiddel is water;
5. het doopeffect is o.a. dat iemand als discipel wordt gekenmerkt. Voorts wordt het effect aangegeven in de teksten waarin sprake is van dopen tot (waarover later meer);
6. deze doop houdt verband met het koninkrijk. Men wordt als discipel van het koninkrijk gedoopt.

De doop met de Heilige Geest:

1. is een zaak die met het innerlijk te maken heeft;
2. het is een reëel iets;
3. de mens is als tussenpersoon uitgeschakeld, wat de doophandeling betreft. Het is Christus die met de Heilige Geest doopt (Handel. 2). In twee bijzondere gevallen is het gebeurd na handoplegging van de apostelen (Handel. 8:17; 19:6).
4. het doopmiddel is de Heilige Geest;
5. het doopeffect is de vorming van of voeging bij het lichaam van Christus (1 Kor. 12:12,13).
6. Deze doop heeft dus met de gemeente of kerk te maken.

7. Dood

We nemen met dit artikel de draad van ons betoog weer op, waar we die in het maartnummer (3) van de Bode hebben laten vallen.

Dat had toch wel anders gekund?

Uit de bijbel aantonen, dat discipelen van Jezus Christus gedoopt moeten worden is één ding; verklaren waarom het discipelschap nu juist gemarkeerd moet worden door een handeling waarbij iemand in water wordt ondergedompeld, is een tweede. Er had immers net zo goed een andere handeling voorgeschreven kunnen zijn? Dat had inderdaad gekund. God had kunnen bepalen dat volgelingen van Jezus Christus een handvol as op hun hoofd zouden moeten laten uitstorten. Ook zou God voor christenen een bepaalde haardracht of klederdracht hebben kunnen voorschrijven. In dat geval was het zelfs een blijvend en zichtbaar kenmerk geweest. Dat zou allemaal gekund hebben, maar... God heeft nu eenmaal een doopvoorschrift gegeven. Dus de bespreking verder staken... God heeft het zo bepaald en daarmee uit? Nee dat beslist niet. In de bijbel maakt God ons namelijk duidelijk, waarom Hij juist deze handeling aan christenen voltrokken wil zien. Zoals ik eerder schreef, is de doop een zinvolle daad, die symbolische waarde heeft.

Naar die symbolische waarde gaan we nu speuren.

Of weet gij niet... Ieder die gedoopt is, wordt ook wel degelijk aangespoord om zich op zijn doop te bezinnen. Ik denk daarbij aan Rom. 6:3 waar de apostel schrijft: "Of weet gij niet, dat zovelen wij tot Christus Jezus gedoopt zijn, wij tot zijn dood gedoopt zijn?"

Iemand die gedoopt is, kan dus op zijn doop aangesproken worden. De apostel gaat ervan uit dat zo iemand weet wat de doop inhoudt. In Romeinen 6 gaat het daarbij om een heel praktische zaak. Er waren namelijk mensen, die zeiden, dat je als christen rustig in de zonde kon blijven voortleven, want dan werd de genade, die God je bewees steeds groter. Dat komt ermee overeen dat je tegen kinderen zou zeggen: "Maak je maar vuil, jongens, want dan komt des te beter uit hoe goed jullie moeder kan wassen, en hoe goed de kwaliteit van de zeep is, die ze gebruikt".

Paulus had deze opvatting kunnen weerleggen door erop te wijzen, dat leven in de zonde tot oneer van God is. Of hij had kunnen zeggen, dat ze daardoor hun geestelijk leven schade aandeden. Dat doet hij evenwel niet, hij geeft een principiële, leerstellige weerlegging. Hij houdt deze gelovigen voor, dat een wandel in de zonde in flagrante tegenspraak is met de betekenis van de doop. De doop heeft alles met dood zijn te maken. Aan dat laatste herinnert Paulus deze gelovigen te Rome. Ze behoorden dat te weten. Opnieuw hebben we een aanwijzing dat de doop niet een handeling is, die je onbewust ondergaat, zoals bij de kinderdoop het geval is. Paulus stelt immers hen, die gedoopt zijn, verantwoordelijk om zich in overeenstemming met de betekenis van die doop te gedragen. Het zou toch wel heel vreemd zijn als deze verantwoordelijkheid:

- a. pas jaren later in werking zou treden;
- b. gevoeld zou moeten worden door hen, die om de doop helemaal niet gevraagd hebben.

Tot zijn dood gedoopt

Doop en dood horen dus bij elkaar. De doop is een symbool van dood zijn. Maar van welk dood zijn? Soms van het dood zijn "in misdaden en zonden" waarover Ef. 2:1 spreekt? Nee, dat kan onmogelijk, want het dood zijn, dat daar is bedoeld, gaat gepaard met leven in de zonde. In het tweede vers staat dat er immers achter: "waarin gij vroeger hebt gewandeld". Daarentegen wordt het dood zijn, waarvan de doop het symbool is, door Paulus juist in contrast gesteld met leven in de zonde. Bovendien is er nog een onderscheid. Het dood zijn in de zonde is voor de gelovige verleden tijd. Er staat: "Toen gij dood waart in uw misdaden en zonden". Het dood zijn waarvan de doop het symbool is, slaat op een tegenwoordige en blijvende toestand waarin we verkeren.

Als de doop het symbool was van onze dode zondaarstoestand voor God, zouden we trouwens jan en alleman kunnen dopen, want alle mensen zijn dood voor God vanwege hun zonden. Romeinen 6 heeft het echter over een heel ander dood zijn. Niet een dood zijn in of door de zonden, maar een dood zijn voor de zonde. Als we gedoopt werden, om ermee uit te drukken dat we dood zijn in onze misdaden en zonden, zouden we ook tot onze eigen dood gedoopt worden. Rom. 6:3 getuigt echter, dat we "tot zijn dood gedoopt zijn", dat is tot de dood van Christus. De doop identificeert ons met het dood zijn van Christus, nauwkeuriger gezegd: met zijn "gestorven zijn".

De doop is een begrafenis

In de vorige perikoop heb ik iedere keer over “dood zijn” gesproken, en niet gewoon over “de dood van Christus”, of over “onze dood”. Dat gebeurde met opzet. Onder de dood van iemand kun je namelijk het sterven zelf van de betrokken persoon verstaan en daar gaat het bij de doop niet om. De doop is niet een symbolische voorstelling van sterven, maar van begraven. Door iemand te begraven, plaats je hem op het terrein van de dood, of: voeg je hem bij de doden (Noot: Dood en graf zijn dan ook in bepaalde zin synoniem. Zo stelt “de tweede dood” in Openb. 20:14 de verblijfplaats voor van de eeuwig verdoemden).

Zo verenigt de doop ons symbolisch met een gestorven en begraven Christus. Van dit één maken in de dood hebben we een prachtige illustratie in 2 Kon.13:21. Het gaat daar over een man, die men wilde begraven. Terwijl men daarmee bezig was, stroopte een bende Moabieten die streek af. Zij, die de begrafenis zouden verrichten, wierpen de dode toen vlug in het (rots)graf van Elisa en maakten dat ze wegwamen. Zo werd deze dode geïdentificeerd met Elisa.

Tot de dood van Christus gedoopt zijn, betekent dus met Christus begraven zijn. Men zou kunnen zeggen, dat dit wel mooi geredeneerd is en wel aannemelijk lijkt, maar dat het toch slechts een afgeleide redenering is. Is er geen direct Schriftbewijs? zou men kunnen vragen. ja zeker, dat is er en wel in hetzelfde hoofdstuk zes van de Romeinenbrief. Nadat Paulus gezegd heeft, dat we tot de dood van Christus gedoopt zijn, vervolgt hij namelijk met:

“Wij zijn dan met hem begraven door de doop, tot de dood, opdat, zoals Christus opgewekt is door de heerlijkheid van de Vader, zo ook wij in nieuwheid des levens zouden wandelen” (vs. 4).

Dat de doop een symbolische begrafenis is, staat ook in Kol. 2:12. We lezen daar: “met hem (zijt gij) begraven in de doop”.

Een begrafenis van gestorven mensen

De doop is dus een symbolische begrafenis, maar dan kan dat ook alleen een begrafenis zijn van gestorvenen. je gaat immers geen levenden begraven. Doden, en die alleen, behoren begraven te worden. Als wat voor doden worden we dan begraven? We hebben al gezien, dat de doop onmogelijk in verband kan staan met ons dood zijn door de misdaden en de zonden. De doop is geen begrafenis van een zondaar, die leeft in misdaden en zonden, en die daardoor dood is voor (ofwel: gescheiden is van) God.

Nee, de doop is een begrafenis van mensen DIE MET CHRISTUS GESTORVEN ZIJN. Dood zijn vanwege je zonden is heel wat anders dan met Christus gestorven zijn. Het eerste geldt alle mensen, het tweede kan alleen van gelovigen gezegd worden. De bijbel laat dat duidelijk zien. Zo lezen we in Rom. 6:7: “Want wie gestorven is, is gerechtvaardigd van de zonde”.

Met Christus gestorven zijn betekent dus dat het doodsoordeel over de zonde aan je voltrokken is. En vers 8 vervolgt met:

“Als wij nu met Christus gestorven zijn, dan geloven wij dat wij ook met hem zullen leven”.

Ook uit dit vers blijkt dat Paulus het over gelovigen heeft. In 2 Tim. 2:11 herhaalt de apostel dit nog eens:

“Want als wij met hem gestorven zijn, zullen wij ook met hem leven”. Verder treffen we in Kol. 2:20 de uitspraak aan:

“Als gij met Christus de eerste beginselen van de wereld zijt afgestorven”, en in Kol. 3:3: “Want gij zijt gestorven en uw leven is met Christus verborgen in God”. Ook hier is alleen sprake van gelovigen.

Met Christus gekruisigd

Er valt echter nog meer over te zeggen. Hoe is Christus namelijk gestorven? Hij is gekruisigd. Hij heeft het oordeel over de zonde ondergaan. Op het kruis verliet God Hem. Daar hing onze Heiland drie uur lang in de duisternis en klaagde: “Mijn God, mijn God, waarom hebt Gij mij verlaten?”

Welnu, ons gestorven zijn met Christus wordt eveneens een gekruisigd zijn genoemd. In Rom. 6:6 staat dat zo uitgedrukt:

“Want dit weten wij, dat onze oude mens met hem gekruisigd is, opdat het lichaam der zonde te niet gedaan zou zijn”.

En Gal. 2:20 luidt:

“Ik ben met Christus gekruisigd en ik leef niet meer, maar Christus leeft in mij”.

Dit oordeel, dat aan Christus voltrokken werd, wordt in Kol. 2.12 “de besnijdenis van Christus” genoemd en in die besnijdenis zijn ook wij besneden. Vers 11 van dat hoofdstuk zegt namelijk:

“In hem zijt ook gij besneden met een besnijdenis, niet met handen verricht, in het uittrekken van het lichaam van het vlees, in de besnijdenis van Christus”.

Terug naar de praktijk

We zijn dus met Christus begraven door de doop, en het graf is het terrein van de dood. We zijn begraven “tot de dood”. Dat legt de verplichting op ons om ons als doden te gedragen. Als we dat niet doen, strijdt ons gedrag met dat wat onze doop voorstelt. Iemand mag in zijn leven nog zo’n grote dronkelap geweest zijn, zodra hij gestorven en begraven is, heeft de drank voor hem afgedaan. Veronderstel dat de vroegere vrienden van deze dronkaard de plaats bezoeken waar hij begraven ligt en de sinistere grap uithalen hem op te roepen om een borrel met hen te drinken. De stilte van de begraafplaats zal dan hun antwoord zijn. De dode antwoordt niet.

Welnu, zo moeten wij onszelf beschouwen als gestorvenen. Paulus roept ons daartoe op met de woorden:

“Zo ook gij, houdt u voor de zonde dood, maar voor God levend in Christus Jezus” (Rom. 6:11).

We mogen daarvoor ook lezen: “Reken u” of “Beschouw u” dood voor de zonde. Bedoeld is dat we dit als een principe aanvaarden. Maar naar dat principe moeten we ons ook gedragen. De dronkeman, waarover ik het hierboven had, was letterlijk dood en kon dus op de uitnodiging van zijn vrienden niet meer ingaan. Wij zijn niet letterlijk dood, wij kunnen nog wel aan de verleiding van de zonde toegeven. Maar wat geestelijk waar is en voor God geldt, moeten we ook praktisch laten zien. Vandaar dat Rom. 6:12 luidt:

“Laat dan de zonde niet heersen in uw sterfelijk lichaam om aan zijn begeerten te gehoorzamen”. Zo heeft de doop een rijke betekenis. Ze herinnert mij eraan dat ik gestorven ben met Christus en met Hem begraven ben. De doop zelf is maar een kortstondige handeling, maar de zin ervan duidt een toestand aan, die voor altijd voortduurt. Eens voor altijd ben ik gestorven en begraven met Christus. En in de praktijk moet ik me als zodanig gedragen.

8. Begraven

Dopen is begraven

Als de doop een symbolische begrafenis is, dan volgt daar al direct uit hoe de doop voltrokken moet worden. Bij begraven wordt iemand immers volkomen aan het gezicht onttrokken door hem in een uitgehouwen of in een gedolven graf te leggen.

Zo iemand bevindt zich dan niet meer onder de levenden, maar is op het terrein van de dood geplaatst. Wil de doop een symbolische begrafenis voorstellen, dan moet ze dus voltrokken worden door iemand totaal onder te dompelen in water.

Dopen is dompelen

Het voorgaande volgt ook uit het gebruik van het woord dopen in de bijbel. We laten vooreerst rusten wat kenners van het Hebreeuws en het Grieks over de afleiding van dit woord in deze beide talen te zeggen hebben. Het gebruik van een woord is namelijk zeker zo belangrijk om de zin ervan op te sporen als de woordafleiding. Welnu, wat het Hebreeuwse woord betreft hebben we een duidelijke aanwijzing in Lev. 4: 6, 17. We lezen daar dat de priester bloed van een stier moest nemen en dat moest brengen in de tent van de samenkomst. We zullen ons hebben voor te stellen, dat dit bloed in een kom of vat is opgevangen (Noot: Er kan in dit geval moeilijk aan de holte van de hand gedacht worden zoals bij olie in het geval van de reiniging van de melaatse gebeurde. Zie Lev. 14:16).

Vervolgens moest de priester zijn vinger in het bloed dopen en van het bloed zevenmaal voor het aangezicht van de Heer sprenkelen. Deze handelingen zijn hier zo eenvoudig beschreven dat iedere gelovige zich zonder moeite kan voorstellen wat er gebeurde. De priester dompelde zijn vinger onder in het bloed en van het bloed dat aan zijn vinger bleef kleven, nadat hij deze had opgetrokken, sprenkelde hij druppels voor het aangezicht van de Heer. Uit deze bewoordingen blijkt wel heel duidelijk, dat dopen indompelen of onderdompelen is. En ... dat er een duidelijk onderscheid bestaat tussen dopen en sprenkelen of besprengen.

Een ander voorbeeld uit het oude testament treffen we aan in Ruth 2:14. Ik doel op de woorden van Boaz: “en doop uw bete in de azijn”.

Ook in dit geval gaat het om dompelen. Het stukje brood werd niet besprenkeld met azijn of er mee overgoten, nee het ging in de azijn, het werd erin gedompeld.

Het nieuwe testament geeft ons twee voorbeelden, die parallel lopen met de twee uit het oude testament. Ten eerste Luk. 16:24, dat luidt:

“En hij (de rijke man) riep en zei: “Vader Abraham ontferm u over mij en zend Lazarus om de top van zijn vinger in het water te dopen en mijn tong te verkoelen”.

Deze tekst komt overeen met Lev. 4: 6-17.

Het tweede voorbeeld geeft Joh. 13:26 waar net als in Ruth 2:14, sprake is van het indopen van een bete.

Omdat daar veel water was

De voorgaande Schriftplaatsen zijn eigenlijk al voldoende om ons te onderwijzen hoe er gedoopt behoort te worden. Er zijn echter nog twee gedeelten, die de vermelding meer dan waard zijn en die ik graag onder de aandacht wil brengen. Zo lezen we van Johannes de doper in Joh. 3:23, dat hij te Enon bij Salim doopte, “omdat daar veel water was”.

Welnu, als dopen een handeling zou zijn waarbij je met een paar druppels water zou kunnen volstaan, of een handeling, die uitgevoerd wordt door iemand met wat water te overgieten dan zou deze toevoeging, die zo kenmerkend begint met “omdat”, totaal zinloos wezen. En we gaan er toch vanuit, dat er geen zinloze dingen in de bijbel staan.

Zij daalden af in het water

De tweede karakteristieke Schriftplaats is Hand. 8:38. Lukas verhaalt daar hoe Filippus en de kamerling beiden afdaalden in het water, om de handeling van de doop te doen plaats vinden.

Voor Filippus zelf was het natuurlijk niet nodig, dat hij afdaalde in het water. Hij hoefde niet meer gedoopt te worden, evenmin had zijn afgaan in het water enige symbolische betekenis. Maar hij moest wel het water ingaan om de kamerling te kunnen dopen. Zijn afgaan in het water was een praktische noodzakelijkheid om deze handeling te kunnen verrichten. En daaruit volgt weer dat dopen onderdompelen inhoudt, want voor besprenkelen of overgieten had Filippus niet het water hoeven in te gaan en ook de kamerling niet. Dat had eenvoudig aan de kant van het water kunnen gebeuren.

Is het niet merkwaardig dat deze dingen zó door de Schrift vermeld worden? Wat is God wijs en goed om ons door zulke eenvoudige toevoegingen duidelijk te maken hoe de doop voltrokken moet worden.

9. Afwassing

Het tot nu toe behandelde kan grotendeels als volgt worden samengevat:

1. De doop is een instelling, die door de Heer Jezus Zelf is gegeven.
2. Deze handeling moet worden voltrokken aan hen, die Jezus Christus als Heer aanvaardden. Zij worden daarmee openlijk als discipelen van de Heer gekenmerkt.
3. Wat zijn strekking betreft, ziet de doop vooruit. Ze is de start van een nieuw leven met de Heer.
4. In zijn betekenis ziet de doop zowel vooruit als achteruit. Ze stelt voor dat we met Christus zijn begraven en houdt dus het einde in van de oude mens. Voor de toekomst brengt dit mee, dat de gedoopte die oude mens praktisch op de plaats van de dood moet houden.
5. Om aan de onder 4 genoemde betekenis te voldoen, mede in overeenstemming met het gebruik zoals de Schrift dat vermeldt, moet de doop door onderdompeling plaatsvinden.

Moeilijke teksten

De vraag “dopen... waarom eigenlijk?” is met de voorgaande artikelen in feite beantwoord. Er staan echter nog meer teksten over deze belangrijke inzet in de bijbel dan die welke we tot nu toe behandeld hebben. En deze artikelenreeks zou wel zeer onvolledig zijn als we aan die Schriftplaatsen voorbijgingen. Bovendien vragen sommige teksten, die we in een bepaald verband ter sprake gebracht hebben, nog een nadere belichting. Bij dit alles doet zich echter een moeilijkheid voor. Wat we tot nu toe behandeld hebben sprak, kunnen we wel zeggen, voor zichzelf. De enige tekst die wat meer uitleg vroeg was Rom. 6:3 en wel de uitdrukking: “tot zijn dood gedoopt”. Maar ook hier was er geen uitlegkundige krachttoer nodig om de betekenis ervan duidelijk te maken.

De uitspraken waar het nu echter om gaat, zijn veel minder doorzichtig. Ik denk daarbij aan de volgende zes:

- a. “Laat u dopen en uw zonden afwassen, onder aanroeping van zijn naam” (Hand. 22:16).
- b. “Bekeert u, en een ieder van u late zich dopen in de naam van Jezus Christus tot vergeving van zonden” (Hand. 2:38).
- c. “Als tegenbeeld daarvan behoudt de doop nu ook u” (1 Petr. 3:21).
- d. “Wie gelooft en gedoopt is, zal behouden worden (Mark. 16:16).
- e. “En toen zij gedoopt was en haar huis (Hand. 16:15).
- f. “Anders wat zullen zij doen, die voor de doden gedoopt worden” (1 Kor. 15:29).

In strijd met andere Schriftplaatsen?

Men zou kunnen opmerken, dat de eerste vier teksten in dit rijtje zo helder zijn als glas. Dit zou waar zijn als je inderdaad een bijbeltekst op zichzelf mag beschouwen, maar dat mag niet. We moeten altijd Schrift met Schrift vergelijken. Nu wordt in deze vier teksten gesproken over afwassing van zonden, vergeving en behoud en wel zo dat de doop min of meer als een voorwaarde voor het ontvangen van deze belangrijke geestelijke waarden gesteld wordt. Er zijn echter andere teksten, die over deze dingen spreken zonder de doop als voorwaarde te stellen. En dat brengt de moeilijkheid met zich mee.

Uit de tekst voor tekstbespreking, die straks volgt, kunnen een aantal verklaringswijzen worden afgeleid, die ik toch graag vooraf in een overzichtje wil samenvatten en wel als volgt:

- a. men beschouwt de vier genoemde teksten dwars tegen het verdere Schriftgetuigenis in op zichzelf en kent aan de doop zaligmakende kracht toe;
- b. men meent dat de doop slechts een symbool van de afwassing en een beeld van het behoud is;
- c. men meent dat het afwassen van zonden en het behoud, waarover hier gesproken wordt, zaken zijn, die niet op de hemel, maar op de aarde betrekking hebben;
- d. men meent dat de betreffende teksten althans de eerste drie in letterlijke zin slechts van toepassing zijn op joden.

We gaan nu over tot de bespreking van de teksten afzonderlijk en daarbij doe ik wat de aanpak betreft net alsof ik dit overzichtje niet eerst gegeven heb. Het is voor het volgen van het betoog echter van belang deze verklaringswijzen “in het achterhoofd” te hebben.

Wast de doop zonden af ?

Handel. 22:16 plaats ons voor het vraagstuk wat hier met afwassen van zonden bedoeld is. Nu kan ik me voorstellen dat iemand me de bekende regel voorhoudt: “Lees wat er staat, neem wat er staat, dan heb je wat er staat”. Volgens sommigen kan deze tekst namelijk niets anders betekenen, dan dat je door de doop je zonden kwijtraakt.

Dergelijke taal is klaar en helder, daar niet van ... maar toch ligt de zaak niet zo eenvoudig.

Ten eerste zullen we ons altijd weer moeten afvragen of een bepaalde uitspraak letterlijk of symbolisch is bedoeld. Denk maar aan de bekende woorden, die de Heer bij de instelling van het Avondmaal uitsprak toen Hij van het brood zei: “Dit is mijn lichaam”.

Daarmee is niet letterlijk bedoeld, dat het brood dat de Heer brak werkelijk zijn lichaam was, maar dat het zijn lichaam voorstelde. De mogelijkheid, dat de uitspraak “Laat uw zonden afwassen” symbolisch bedoeld is, zullen we dus onder ogen moeten zien.

Ten tweede vergeet men, dat er, zoals gezegd, heel wat teksten zijn, die over afwassen van de zonden, vergeving, reiniging, rechtvaardiging enz. spreken, waarbij de doop niet als voorwaarde gesteld wordt. Laat me er een paar noemen.

“Hem die ons liefheeft en ons gewassen heeft in zijn bloed” (Openb. 1:5). “Zij hebben hun lange kleren gewassen en ze wit gemaakt in het bloed van het Lam” (Openb. 7:14).

“Het bloed van Jezus Christus, zijn Zoon, reinigt ons van alle zonden” (1 Joh. 1:7).

“In hem hebben wij de verlossing door zijn bloed, de vergeving van de misdaden” (Ef. 1:7).

Deze teksten spreken over reiniging door het bloed. Er zijn andere Schriftplaatsen, die de reiniging door het Woord behandelen. Daarop hoop ik later nog in te gaan.

Moeten zonden, die afgewassen zijn door het bloed, dan soms ook nog afgewassen worden door de doop? Of is voor de afwassing door het bloed de doop vereist?

Deze laatste gedachte strijdt weer met andere uitspraken van de Schrift, zoals: “en in zijn naam gepredikt worden bekering en vergeving van zonden” (Luk. 24:47),

“dat een ieder, die in hem gelooft, vergeving van zonden ontvangt door zijn naam” (Hand. 10:43),

“dat door hem u vergeving van zonden verkondigd wordt; en dat van alles waarvan gij niet gerechtvaardigd kondt worden in de wet van Mozes, in hem een ieder die gelooft, gerechtvaardigd is” (Hand. 13:39).

Hier wordt dan wel over vergeving en rechtvaardiging gesproken, in plaats van over afwassing, maar dat maakt in dit geval geen verschil. Deze geestelijke werkelijkheden zijn dus het deel van elk die zich bekeerd heeft en die gelooft in Jezus Christus.

In dit verband is het ook goed op te merken, dat in het evangelie van Johannes, waarin zo vaak sprake is van het eeuwig leven, slechts één voorwaarde gesteld wordt voor het bezit daarvan, namelijk die van geloof.

In dit evangelie wordt de opdracht om te dopen niet gevonden, evenmin als de instelling van het avondmaal.

Johannes maakt zo heel duidelijk dat geen enkel werk en geen enkel ritueel onze zaak met God in orde brengt. Het bezit van eeuwig leven is een zaak van het innerlijk, van geloof! Hand. 22:16 puur letterlijk nemen gaat dus niet.

Gewassen ten opzichte van de mensen?

Zouden we dan de oplossing hierin moeten zoeken, dat het afwassen van de zonden door de doop op wat anders slaat dan het afwassen door het bloed? De afwassing door het bloed ziet duidelijk op de reiniging wat de hemel betreft. Zou de afwassing door de doop misschien minder verstrekkend zijn en zien, zoals men dat zegt, op een reiniging wat deze aarde aangaat?

Het moet gezegd, dat deze uitleg zeer aantrekkelijke kanten heeft. We zijn met één slag uit het probleem dat de doop zonden zou afwassen met het oog op de eeuwigheid. En ik moet eerlijk bekennen, dat deze uitleg mij lange tijd geïmponeerd heeft, hoewel ik toch bepaalde reserves behield. Het probleem is namelijk, dat de Schrift zich niet in die termen uitspreekt over tweeërlei afwassing van zonden. Je moet bij die verklaring met afgeleide argumenten gaan werken en die hebben, zoals ik later hoop aan te tonen, zeer zwakke kanten, hoe veel waars er overigens in moge steken.

Onder aanroeping van zijn naam

Daar komt nog iets bij. Er staat namelijk niet:

“Laat u dopen en uw zonden afwassen”, maar: “Laat u dopen en uw zonden afwassen onder aanroeping van zijn naam”.

Het onderdompelen in water op zichzelf wordt niet met de afwassing van de zonden verbonden, maar het onderdompelen, dat gepaard gaat met het aanroepen van de Naam van de Heer. En naar mijn overtuiging moeten we dit aanroepen van de Naam des Heren precies zo waarderen als in Hand. 2:21 en Rom. 10:13 waar wordt gezegd:

“En het zal gebeuren, dat een ieder, die de naam van (de) Heer zal aanroepen, behouden zal worden”.

Het gaat dus niet om het dopen op zichzelf, maar om het zich in de doop tot God wenden. Daarbij moeten we goed voor ogen houden, dat in de begintijd van het christendom geloof en doop ten nauwste verbonden waren, ook in de prediking. Dit blijkt wel heel duidelijk in het geval van Filippus en de kamerling. Er staat van de eerste: “(hij)verkondigde hem Jezus” (Hand. 8:35). En even later zegt de tweede: “Ziedaar water, wat verhindert mij gedoopt te worden”. Daaruit moet de conclusie getrokken worden, dat Filippus met deze man ook over de doop gesproken heeft, En dat niet als een bijkomstigheid waar je zeer vrijblijvend over denken kunt, maar als een noodzakelijkheid wil je met God in het reine komen. Vandaar dat de kamerling begeert om gedoopt te worden.

10. Vergeving

Vergeving van zonden

In het negende artikel van deze serie hebben we de vraag “Wast de doop zonden af?” onder ogen gezien. Uitgangspunt daarvoor was Hand. 22:16 waar we lezen: “Laat u dopen en uw zonden afwassen, onder aanroeping van zijn naam”.

Aan het slot van dat artikel hebben we de nadruk gelegd op de woorden “onder aanroeping van zijn naam”, waarbij verwezen werd naar Rom. 10:13: “En het zal gebeuren, dat een ieder, die de naam van (de) Heer zal aanroepen, behouden zal worden”. De behoudenis heelt dus te maken met de vergeving van zonden. Met het oog daarop:

Nog eens de doop van Johannes

Er kan een parallel worden getrokken met de doop van Johannes. Van deze voorloper van de Heer Jezus lezen we:

“Johannes kwam en doopte in de woestijn en predikte de doop der bekering tot vergeving van zonden” (Mark. 1:14).

Johannes verkondigde, zoals Mattheüs het stelt:

“Bekeert u, want het koninkrijk der hemelen is nabij gekomen” (Matth. 3:2).

Maar hij gaf daarbij aan, dat zij die zich bekeerden, zich moesten laten dopen. In die doop moesten men laten zien, dat men zich bekeerde. Eerst dan ontving men de vergeving van de zonden. Dit laatste kon natuurlijk alleen met het oog op het offer dat Christus zou brengen. En blijkens Hand. 19:4 hield Johannes zijn gehoor ook voor, dat dit gepaard moest gaan met geloof in Hem, die na hem kwam. Ook bij de doop van Johannes schonk de handeling van het dopen op zichzelf dus niet de vergeving. Slechts als die handeling gepaard ging met bekering en geloof kon er van vergeving van zonden gesproken worden. Het is dan ook van belang op te merken, dat er in Matth. 3:6 staat: “Zij werden door hem gedoopt in de Jordaan, terwijl zij hun zonden beleden”. De moeilijkheid waarmee wij vandaag de dag zitten is, dat bekering en doop “uit elkaar getrokken” worden. Men laat de doop voorafgaan aan de bekering of men laat hem pas veel later volgen. Het gevolg is, dat we de doop “op zichzelf” gaan beschouwen en dan komen we altijd in moeilijkheden.

Wie geloofd zal hebben en gedoopt zal zijn

Wat ik zoëven opmerkte over de band tussen geloof en doop, wordt duidelijk gezien in het woord van de Heer:

“Wie gelooft en gedoopt is, zal behouden worden” (Mark. 16:16).

Wat de eeuwige behoudenis betreft worden hier geloof en doop in één adem als voorwaarden genoemd. Dat niet de doop daarin de wezenlijke voorwaarde is, weten we en blijkt ook uit het gevolg, dat niet luidt:

“Maar wie niet gelooft en niet gedoopt is” of:

“Maar wie gelooft en niet gedoopt is”, maar:

“Maar wie niet gelooft, zal veroordeeld worden”.

Wat dus in zijn diepste principe alleen geldt van het geloof, wordt aan geloof plus doop toegekend, omdat ze onlosmakelijk bij elkaar horen.

Rechtvaardiging op grond van geloof en op grond van werken

Lezen we de brieven van Paulus, dan krijgen we overduidelijk te horen dat we gerechtvaardigd zijn op grond van geloof zonder werken. Jakobus daarentegen spreekt wel degelijk over rechtvaardiging op grond van werken (Jak. 2:21 en 24).

Alleen... hij maakt die werken nooit los van het geloof. Jakobus bedoelt dat een geloof zonder werken geen waarde heeft. Dat is een dood geloof. De werken rechtvaardigen dus, omdat het werken van het geloof zijn. Tussen het geloof en de werken moeten we geen scheiding maken. We moeten niet dat wat Jakobus van de werken zegt losmaken van het geloof, dan zouden we hem inderdaad in tegenspraak met Paulus kunnen brengen.

Welnu, zo moeten we nooit dat wat van de doop gezegd wordt, losmaken van het geloof. Als de doop gepaard gaat met bekering en geloof in Jezus Christus, dan wast de doop zonden af.

Niet alleen een symbool?

Dat de doop symbolische waarde heeft, zal uiteindelijk door niemand ontkend worden, tenzij men aan het doopwater zelf magische kracht toeschrijft. Hoe je namelijk de afwassing van de zonden beschouwt als een zaak voor de eeuwigheid, of als een reiniging ten opzichte van mensen het is heel duidelijk, dat de materie “water” geen zonden kan afwassen.

Water kan je lichaam reinigen, kan vuil afwassen, maar kan geen geestelijke verontreiniging wegnemen.

Als de Schrift dus de doop in verband brengt met het afwassen van de zonden, dan is dat enerzijds symbolisch bedoeld. Er staat immers niet: Laat u dopen en uw zonden vergeven, of laat u dopen en uw zonden wegdoen, maar: “laat u dopen en uw zonden afwassen”.

Anderzijds echter wordt dit afwassen van de zonden verbonden aan het ondergaan van de doop. En hier zullen we nog iets dieper op de kwestie van geloof en doop moeten ingaan.

Het is namelijk zo, dat wij bij de prediking van het evangelie dikwijls alleen maar denken aan het feit, dat mensen door het geloof in Jezus Christus behouden moeten worden. Wij stellen hen Jezus Christus als Heiland voor. We vergeten dan echter dat de bijbel niet alleen zegt, dat men Jezus Christus als Heiland moet aannemen, maar ook dat men Hem als Heer moet erkennen. Dat laatste ziet niet alleen op de toekomst, maar ook op het leven hier en nu. Welnu, iemand die gelooft, wordt “tot Christus gedoopt”, zo iemand “doet Christus aan”. Door de doop laat men duidelijk zien, dat het oude leven voorbij is, dat men Christus als Heer erkent. Kortom, dat men de zijde van Christus kiest.

God vraagt deze openlijke standpuntbepaling, voordat Hij kan zeggen: “je zonden zijn afgewassen”. Als dus iemand weigert om zich te laten dopen - let wel, ik spreek niet over mensen, die als kind gedoopt zijn en die zich beslist zouden laten dopen als ze overtuigd waren, dat de kinderdoop niet naar de Schrift is nee, ik bedoel als iemand weigert omdat hij niet openlijk zijn oude leven wil afzweren en voor Christus wil kiezen, dan hebben we eenvoudig te stellen dat zijn zonden niet zijn afgewassen.

Niet omdat die doop op zichzelf afwassende kracht heeft, ook niet omdat de doop een verdienstelijke daad zou zijn, maar omdat in dat geval zijn weigering om gedoopt te worden toont dat het met zijn geloof niet in orde is.

Alleen voor Joden

Het voorgaande spreekt in het bijzonder voor Joden. Als een jood tot geloof in Jezus Christus komt, verandert er wat zijn morele levenswandel betreft niet veel, als hij tenminste voordien een wetsgetrouwe jood was. Het zou dan lijken of het geloof in Jezus Christus een bepaald surplus boven of naast zijn Jood zijn betekende. Door de doop zondert de gelovige jood zich echter af van zijn volk, en kiest hij duidelijk de zijde van Jezus Christus, die door zijn volksgenoten verworpen is. God eist dit. En het is bekend, dat orthodoxe joden een volksgenoot, die zegt te geloven in Jezus van Nazareth, weliswaar schuwen, maar hem nog niet als een uitgeworpene beschouwen. Zodra iemand zich echter laat dopen, wordt de band met hem door het Jodendom doorgesneden. Hoewel dus deze zaak voor de Jood bijzonder spreekt, geloof ik niet, dat alleen voor de jood geldt dat hij zijn geloof eerst moet tonen door zich te laten dopen voordat God hem zijn zonden vergeeft en dat bij bekeerlingen uit de heidenen de doop daarvoor niet nodig zou zijn.

Ik ben ervan overtuigd, dat de Schrift ook voor de bekeerling uit de heidenen geloof en doop als onlosmakelijk aan elkaar verbindt.

Praktische benadering

Als iemand zegt te geloven in Jezus Christus en hij is nooit hoe dan ook gedoopt, dan zullen we hem voorhouden, dat hij zich moet laten dopen en zijn zonden moet laten afwassen. Als hij tegenwerpt, dat hij gelooft in Jezus Christus en dat dit toch in wezen voldoende is voor de reiniging van de zonden, dan zullen we hem voorhouden dat God aan iemand, die welbewust ongehoorzaam is, de bevestiging daarvan niet geeft en dat hij gehoorzaam moet zijn. Hier geldt enigszins hetzelfde wanneer een gelovige in de zonde leeft. We houden zo iemand niet voor dat het wel goed met hem zit omdat hij gelooft. Welke garantie hebben we immers dat zijn geloof oprecht is? De belijdenis van zijn mond wordt immers gelogenstrafd door zijn wandel. Zo iemand houden we voor dat hij op weg is naar het verderf en dat hij zich van die heilloze weg moet bekeren.

Welnu, zo houden we een gelovige die niet gedoopt is en zich niet wil laten dopen voor, dat hij niet de zijde van Christus heeft gekozen en zijn zonden niet afgewassen zijn.

De moeilijkheid echter is, dat wij de zaak willen gaan scheiden en uitpluizen. We komen dan met de vraag: “Maar als iemand nu werkelijk tot bekering en geloof gekomen is en hij is niet gedoopt, is hij dan niet behouden, zijn zijn zonden dan eigenlijk toch niet vergeven?” Een dergelijke scheiding mogen wij echter niet aanbrengen, wij moeten de taal van de Schrift spreken, en deden we dat maar zuiverder!

11. Behoudenis

Doop en behoudenis

We gaan ons nu bezighouden met de teksten, waarin de doop in verband gebracht wordt met het begrip behoudenis. Het gaat dan om de volgende twee uitspraken:

1. “Wie gelooft en gedoopt is, zal behouden worden” (Mark. 16:16);
2. “Als tegenbeeld daarvan behoudt de doop nu ook u” (1 Petr. 3:21).

Dat zijn moeilijke teksten, vindt u niet?

Het doopwater heeft immers geen magische kracht zodat het je behouden kan? Anders zou je Jan en alleman wel kunnen dopen, afgezien van bekering en geloof. Maar dat kan nooit de bedoeling zijn. Trouwens, in beide teksten gaat het ook niet om de doop zonder meer. Bij Mark. 16:16 is dat wel duidelijk. Daar worden geloof en doop aan elkaar gekoppeld. Wacht eens... is dan soms de bedoeling dat God de handeling van de doop zo belangrijk vindt, dat wie gelooft zich per sé moet laten dopen om behouden te worden? Bewerkt het geloof plus de doop de behoudenis?

Maar hoe zit het dan met die vele teksten die over het behoud spreken zonder de doop te noemen? Denk eens aan het antwoord dat de apostelen gaven op de vraag van de stokbewaarder: “Wat moet ik doen om behouden te worden?” Zij antwoordden hem: “Geloof in de Heer Jezus en gij zult behouden worden, gij en uw huis” (Hand. 16:31).

Het onderricht van de Romeinen brief is toch duidelijk: Rechtaardiging op grond van geloof zonder werken, zonder ritueel (Rom. 3:28; 4:3 6, 10). En Ef. 2:8, 9 is toch ook niet mis te verstaan?

Symbool van behoud?

In dan de doop misschien een symbool van het behoud? Behoudt de doop symbolisch? Het is moeilijk vol te houden, dat dit de bedoeling van Mark. 16:16 en 1 Petr. 3:21 is. De eerste tekst zegt dat iemand die gelooft en gedoopt is, behouden zal worden. Hier wordt dus over geloof en doop samen gesproken en is voor een symbolische betekenis van de doop wat de behoudenis betreft geen plaats. En je moet 1 Petr. 3:21 ook geweld aandoen om er een symbool van de behoudenis in te lezen. Er staat zonder meer dat de doop behoudt.

Een plaats van behoudenis op aarde?

Of is de betekenis van “behouden worden” in deze twee teksten wat anders dan die in Hand. 16:31 en andere plaatsen? Gaat het niet om de eeuwige behoudenis, maar om iets anders? We zouden daarbij kunnen denken aan Hand. 2:40 waar Petrus tot de joden zegt, die door de prediking getroffen zijn: “Laat u redden van dit verkeerd geslacht”. Over de onbekeerde Joden zou namelijk hier op aarde het oordeel komen (vgl. 1 Thess. 2:16).

Hoe aantrekkelijk deze verklaring ook lijkt, ze biedt voor Mark. 16:16 en 1 Petr. 3:21 geen oplossing. In het eerste geval gaat het namelijk wel degelijk over liet eeuwig behoud. Behouden worden en veroordeeld worden staan in Mark. 16:16 tegenover elkaar.

En Petrus denkt bij de behoudenis niet slechts aan een gered worden van de toorn die over de Joodse natie in Palestina zou komen. De redding van de ark staat bij hem model voor de redding wat de eeuwigheid aangaat (vgl. 2 Petr. 3:5 10).

Geloof en doop

Toch is de zin van deze teksten niet zo moeilijk, als we maar blijven bedenken dat in de Schrift geloof en doop bij elkaar horen, We hebben de vorige keer al besproken dat Mark. 16:16 laat zien dat het uiteindelijk het geloof is dat behoudt. Er staat immers niet: “wie niet gelooft en niet gedoopt is” zal veroordeeld worden” maar: “Wie niet gelooft zal veroordeeld worden”! Van gelovigen verwacht de Heer echter dat ze zich laten dopen. Dat is zo vanzelfsprekend dat, wat in diepste wezen van het geloof geldt, gezegd wordt van geloof plus doop.

Als iemand op zijn sterfbed tot bekering komt, zodat er geen gelegenheid is hem te dopen, dan is hij behouden op grond van geloof. Dat is echter een uitzonderlijke situatie. Normaal is toch, dat iemand tot geloof komt en nog een kortere of langere tijd te leven heeft. Welnu, God wenst dat de innerlijke geloofsbeslissing gepaard gaat met een uiterlijke handeling de doop waardoor iemand als christen wordt gekenmerkt. De doop is dan een daad van geloof, zoals goede werken daden van het geloof zijn, zodat Jakobus kan zeggen dat we op grond van werken gerechtvaardigd worden.

Hierbij kunnen we ook Rom. 10:10 aanhalen, waar geloof en belijdenis met elkaar verbonden zijn. We lezen daar: “Want met het hart gelooft men tot gerechtigheid en met de mond belijdt men tot behoudenis”. Welnu, de doop heeft alles te maken met belijdenis. We hebben dat al gezien bij de doop van Saulus. Tegen hem werd maar niet gezegd: “Laat u dopen, en uw zonden afwassen”, maar “Laat u dopen, en uw zonden afwassen, onder aanroeping van zijn Naam”.

Dit vinden we in 1 Petr. 3:21 precies zo. Er staat niet zonder meer dat de doop behoudt. Nee, Petrus heeft het over de doop als over een handeling die betekent: “de vraag voor God van een goed geweten”.

Door hieraan vooraf te laten gaan: “die niet is een afleggen van lichamelijke onreinheid” voorkomt Petrus dat zijn joodse lezers de doop als een Levietische wassing zouden zien. Het gaat bij de doop om een geestelijke werkelijkheid.

In de doop verkrijgt de gedoopte het behoud. En dat behoud is aangebracht door de opstanding van Jezus Christus”.

Want Hij is overgeleverd om onze zonden en opgewekt tot onze rechtvaardiging.

Zondvloed en doop

Het verband met de zondvloed in 1 Petr. 3 is wat moeilijker vast te stellen, maar ik meen dat het hierin gelegen is:

De zondvloed betekende de ondergang van de oude wereld. Er zou niemand in deze wateren van oordeel en dood gespaard zijn als er geen ark was geweest. En hetzelfde water dat de wereld verzwol, droeg de ark en plaatste haar op de gereinigde aarde.

Zo is het water van de doop een beeld van het oordeel en de dood. Niemand van ons zou gered worden als niet Jezus Christus door zijn dood en opstanding de ark van behoud was voor ieder die zich aan Hem toevertrouwt. Als nu iemand zich laat dopen, dan gaat hij niet “onbeschermd” dit oordeel van de dood in, nee, hij doet dat in Christus. Hij pleit op Christus als “zijn ark”. En de opstanding bewijst dat Christus een “deugdelijke” ark is. Hij is in de dood gegaan, heeft het oordeel gedragen, maar is er niet in gebleven. Nee, Hij is opgestaan.

Zo vertrouwen allen die zich laten dopen, zich wat hun behoud betreft aan Hem toe. Hun gereinigd geweten vraagt daarom. Opnieuw zien we dat de problemen wegvallen als we het geloof en de doop onafscheidelijk aan elkaar verbonden zien.

Tenslotte wil ik nog opmerken dat hoe we de tekst uit 1 Petr. 3 ook uitleggen deze uitspraak alleen zin heeft ten opzichte van mensen die bewustzijn van zonde hebben en bij wie van een goed geweten gesproken kan worden.

12. Dopen voor doden

Een merkwaardige tekst

We hebben al heel wat teksten onder ogen gehad die over de doop spreken. Er zijn echter nog meer dan de al behandelde. En deze keer ga ik uw aandacht vragen voor een heel merkwaardige uitspraak, die al vele pennen in beweging heeft gebracht. Ik doel op 1 Korinthe 15:29 waar Paulus midden in een betoog over de opstanding de vraag stelt:

“Anders wat zullen zij doen, die voor de doden gedoopt worden, als doden in het geheel niet opgewekt worden? Waarom worden zij ook voor hen gedoopt?”

Voor we deze tekst onder de loep nemen, wil ik echter iets zeggen over de manier waarop ons in de bijbel onderwijs gegeven wordt.

De aard van het bijbels onderwijs

Is het u wel opgevallen dat de teksten over de doop verspreid staan door het nieuwe testament? Wij zouden het beslist gemakkelijker gevonden hebben als we een doorlopend onderwijs over dit belangrijke onderwerp gekregen hadden. Maar zo werkt God niet! De bijbel bevat geen dogmatische verhandelingen van allerlei onderwerpen, die keurig gerangschikt staan en uitputtend behandeld zijn.

De bijbel is een levend boek, dat als het ware organisch gegroeid is en wat het nieuwe testament betreft opgegroeid is samen met de jonge gemeente van Jezus Christus.

Natuurlijk wil ik niet zeggen dat de “leerstof” voor dit bijbels onderwijs al niet lang vaststond. Het gaat me om de toediening er van, die gebeurde echter in samenhang met de vorming en de groei van de gemeente. De schrijvers, geleid door de Heilige Geest, speelden, om zo te zeggen, in op de toestand van de gelovigen en gaven in verband met die toestand hun onderwijs.

Een prachtig voorbeeld daarvan hebben we in het onderwijs over de wederkomst van Jezus Christus voor de zijnen.

De belofte van zijn komst en van de opname van de gemeente gaf de Heer toen Hij vlak voor zijn dood, opstanding en hemelvaart stond. Daar en toen was het nodig dat de discipelen deze vertroostende en bemoedigende woorden zouden horen. Hoe het echter bij die opname zou toegaan, heeft de Heer op dat moment niet geopenbaard en wordt in Johannes 14 ook niet vermeld. Dat de levenden bij die gelegenheid zouden worden veranderd, onthult Paulus in de eerste brief aan de Korinthiërs bij de behandeling van het probleem van de opstanding.

En de Thessaloniërs, die bedroefd waren omdat medegelovigen gestorven waren en ze niet wisten wat er met hen gebeuren zou, worden getroost met het onderwijs dat zij die in Christus ontslapen zijn, beslist niet achterop zouden komen, enz.

Welnu, zo is het ook met het onderricht over de doop. Het wordt, als ik dat zo zeggen mag, etappegewijs gegeven.

Wil je dan ook een totaalbeeld van een bepaald onderwerp hebben, dan ben je genoodzaakt de onderdelen hier en daar uit de bijbel op te nemen en bij elkaar te voegen. Deze onderdelen sluiten op elkaar als de stukjes van een puzzel. Ten opzichte van de profetie heeft Hal Lindsey, in navolging van anderen, terecht dit beeld gebruikt. En als Ds. Tj. Boersma hem bekritiseert en zijn bestrijding de titel geeft “De bijbel is geen puzzelboek” dan is dat een leuke suggestieve titel, maar ten opzichte van de kwestie zelf verraadt hij daarmee alleen maar onkunde!

Let op het verband

Maar terug tot 1 Kor. 15:29. Wanneer we voor ons onderzoek het onderwijs van diverse Schriftgedeelten bij elkaar brengen, dan is het wel strikte noodzaak zo'n bijbeltekst of zo'n bijbelgedeelte eerst in zijn verband te bekijken. Anders maak je brokken. Op dit verband moeten we bij 1 Korinthe 15 terdege letten.

Doop en opstanding

In dit hoofdstuk behandelt Paulus het vraagstuk van de opstanding. Er waren in de gemeente te Korinthe mensen, die weliswaar niet de opstanding van Jezus Christus loochenden, maar wel de opstanding van de doden in het algemeen.

De apostel begint nu met eerst de opstanding van Jezus Christus als feit vast te stellen. Vervolgens toont hij in de verzen 12 en 19 aan dat de ijzeren consequentie van genoemde dwaalleer is, dat Jezus Christus dan ook niet is opgestaan. En als Christus niet is opgestaan kun je het christelijk geloof wel aan de kapstok hangen. In dat geval heeft het geen cent waarde, het is “tevergeefs” of “ijdel”.

Met vers 20 begint een nieuw onderdeel in het betoog van de apostel. Hij beschrijft nu, tot en met vers 28 de volgorde van de opstanding en trekt de lijn van de gebeurtenissen door tot aan de aanvang van de eeuwige toestand, wanneer God zal zijn “alles in allen”. En daarna komt dan de vraag over de doop. Om de zin daarvan te begrijpen, moeten we de ontwikkeling van de ordening van de opstanding in vers 20 tot 28 even buiten beschouwing laten en teruggaan naar de verzen 12 tot en met 19, waar over het probleem van de opstanding zelf gehandeld wordt. Lezen we nu vers 19 en vers 29 achter elkaar, dan wordt de zin al wat duidelijker. Er staat dan:

“Als wij alleen in dit leven op Christus onze hoop stellen, zijn wij de ellendigste van alle mensen. Anders, wat zullen zij doen, die voor de doden gedoopt worden, als doden in het geheel niet opgewekt worden? Waarom worden zij ook voor ben gedoopt?”

Paulus zegt dus, dat als we alleen in dit leven op Christus onze hoop stellen en dat is het geval als er geen opstanding is dat dan de doop “voor de doden” een zinloze of hopeloze handeling is. Nu moeten we nog nagaan wat “voor de doden gedoopt” betekent.

Vóór of in de plaats van

Alle theorieën die over deze uitdrukking zijn gegeven, laat ik hier maar rusten, Zelf kan ik mij het beste vinden in de volgende, vrij bekende uitleg. Paulus doelt er op dat reeds christenen die hun leven aan Christus gewijd hadden, door de dood waren weggerukt (denk ook aan vers 30, 31). Nieuwe bekeerlingen namen door hun doop de plaats van deze getuigen van Jezus Christus op aarde in. In die zin werden zij vóór of in de plaats van de doden gedoopt.

Maar als die ontslapen christenen nu geen opstanding wachtte, wat voor zin had het dan om hun plaats in te nemen?

Vanouds heeft men dit verduidelijkt door het voorbeeld van een leger, waarvan de voorste gelederen door de dood zijn weggemaaid. Uit de achterste gelederen komen nieuwe soldaten naar voren, om de plaats van hun gevallen kameraden in te nemen. Wat voor zin zou dit echter hebben als deze soldaten vechten voor een verloren zaak? Dan konden ze beter het bijltje, in dit geval het geweer, erbij neergooien en maken dat ze weggomen.

De apostel maakt echter duidelijk dat de “soldaten” van Jezus Christus niet voor een verloren zaak vechten. En daarom kunnen we alle gedoopten in de geestelijke strijd begroeten als plaatsvervangers van hen die zijn heengegaan. Hier kan een vergelijking worden getrokken met Hebréeën 11. De schrijver schildert daar de geloofsgetuigen, die hun loop op aarde beëindigd hebben. Hij houdt ze de nog levende gelovigen voor als een wolk van getuigen, met de bedoeling deze Hebréeën op te wekken het voetspoor van hun voorgangers hier op aarde te volgen. Wel, door de doop nemen christenen de plaatsen in het christelijk getuigenis in, die open gevallen zijn door de dood van hen die ons voorgingen.

Dat we hier weer met de kwestie van discipelschap te maken hebben, zal wel duidelijk zijn. Omdat deze tekst nogal wat bespreking vraagt, heb ik hem echter eerst nu ter sprake gebracht.

Wel mogen we elkaar opwekken om te volharden met de vertroosting van vers 58 van dit hoofdstuk. Onze arbeid in de Heer is niet tevergeefs, onze doop is geen zinloos gebruik. De opstanding van Jezus Christus, en dus de opstanding van alle gelovigen, staat daar garant voor!

13. Overdopen

Tot Mozes gedoopt

In de eerste brief aan de Korinthiërs staat nog een tekst over een doop die de kwestie van het discipelschap toelicht. Ik denk aan 1 Korinthe 10:1, 2 waar van het volk Israël gezegd wordt:

“Dat onze vaders allen onder de wolk waren, allen door de zee heengegaan zijn, allen tot Mozes gedoopt zijn in de wolk en in de zee”.

Door de doop in de wolk en in de zee werd het volk bij Mozes gevoegd. Zij volgden hem door de woestijn, zij luisterden naar het onderricht dat hij hen gaf en volgden dat op.

Nu is het kennelijk de bedoeling van de apostel al zegt hij dat niet met zoveel woorden om deze doop tot Mozes te vergelijken met de doop tot Christus. Hij stelt ons de Israëlieten nl. ten voorbeeld. En wel als een waarschuwing. Hij brengt in herinnering dat Israël morde tegen God en ongehoorzaam was, waarop God het volk moest straffen. Zo zal Hij ook ons die tot Christus gedoopt zijn, moeten tuchtigen als we ongehoorzaam zijn en zondigen, ondanks alle voorrechten en zegeningen die we genieten. Een discipel van Christus zijn brengt de verantwoordelijkheid mee om je als zodanig te gedragen!

Tot welke doop gedoopt?

Tijdens zijn derde zendingsreis ontmoet Paulus te Efeze een twaalftal mannen. Het verslag van deze ontmoeting is van veel belang voor ons onderwerp. De apostel krijgt bij zijn onderhoud met deze discipelen kennelijk de indruk dat er aan hun geestelijk leven iets ontbreekt, want hij stelt hen de vraag: “Hebt gij de Heilige Geest ontvangen toen gij geloofd hebt?” (Hand. 19:2). Uit Efeze 1:13 weten we dat iemand die gelooft direct verzegeld wordt met de Heilige Geest. Deze vraag bedoelt natuurlijk hen geestelijk te lokaliseren”. Paulus wil weten waar ze eigenlijk staan. Daarop antwoorden deze discipelen: “We hebben zelfs niet gehoord of de Heilige Geest er is”. Ze bedoelden daarmee niet dat ze nog nooit van het bestaan van de Heilige Geest gehoord hadden, maar dat ze nog niet gehoord hadden dat de Geest “er”, dat is “op aarde” was (vgl. Joh. 7:39).

Hiermee verraden ze echter dat ze het evangelie van Jezus Christus, zoals dat sinds de pinksterdag werd gebracht en de doop die daarbij hoorde, nog niet kenden. Vandaar dat Paulus hen vraagt tot welke doop ze dan gedoopt zijn.

Overgedoopt ?

Ze waren gedoopt met de doop van Johannes, maar niet met de christelijke doop. Paulus verkondigt hun dat de doop van Johannes de doop van de bekering was, waarbij de dopelingen door Johannes werden opgeroepen te geloven in hem die na hem kwam, dat is in Jezus. Ongetwijfeld heeft de apostel deze mannen te Efeze toen over Jezus Christus gesproken en hen gezegd dat ze in zijn naam gedoopt moesten worden. Voor deze mannen was dat helemaal geen punt. Het staat er zo eenvoudig: “En toen zij dit hoorden, lieten zij zich dopen tot de naam van de Heer Jezus”.

Werden deze mensen toen overgedoopt?

Nee. Ze werden voor de tweede keer gedoopt, dat is zeker. De doop van Johannes voldeed namelijk na de hemelvaart van de Heer Jezus niet meer. Deze doop zag vooruit op Hem die komen moest, terwijl de christelijke doop terugziet op Hem die gekomen is. Bovendien heeft de christelijke doop een inhoud die de doop van Johannes niet had: De betekenis van “met Christus begraven zijn door de doop tot de dood” (Romeinen 6) miste de doop van Johannes.

Deze mannen werden opnieuw gedoopt, maar ze werden niet twee keer met dezelfde doop gedoopt. Het was geen overdoop, omdat de christelijke doop niet juist of op de juiste wijze zou zijn voltrokken. Nee, ze werden toen pas voor het eerst met de christelijke doop gedoopt.

De Heilige Geest kwam op hen

Vervolgens lezen we dat Paulus hen de handen oplegt en dat ze de Heilige Geest ontvangen. Van dat laatste geven ze duidelijk blijk door, net als Cornelius en de zijnen en net als de gelovigen op de pinksterdag, te profeteren en in talen te spreken. In verband met dit ontvangen van de Heilige Geest vraag ik even aandacht voor het volgende overzichtje.

- a. Hand. 2:38: Joden te Jeruzalem: geloof, doop, ontvangst van de Heilige Geest.
- b. Hand. 8:12 17: Samaritanen: geloof, doop, oplegging van handen van de apostelen, ontvangst van de Heilige Geest.
- c. Hand. 10:43 48: heidenen in huis van Cornelius: geloof, ontvangst van de, Heilige Geest, doop.
- d. Hand. 19:5, 6: de 12 mannen te Efeze: geloof, doop, oplegging van handen door de apostelen, ontvangst van de Heilige Geest.

Of je nu zoals wel gedaan wordt uit de gevallen a, b, en d mag concluderen, dat Joden en Samaritanen de Heilige Geest altijd pas na hun doop ontvingen en dat de Geest op de heidenen altijd al vóór hun doop neerdaalt, is zeer de vraag. Omdat geloof en doop in de Schrift zo nauw met elkaar verbonden zijn, lijkt de normale volgorde die van de gevallen a, b en d te zijn. De Heer is echter aan deze volgorde niet gebonden, zoals uit Hand. 10 blijkt. Er was in dat geval alle reden, dat de Heilige Geest direct op de gelovigen viel. Daardoor immers overtuigde God de aanwezigen, dat Hij deze heidenen aangenomen had en zo werd iedere mogelijke weerstand om hen te dopen weggenomen. En bovenal kon Petrus daardoor de “jodenchristenen” te Jeruzalem duidelijk maken, dat hij volkomen in de weg van God was toen bij voor deze heidenen in het huis van Cornelius de deur tot het Koninkrijk der hemelen opende en beval hen te dopen.

Evenmin valt het moeilijk te raden waarom God in Samaria de Heilige Geest niet aan de gelovigen schonk voordat Petrus en Johannes van Jeruzalem gekomen waren. Er bestond immers gevaar dat de tweedracht tussen Jeruzalem en Samaria zich ook op het terrein van de gemeente zou openbaren. Samaria moest echter leren, dat het heil uit de Joden is, en de eenheid van de gemeente, gebouwd op het fundament van apostelen en profeten, wordt door de noodzaak van de komst van de apostelen extra benadrukt.

In de naam van Jezus

Het is hier wel de plaats om iets te zeggen over de doopformule. We hebben al eerder gezien, dat in Mattheüs 28 de opdracht luidt:

“En doopt ben tot (*eis*) de naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest” (vs.19) .

In het boek de Handelingen wordt echter gesproken over:

“dopen in (*epi*) de naam van Jezus Christus” (Hand. 2:38),

“dopen in (*en*) de naam van de Heer” (Hand. 10:48) en in het bovengenoemde geval van de twaalf mannen te Efeze, over:

“dopen tot (*eis*) de naam van de Heer Jezus” (Hand. 19:5).

Nu zitten we met de grote vraag wat het moet wezen. Moeten we de formule van Matth. 28 uitspreken, of moeten we de woorden gebruiken, die in de Handelingen staan vermeld?

Nu maakt de verschillende woordkeus in de Handelingen, dacht ik, al duidelijk, dat het daar niet om een doopformule gaat.

In Hand. 2 en 10 staat, dat er gedoopt werd op grond van de naam van de Heer Jezus. Dat slaat niet op de woorden, die bij die doop werden uitgesproken, maar op de grondslag waarop deze doop rust. Wanneer in Joh. 14:14 staat: “wanneer gij iets vraagt in (en) mijn naam” en in Matth. 24:5: “velen zullen komen in (epi) mijn naam” en in Hand. 3:28: “niet te leren in (epi) deze naam”, dan is daarmee niet bedoeld, dat men de naam van de Heer Jezus in een bepaalde formule gebruikte, maar dat

men gezag ontleent aan die naam en beweert in opdracht van Christus te komen (dit wat de laatste twee voorbeelden betreft). In Hand. 2 en 10 gaat het er dus om, dat gedoopt werd met de doop, die Jezus Christus had ingesteld en niet met een andere doop. In Hand. 19:5 wordt weliswaar hetzelfde woord “eis” gebruikt, dat “tot” betekent in de zin van “naar ... toe”, als in Matth. 28:19, maar dat is niet van doorslaggevend belang om er een andere doopformule in te zien. Het verband maakt hier duidelijk, dat de doop in de naam van de Heer Jezus hier in contrast gesteld wordt met de doop van Johannes.

De Amerikaan Ironside heeft als zijn gedachte uitgesproken, dat je beide zaken als volgt zou kunnen verenigen in één uitspraak:

“In de naam van de Here Jezus doop ik . . . (naam van de dopeling) tot de naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest”.

Of dit aanbeveling verdient, laat ik in het midden, maar wel wordt er duidelijk het verschil in bedoeling van de beide uitdrukkingen mee aangegeven.

14. Gelovigen

Wie mag dopen ?

Er zijn nog wat problemen blijven liggen die ik nu wil behandelen. We beginnen met de vraag wie er mag dopen. De bijbel moet daarop het antwoord geven en we kunnen stellen dat er nergens bepaalde vereisten worden opgesomd waaraan de doper moet voldoen.

Dit in tegenstelling met de oudste en de diaken. We zullen dus de verschillende gevallen moeten nagaan dat in het nieuwe testament van dopen sprake is. De praktijk van toen moet ons inlichten. En dan blijkt dat in principe iedere broeder “bevoegd” is deze handeling te verrichten.

We gaan even zo’n tweeduizend jaar terug in de geschiedenis. We zijn op de pinksterdag in Jeruzalem en maken de “straatprediking” van de apostelen mee. Maar liefst drieduizend mensen komen tot bekering, die allen gedoopt worden. Zien we elke apostel tweehonderdvijftig mensen onderdompelen? We zouden dat mijns inziens beslist niet gezien hebben. Dan zou elke apostel minstens twee uur ononderbroken hebben moeten dopen, wilde hij voor elke dopeling een halve minuut tijd nemen. Welnee, de andere broeders hebben daarbij geholpen. Evengoed als deze gelovigen gepredikt hebben (Hand. 8:4 zie vers 1b), al waren ze geen apostelen, evengoed hebben ze ook gedoopt.

Van Jeruzalem gaan we naar Samaria. Kijk eens hoe Filippus daar predikt. En wat een zegen rust er op zijn werk. Bijna de hele stad komt tot bekering en mannen zowel als vrouwen (Hand. 8:12) laten zich dopen. Door wie? In ieder geval door Filippus. “O”, zult u zeggen, “maar Filippus is ook bevoegd, want hij heeft een aanstelling van de apostelen”. Pardon... bij was aangesteld als “dienaar van de tafels” te Jeruzalem. In Samaria werkt hij echter niet in die functie, maar als evangelist. Hij had die gave (zie Ef. 4:11) van God ontvangen. Of eigenlijk moet ik zeggen: hij was die gave Hij was evangelist. Zo wordt hij dan ook in Hand. 21:8 genoemd. Welnu, Filippus verkondigt liet evangelie en hij doopt.

Weer gaan we een eind verder in de tijd. We zijn in Damaskus en horen Ananias tegen Saulus van Tarsen zeggen: “Sta op, laat u dopen”.

En de latere apostel wordt gedoopt door “broeder” Ananias. “Dat staat er niet” hoor ik een nauwkeurige lezer opmerken. Inderdaad, het kan ook door broeder N.N. gebeurd zijn. Dat niet eens genoemd wordt dat Ananias het deed, laat zien hoe onbelangrijk het is wie er doopt.

Ten slotte luisteren we nog naar wat Paulus de Korinthiërs voorhoudt:

“Ik dank God dat ik niemand van u gedoopt heb dan...”

De apostel heeft heel wat mensen het evangelie gebracht, maar het dopen liet bij klaarblijkelijk over aan anderen. Zoals Petrus ook zelf niet doopte in het huis van Cornelius, maar anderen beval om dat te doen! (Hand. 10).

Het ligt voor de hand dat hij die het evangelie verkondigt de bekeerlingen doopt, of dat zij die geestelijke zorg uitoefenen dat doen. We moeten er echter voor waken hier regels te stellen, want dat doet het Woord van God ook niet!

Wie mag gedoopt worden ?

Bij de beantwoording van de vraag: wie mag er gedoopt worden? willen we ons eveneens houden aan het “Sola Scriptura”, dat wil zeggen: “Alleen de Schrift”.

Beschouwen we:

- a. het bevel om te dopen (in Matth. 28:18 20; vgl. Mark. 16:16 en Hand. 2:38);
- b. de bediening van de doop (in de Handelingen);
- c. de betekenis van de doop (in de Handelingen en brieven); dan blijkt duidelijk dat alleen zij ge doopt worden, die zich daadwerkelijk bewust zijn wat er met hen gebeurt, en voor wie deze handeling werkelijk beantwoordt aan de betekenis van de doop.

Ik ga dat even puntsgewijs na:

a.

1. het bevel spreekt over “discipelen maken” wat gebeurt door prediking (Joh. 4:1; Hand. 14:21; vgl. Matth. 13:39, 52) en het aanvaarden van de boodschap door de luisteraars;
2. het woord uit Mark. 16:16 laat het geloof aan de doop voorafgaan;
3. als Petrus dit bevel “overbrengt”, spreekt hij eerst over bekering, daarna over de doop (Hand. 2:38).

b.

1. de doop werd bediend aan mensen van wie staat:
 - zij die zijn woord aannamen, lieten zich dopen (Hand. 2:41, zie ook vers 38);
 - toen zij Filippus geloofden... lieten zij zich dopen (Hand. 8:12);
 - velen... hoorden, geloofden en lieten zich dopen (Hand. 18:8);
 - toen zij dit hoorden, lieten zij zich dopen (Hand. 19:5).
2. Er is daarbij sprake van “aanroeping van zijn naam” (Hand. 22:16), zoals er bij de doop van Johannes sprake was van belijdenis van zonden (Matth. 3:6).

c.

1. de doop heeft in zijn strekking en betekenis te maken met afwassing van zonden (Hand. 22:16) en kan dus alleen gelden voor hen die daarvoor in aanmerking komen”. Er moet dan van bekering sprake zijn;
2. de dopeling is blijkens Rom. 6:3 aanspreekbaar op zijn doop. Het begin van dit vers: “of weet gij niet” laat zien dat iemand voor zijn doop verantwoordelijk gesteld wordt;
3. en wel verantwoordelijk in verband met de betekenis van deze doop als een begravenis (vgl. Kol. 2:12), wat de praktische vermaning meebrengt zich voor de zonde dood te rekenen (Rom. 6:11);
4. als begravenis kan de doop alleen gelden voor hen, die met Christus gestorven zijn, of zoals Kol. 2 het zegt: die in Christus besneden zijn.
5. in de doop doet de dopeling Christus aan (Gal. 3:27);
6. de doop is de vraag van een goed geweten voor God (1 Petr. 3:21).

Deze punten geven elk voor zich een duidelijk geluid en gezamenlijk verkondigen ze eenstemmig dat slechts zij gedoopt mogen worden die besef hebben van hun zonden en die een besliste keus voor Jezus Christus gemaakt hebben.

Gij en uw huis

Maar hoe zit het dan met de doop van huisgezinnen? Werden daar dan niet allen gedoopt, ongeacht of nu wel allen bekeerd waren? Laten we het eens nagaan. Het eerste geval is dat van het huis van Cornelius. We lezen daarvan:

- a. dat God Cornelius opdraagt Simon Petrus te ontbieden, die “woorden tot u zal spreken, waardoor gij behouden zult worden, gij en uw hele huis” (Hand. 11:14);
- b. dat allen aanwezig waren om te horen wat God Petrus bevolen had (Hand.10:33);
- c. dat Petrus in zijn prediking duidelijk de voorwaarde van geloof stelt, wil men vergeving van zonden ontvangen (vs. 43);
- d. dat de Heilige Geest viel op allen die het woord hoorden (vs. 44);
- e. dat zij, die de Heilige Geest ontvangen hadden, gedoopt werden (vs. 47). Van een doop van onbekeerden is dus geen sprake!

Het tweede geval van een doop van een huisgezin is dat van Lydia. Van man en kinderen lezen we daarbij niets, zodat het zeer de vraag is of er in dit geval van een huisgezin gesproken kan worden. Met “huis” worden namelijk niet alleen de kinderen aangeduid, maar ook allen die in het huis verkeren: personeel, slaven enz. Van kinderen lezen we dus niets, en Hand. 16:40: “gingen zij naar Lydia; en toen zij de broeders gezien en vermaand hadden, gingen zij heen” wekt nu niet bepaald de indruk dat er kinderen aanwezig waren.

In ditzelfde hoofdstuk lezen we over de stokbewaarder, die met zijn huis gedoopt werd. We moeten dan letten:

- a. op vers 32 waar staat:

“Zij spraken het woord van de Heer tot hem, en ook tot allen, die in zijn huis waren”.

Deze bewoordingen sluiten uit dat het over zuigelingen zou gaan. Tot baby's richt je het woord niet;

- b. en op vers 34, waar getuigd wordt: “hij verheugde zich, dat hij met zijn hele huis tot het geloof in God gekomen was”.

Ook dit vers laat zien dat de leden van het huis van de stokbewaarder voldoende oud waren om tot geloof te kunnen komen.

Voor het vierde geval moeten we naar Hand. 18 waar in vers 8 staat:

“En Crispus, de overste van de synagoge, geloofde in de Heer met heel zijn huis”.

We nemen op grond van het slot van dit vers aan, dat dit hele huisgezin gedoopt is, al spreekt Paulus in 1 Kor. 1:14 alleen over de doop van Crispus. Het kan zijn dat de andere leden van dit huis door anderen zijn gedoopt. Hoe dan ook: het hele “huis” geloofde.

In 1 Kor. 1 wordt ook het vijfde geval van zo'n doop van een huisgezin vermeld. Paulus schrijft in vers 16 namelijk nog: “Ik heb ook nog het huisgezin van Stefanus gedoopt”.

Uit wat voor leden bestond dit gezin? Weten we er iets van? ja zeker. Slaat u 1 Korinthe 16 maar op. De apostel geeft daar een prachtig getuigenis van dit gezin:

“En ik vermaan u, broeders, (gij kent het huis van Stefanus, dat het de eersteling is van Achaje en dat zij zich ten dienste van de heiligen hebben gesteld)” (1 Kor. 16:15).

Dus ook hier gaat het om personen, die welbewust voor Christus hebben gekozen.

15. Erfschuld

In één van de voorgaande artikelen heb ik allerlei meningen over de doop te berde gebracht. Verschillende daarvan zijn al terloops behandeld. Het lijkt me echter goed daar nog wat uitbreiding aan te geven en er een systematische bespreking aan te wijden. Deze bespreking zal niet voor alle lezers even belangrijk zijn. Ik denk echter aan hen die veel in contact komen met “andersdenkenden”.

Erfschuld en doop

De Rooms Katholieke Kerk leert dat het “doopsel” de erfschuld uitdelgt (Dr. F. van der Meer: catechismus blz. 80). Men stelt dan dat allen die uit Adam geboren zijn in hem gezondigd hebben. “Zijn zonde”, zo schrijft dr. F. van der Meer, “werd door Gods toelating een erfzonde, peccatum originale, aangeboren zonde” (Dr. F. van der Meer: Catechismus blz. 79). Het concilie van Trente spreekt zich hierover zó uit: “De eerste mens schaadde niet alleen zichzelf, doch ook ons; hij stortte niet enkel de dood over, en de straffen naar het lichaam, maar ook de zonde zelf, die de dood van de ziel is” (Dr. F. van der Meer: Catechismus blz. 79).

We delen dan zowel in de straf op de zonden, als in de schuld. Deze geërfde schuld zou door het doopsel worden weggedaan.

Het valt op dat hier twee termen gebruikt worden, die we in de Schrift niet tegenkomen, n.l. erfzonde en erfschuld. In zo’n geval moeten we buitengewoon voorzichtig zijn, want licht worden met niet bijbelse termen onbijbelse begrippen ingevoerd. Naar mijn overtuiging gebeurt dat hier ook. Het is echter in verband met de doop niet nodig dit uitvoerig te behandelen.

Voldoende zij het volgende:

a. door geboorte zijn we onrein:

“Komt ooit een reine uit een onreine? Niet één” (Job 14:4).

“Zie, in ongerechtigheid ben ik geboren, in zonde heeft mijn moeder mij ontvangen” (Ps. 51:7),

“Wat uit het vlees geboren is, is vlees” (Joh. 3:6).

b. in ons woont de zonde als een boze, zondige macht waardoor onze natuur beheerst wordt. De bijbel spreekt over “de zonde, die in mij woont” (Rom. 7:20).

“Het vlees”, de “zonde in ons” en “de oude mens” zijn haast identieke termen voor ons boze, zondige wezen.

Als men al van erfzonde wil spreken, dan kan men dat alleen doen ten opzichte van de van Adam geërfde zondige natuur.

Dat het bij de zonde in ons gaat om wat we zijn, blijkt ook uit 2 Kor. 5:21 waar we lezen: “Hem die geen zonde gekend heeft, heeft Hij voor ons tot zonde gemaakt, opdat wij zouden worden gerechtigheid van God in hem”.

c. Uit onze zondige natuur komen zondige daden voort, de zonden.

Deze zonden, die wij zelf gedaan hebben, maken ons schuldig voor God. Wat schuld en straf betreft, geldt het Woord uit de wet:

“De vaders zullen niet om hun kinderen ter dood gebracht worden; ook zullen de kinderen niet om hun vaders ter dood gebracht worden. Ieder zal om zijn eigen zonde ter dood gebracht worden” (Deur. 24:16; vgl. 2 Kron. 25:4).

Ten aanzien van de zonden van de gelovigen geldt:

“Hij die geen zonde gedaan heeft... die zelf onze zonden in zijn lichaam gedragen heeft op het hout, opdat wij der zonden afgestorven voor de gerechtigheid leven zouden” (1 Petrus 2:22-24).

Het kruis van Christus biedt dus de oplossing voor onze zondige natuur en voor onze zondige daden!

Deze resultaten van het kruis vallen echter alleen ten deel aan hen die zich bekeren en geloven in de Heer Jezus Christus. Het “ons” en “onze” uit 2 Kor. 5:21 en 1 Petr. 2:21-24 slaat op gelovigen!

Daar we de termen “erfzonde” en “erfschuld” niet in de bijbel tegenkomen, is het ook wel erg moeilijk om de doop met die zogenaamde erfschuld in verband te brengen. Dr. van der Meer doet in haar Catechismus ook geen moeite om een bijbels bewijs voor haar stelling te leveren. Ze beroept zich alleen op kerkelijke uitspraken. De enige tekst die in aanmerking zou komen is Hand. 22:16. Het “laat uw zonden afwassen” heeft echter duidelijk betrekking op de persoonlijke zonden van Paulus. Hierbij kan nog worden opgemerkt dat het oordeel nooit betrekking heeft op een gemeenschappelijke schuld, of zelfs op onze zondige aard. Integendeel, ieder wordt geoordeeld naar “zijn werken” (Openb. 22:12; 20:13; Joh. 5:29; Rom. 2:7, 8). Deze Rooms Katholieke visie is dus bijbels ongefundeerd.

Doop en wedergeboorte

Dat door de doop de wedergeboorte bewerkt zou worden, is een opvatting die zowel door de Rooms Katholieke kerk voorgestaan wordt, als door de Grieks Orthodoxe en de Anglicaanse kerk.

Ik geef hier enkele citaten:

“Het (doopsel) heeft uit zichzelf kracht tot reiniging van zonden en tot heiliging, want het bewerkt de noodzakelijke wedergeboorte uit water en den Heilige Geest (Joh. 3:1-8) zonder welke men blijft buiten het Rijk Gods” (Bijbels Woordenboek; J. J. Romen, Roermond).

“Dan is de Kerk onze moeder. De doopvont is haar moederschoot, daar worden wij verwekt door de Heilige Geest, en opnieuw geboren uit water en Heilige Geest” (Dr. F. van der Meer: Catechismus, blz. 288).

“Daar wij nu zien, geliefde broeders, dat dit kind door de doop wedergeboren is en ingelijfd is in de Kerk van Christus, laten we de Almachtige God danken voor deze weldaden” (Anglicaans formulier om de doop te bedienen. Ontleend aan Alfred P. Gibbs “Christians Baptism”).

Uit deze citaten blijkt hoe het heidens magische denken het christendom beïnvloed heeft. Alsof een uiterlijke handeling een geestelijke realiteit bewerken of meebewerken kan!

Ook in het protestantisme is men er niet aan ontkomen om het doopwater met de wedergeboorte in verband te brengen. Dr. C. Bouma maakt in de Korte Verklaring op het Johannes evangelie bij Joh. 3:5 namelijk deze notitie:

“op een of andere, hier niet nader aangeduide manier, heeft dus de doop iets te maken met de wedergeboorte”.

Dat “dus” doet nogal naïef aan, want Bouma gaat er blijkbaar zonder meer vanuit dat het woord water hier letterlijk bedoeld is.

In feite zet hij zich daarmee, samen met de Rooms Katholieke, Grieks Katholieke en Anglicaanse theologen, op het niveau van de Samaritaanse vrouw. Met haar sprak de Heer ook, net als met Nicodemus, over water. Zij vatte dit letterlijk op en het duurde nogal even voor ze begreep dat het niet over de vloeistof water ging. Voor haar was dat geen schande, maar als wij, die het hele nieuwe testament bezitten, na zoveel eeuwen nog in die fout vallen, dan is dat toch wel droevig. Ook in Joh. 7 spreekt de Heer over water en wel over levend water, en daar is toch beslist geen water uit een bron mee bedoeld!

Er valt echter meer van te zeggen.

De Heer verwijt Nicodemus dat bij “deze dingen” niet weet. Dat betekent dus dat Nicodemus de kwestie van de wedergeboorte door water en Geest in het oude testament had kunnen vinden. Hij had daartoe slechts Ezech. 36 behoeven te bestuderen waar sprake is van: “Ik zal rein water op u sprengen” en: “Mijn Geest zal ik in uw binnenste geven” (vs. 25-27).

Terecht haalt Bouma deze teksten aan. Hij schijnt echter niet te zien dat dit sprengen van rein water niet te maken heeft met een of andere letterlijke handeling, maar met een geestelijke vernieuwing.

Dat er reiniging plaatsvindt door het Woord van God vinden we duidelijk aangegeven in Joh. 15:3 waar de Heer zegt: “Gij zijt al rein om het Woord dat ik tot u gesproken heb”.

Ook in Joh. 13 vinden we die gedachte, hoewel daar niet over het Woord gesproken wordt. Als Petrus zijn weerstand om zich de voeten te laten wassen opgeeft en zich helemaal wil laten reinigen zegt de Heer:

“Wie geheel gewassen is, heeft alleen nodig de voeten te wassen. Want bij is geheel rein” (vs. 10). Hierbij moeten we bedenken dat deze voetwassing tweërlei zin heeft. Namelijk een directe zin die de Heer laat volgen op: “Verstaat gij wat ik u gedaan heb?” (vs. 12).

Hij zegt hun dan, als Hij hun de voeten wast, dat zij schuldig zijn dat ook elkaar te doen. Helaas heeft men dit ook weer “verletterlijkt”. En zo zien we de Paus eenmaal per jaar de voeten van de pelgrims wassen. Ook de adventisten kennen zo’n letterlijke voetwassing. Maar dit is zuiver een vorm van ritualisme, of zo men wil, van wetticisme. Zo’n letterlijke handeling heeft voor ons geen zin. Wij kennen geen wassen van vuile voeten bij het binnenkomen van een huis. De bedoeling van de Heer was dat ieder van ben de minste moest willen wezen. En dat in de praktijk van het leven.

Deze voetwassing bad echter nog een diepere zin. Daarop doelt de Heiland als Hij opmerkt: “Wat Ik doe, weet gij nu niet, maar gij zult het hierna verstaan” (vs. 7). Die betekenis begrepen ze toen dus nog niet. En die zin heeft met ons onderwerp te maken.

Het geheel gewassen zijn slaat op de eenmalige reiniging door het Woord, waardoor samen met de Geest de wedergeboorte tot stand komt. De reiniging van de voeten slaat op de steeds herhaalde reiniging door het Woord, wat onze praktische wandel betreft.

De relatie water Woord wordt, behalve in Joh. 15:3, ook nog in Ef. 5:26 gelegd. En daar nog duidelijker. We lezen in dat vers dat Christus Zich voor de gemeente heeft overgegeven opdat: “Hij haar zou heiligen, haar reinigende door de wassing met water door het Woord”.

Zo moet dan ook in Joh. 3:5 en eveneens in Titus 2:5 “het bad der wedergeboorte” niet aan letterlijk water, dus aan de doop, maar aan het Woord gedacht worden.

Ten slotte laat zich dit nog nader verklaren aan de hand van Jak. 1:18 en 1 Petr. 1:23. In beide teksten wordt namelijk gezegd dat het “wedergeboren zijn” of het “voortbrengen” door het Woord geschied is.

De uitdrukking “geboren uit water en Geest” moet dan zo gezien worden, dat met water de reiniging wordt aangegeven en met de Geest het wekken van het nieuwe leven.

Van belang is ook dat in de brieven, die spreken over de betekenis van de doop, nooit de gedachte van wekken van leven aan deze handeling wordt gekoppeld. De doop heeft te maken met de dood, niet met het leven.

De opvatting van Luther

Luther schreef: “De doop helpt niemand, ze moet ook niet toegediend worden, tenzij iemand voor zichzelf gelooft, en zonder persoonlijk geloof moet niemand gedoopt worden... Als we niet in staat zijn te bewijzen dat de jonge kinderen zelf geloven, en persoonlijk geloof bezitten, dan is mijn ernstige raad en oordeel dat ze zonder meer er van afzien en hoe eerder hoe beter en nooit meer enig kind dopen” (ontleend aan A. Gibbs “Christian Baptism”, blz. 95).

Luther wilde dus enkel dopen op grond van persoonlijk geloof bij de dopeling. Volgens hem kon echter een klein kind geloven! Hij redeneerde ongeveer als volgt:

Volgens Matth. 19:14 is voor de kinderen het koninkrijk der hemelen. Dit koninkrijk staat echter alleen open voor gelovigen. Dus... moeten kleine kinderen kunnen geloven.

Hij beweerde zelfs dat een kind, juist omdat het nog “onbewust” is, meer geschiktheid heeft voor geloof dan zij die ouder zijn, bij wie het verstand zo vaak een verhindering is.

Hier zien we waar redenering een godvrezend man brengen kan. Zijn opvatting laat zich heel gemakkelijk weerleggen. De Schrift zegt: “Hoe zullen ze geloven in Hem van wie ze niet gehoord hebben”. “Zo is dan het geloof uit de prediking en de prediking door het Woord van God” (Rom. 10:14-17).

Geloof wordt dus gewekt door prediking en daarvan is bij een zuigeling nog geen sprake.

16. In plaats van

Doop en besnijdenis

De vierde opvatting die we onder de loep nemen is die, dat de doop als teken van het nieuwe verbond in de plaats van de besnijdenis zou zijn gekomen. Dit is een uitgesproken calvinistische opvatting, die zowel in de Heidelbergse Catechismus als in het doopformulier hier te lande gebruikelijk, is te vinden. Nu is hierover uitvoerig geschreven in Toets 1: “Is de doop in de plaats van de besnijdenis gekomen?” (een uitgave van: Uitgeverij H. Medema, Apeldoorn). Daarom volsta ik met enkele punten:

1. de besnijdenis volgens het oude testament is een type of voorafschaduwing van het oordeel over het zondige vlees in ons, dat aan Christus op het kruis voltrokken is. Kol. 2:11 zegt: “In Hem zijt gij ook besneden met een besnijdenis, niet met handen verricht, in het uittrekken van het lichaam van het vlees, in de besnijdenis van Christus, met Hem begraven in de doop”.

Wij zijn dus geoordeeld, gekruisigd in Christus. Dat betekent het oordeel van ons als “oude” mensen. Daarop volgt de doop als een begrafenis. Er staat niet dat we besneden zijn in de doop, maar “besneden in Hem” en “begraven in de doop”.

2. Het oordeel dat aan Christus voltrokken is, erkennen we als juist wanneer we ons bekeren. De bijbel noemt dat “de besnijdenis van het hart” (Romeinen 2:29).

Niet de doop is dus in de plaats van de besnijdenis gekomen, maar de bekering. Het is juist zo, dat de doop volgt op de geestelijke “besnijdenis”, immers de oude mens, die in Christus besneden is, wordt in de doop met Christus begraven.

3. Het verbond met Abraham heeft één zijde naar het volk Israël en één zijde naar de volkeren toe. Ten aanzien van het letterlijk nageslacht geldt: “Ik zal u uitermate vruchtbaar maken en u tot volken stellen, en koningen zullen uit u voortkomen. Ik zal mijn verbond oprichten tussen Mij en u en uw nageslacht in hun geslachten, tot een eeuwig verbond, om u en uw nageslacht tot een God te zijn. Ik zal aan u en uw nageslacht het land, waarin gij als vreemdeling vertoeft, het ganse land Kanaän, tot een altoosdurende bezitting geven, en Ik zal hun tot een God zijn” (Genesis 17:6-8).

De besnijdenis heeft, zoals vers 9-14 laat zien, met dit aspect te maken. De zijde naar de volkeren toe is vervat in het woord:

“En met u zullen alle geslachten des aardbodems gezegend worden” (Gen, 12:3; 22:18).

Op deze belofte grijpt Romeinen 4:13 terug als daar gezegd wordt dat Abraham “erfgenaam van de wereld zou zijn”.

En Galaten 3:16 laat zien dat met het “zaad”, waarin alle geslachten van de aardbodem gezegend zullen worden, Christus is bedoeld.

De Galatenbrief handelt heel duidelijk over de vraag of er rechtvaardiging is op grond van de wet of op grond van geloof. Welnu, de “zegen van Abraham” (Gal. 3:14) heeft te maken met Gen. 12:3 en 22:18 en ziet op de gerechtigheid door het geloof. Deze zegen is in Christus tot de volken gekomen. Maar daarmee is de rest van het verbond niet vergeestelijkt op ons overgeheveld.

Wil men het bovenstaande echter niet aanvaarden en meent men met het oog op de gelovigen nu te kunnen blijven zingen:

“Het verbond met Abraham, zijn vrind,
bevestigt Hij van kind tot kind”

Dan moet men dus wel het verbond, met alles wat het omvat, gaan vergeestelijken. Laat men dat dan ook consequent gaan doen. Dan zal men onder het land Kanaän (Gen. 17:8; Ps. 105:11) het hemelse “geestelijke” Kanaän, of wel de hemelse erfenis moeten verstaan. En onder de besnijdenis, die met handen geschiedt, een geestelijke besnijdenis en niet een andere uitwendige handeling die ook met handen geschiedt (Vgl. Kol. 2:11!!).

Dat laatste doet men echter niet en dat is de eerste inconsequentie van deze verbondsvergeestelijking.

Vervolgens zal men onder “van kind tot kind” niet de natuurlijke opvolging mogen verstaan, maar een geestelijke. Voor dat laatste heeft men inderdaad grond in de Schrift want Gal. 3:7 en 29 en Gen. 17:5 en Rom. 4:13 18 getuigen dat de gelovigen: “Zonen van Abraham” of “nageslacht van Abraham” zijn.

Maar ... dan moet men ook alleen dit geestelijk nageslacht tot bondelingen verklaren. Dit doet men echter niet, men verlaat de lijn van het geestelijk nageslacht en stapt over op de natuurlijke lijn, want men rekent ook de natuurlijke kinderen van de gelovigen (de geestelijke kinderen) tot het verbond en past op hen het niet vergeestelijkte verbondsteken de doop toe!

Dit is de tweede inconsequentie.

Wanneer de doop werkelijk in de plaats van de besnijdenis zou zijn gekomen, dan zou het calvinisme, als het werkelijk consequent was in zijn opvatting, de doop alleen aan de gelovigen mogen toedienen omdat dezen kinderen van Abraham zijn op grond van geloof.

Zo consequent is het calvinisme echter niet en daarmee is in ieder geval zijn dooppraktijk veroordeeld.

De leer van het nieuwe testament veroordeelt echter, zoals we gezien hebben, ook de dooptheorie. Niet de doop, maar het oordeel van God, dat in Christus op het kruis voltrokken is, en onze persoonlijke erkenning daarvan, de bekering, is in de plaats van de besnijdenis gekomen!

Een belangrijk punt hierbij is ook dat:

- doop en besnijdenis in de eerste tijd van de christenheid naast elkaar bestonden. Besnedenen werden gedoopt, maar wat meer zegt, soms werd een gedoopte besneden (Timotheüs);
- tijdens de vergadering te Jeruzalem, waar de kwestie besproken werd of de gelovigen uit de heidenen ook besneden moesten worden, en in de brief aan de Galaten, waar dezelfde zaak door Paulus aan de orde is gesteld, wordt met geen woord gerept over het feit dat de doop als uiterlijk ritueel de plaats van de besnijdenis zou hebben ingenomen. Dit zwijgen is sprekend! (bewijs uit stilzwijgendheid).

Waterdoop overbodig?

Zoals verder betoogd, zijn er die de waterdoop overbodig achten. Men voert daarvoor de volgende argumenten aan:

- a. Paulus zegt dat God hem niet gezond heeft om te dopen (1 Kor. 1:17).
- b. De ceremonie van de doop is niet essentieel voor het behoud. Voor christenen geldt slechts de doop met de Heilige Geest.
- c. De doop behoort tot de overgangsfase tussen de pinksterdag en het moment dat Paulus de verborgenheid van de gemeente openbaarde (zie H. Verweij in “Kerk en Israël”).
- d. Alle inzettingen voor het vlees zijn blijkens Kol. 2:14 aan het kruis genageld, de doop dus ook!

Tegen deze argumenten is het volgende in te brengen:

- a. Uit de woorden van Paulus in 1 Kor. 1:17 mag niet afgeleid worden, dat de doop niet behoeft toegediend te worden, of niet tot het christelijk “pakket” behoort.

Men zou dan met nog meer recht aan de woorden van de Heer: “Werkt niet om het voedsel dat vergaat” (Joh. 6:27) kunnen ontleenen dat we niet meer hoeven te werken om ons brood te verdienen.

Zulke uitdrukkingen zijn niet totaal ontkennend bedoeld, maar geven het verschil in belangrijkheid op zeer sterke wijze aan.

Onderwijl blijkt uit 1 Kor. 1:14-16 dat Paulus wel degelijk gedoopt heeft en uit Hand. 18:8 en 19:5 dat de doop wel degelijk met zijn bediening verbonden was!

b. Zelfs als een handeling niet essentieel zou zijn, is dat nog geen reden om deze af te schaffen. Er zijn verschillende zaken in het christendom niet essentieel, maar daarom zijn ze nog wel waardevol. Is bidden voor het eten noodzakelijk voor ons behoud? Zullen we dat daarom dan maar nalaten? Natuurlijk niet! En dat de doop met de Heilige Geest de waterdoop niet opzij zet, blijkt trouwens uit Hand. 10:44-48. Nadat de Heilige Geest op Cornelius en de zijnen is gevallen, geeft Petrus bevel om hen te dopen.

Er komt bij dat de doop met de Heilige Geest te maken heeft met de vorming van de gemeente. Zo zegt 1 Kor. 12:13: “Want ook wij allen zijn door één Geest tot één lichaam gedoopt, hetzij joden, hetzij Grieken”.

De waterdoop heeft echter een heel andere zin en houdt verband met de afwassing van de zonden en de begraving met Christus. En met deze beide dingen heeft de Geestesdoop nu weer niets te maken.

c. Zij die dit argument hanteren gaan er van uit, dat de gemeente pas is ontstaan nadat Paulus de verborgenheid van de gemeente heeft bekend gemaakt. Dit is onjuist, want: voordat Paulus als apostel optrad bestonden er reeds gemeenten in Judea en Samaria (zie Hand. 5:8); de openbaring van een zaak op een bepaald moment betekent niet dat de zaak zelf niet vóór die bekendmaking bestond.

Volgens 1 Kor. 12:13 is de gemeente ontstaan op de pinksterdag door de doop met de Heilige Geest. Dit betrof eerst de joden, maar in Handel. 10 zien we dat de heidenen daarbij gevoegd werden; in de eerste brief aan de Korinthiërs en in de brief aan de Romeinen, die geschreven zijn vóór de gevangenisbrieven (Efeze, Filippi, Kolosse) de eerste zelfs lang daarvoor is al sprake van de gemeente als het lichaam van Christus.

Hiermee is dit hele argument tegen de doop vervallen.

d. Dit argument is wel erg dwaas. De instelling van de doop heeft namelijk na het kruis plaatsgevonden. Deze inzetting is dus niet in die van Kol. 2:14 begrepen!

17. Doop voor doden

We gaan verder met de bespreking van de verschillende meningen over de doop. We zijn dan nu toe aan de gedachte, dat de doop per sé noodzakelijk zou zijn voor het behoud. Deze mening wordt in zeer extreme vorm door de zogenaamde “Gemeenten van Christus” gepropageerd.

Doop en behoudenis nader bekeken

Al eerder ben ik ingegaan op de relatie tussen doop en behoudenis. Bij de behandeling van de huisdoop hoop ik er nog eens op terug te komen. In het kader van deze bespreking wil ik volstaan met de volgende notities:

De doop behoudt niet als er geen geloof is. De bijbel laat duidelijk uitkomen, dat de behoudenis afhankelijk is van een innerlijke verandering en niet van een uiterlijke handeling. Als de stokbevaarder te Filippi vraagt wat hij moet doen om behouden te worden, luidt het antwoord: “Geloof in de Heer Jezus en gij zult behouden worden, gij en uw huis” (Hand. 16:30; zie ook Hand. 10:43; 13:38, 39; 26:18; Rom. 3:24, 25; 5:1; 10:11, 12).

Toch wordt er in verband met de doop over behoudenis gesproken. We kunnen daarvan zeggen, dat de doop behoudt in dezelfde zin als de belijdenis met de mond dat doet (Rom. 10:10), en zoals de goede werken rechtvaardigen (Jak. 2:21). Dat wil zeggen dat er sprake is van behoud door de doop en rechtvaardiging door werken in zoverre dit uitingen van het geloof zijn. Zonder deze dingen is het geloof dood.

Wanneer iemand weigert om zich te laten dopen, omdat hij zich aan deze instelling van de Heer niet

wil onderwerpen en hij daardoor niet openlijk voor Jezus Christus wil uitkomen, dan aanvaarden we zo iemand niet als een christen. Van hem zeggen we niet dat hij behouden is.

Het gaat hierbij niet over mensen, die een andere visie op de doop hebben, of de doop op een andere wijze uitvoeren als wij in de Schrift zien.

In Hand. 10:44 lezen we dat de Heilige Geest viel op allen, die het Woord hoorden en we mogen er aan toevoegen: het Woord aannamen. Dit gebeurde echter VOORDAT deze mensen gedoopt waren. God “erkende” deze gelovigen dus al als de zijnen en verzegelde het werk, dat in hun hart had plaats gevonden met zijn Geest. Zo lezen we ook in Ef. 1:13, dat de verzegeling plaatsvindt op grond van geloof. In die tekst wordt immers niets van de doop gezegd.

Terecht merkt Alfred P. Gibbs op, dat het wel heel vreemd zou zijn, dat Paulus dankbaar is dat hij zo weinig personen gedoopt heeft, als de doop zo’n essentiële plaats in de behoudenis inneemt als de voorstanders van deze opvatting beweren. Hoe zou hij dan hebben kunnen schrijven dat Christus hem niet uitgezonden had om te dopen!

De weg, die door deze “Gemeenten van Christus” aangegeven wordt om een christen te worden, is zeer kenmerkend voor deze beweging. Uit hun folder: “Noch Katholiek, noch protestant, noch jood” neem ik het volgende over: “Teneinde een christen te zijn, moet men de boodschap van Christus horen, en geloven dat Hij de Zoon van God is (Hebr. 11:6; Mark. 16:16). Gelovend in Jezus, moet men besluiten zijn levenshouding te veranderen (Hand. 17:30). Als men dat heeft gedaan, moet men het gebod van Jezus opvolgen, en Hem belijden voor de mensen (Matth. 10:32, 33). Ten slotte, zoals de apostelen geloofden en onderwezen, moet men, om een christen te zijn, gedoopt worden tot vergeving van zonden (Hand. 2:38)”.

Nu val ik er niet over, dat men hier alleen de menselijke zijde van de weg tot behoud voorstelt, want zolang iemand nog geen christen is, heeft hij met de Goddelijke zijde niets te maken. In de evangelieverkondiging hebben de apostelen immers nooit verkondigd wat God in het hart werkt van de zondaar, zodat hij tot behoud komt. Integendeel, ze hebben de luisteraars voor de volle verantwoordelijkheid gesteld om zich te bekeren. Op dit punt dus geen kritiek. Het gaat echter om de volgorde en de intentie van deze opsomming.

Ten eerste wordt hier het geloof in Jezus Christus gesteld vóór de bekering. De bijbel stelt echter de bekering voorop. Paulus heeft zowel joden als Grieken betuigd, dat ze zich moesten “bekereren tot God” en “geloven in onze Heer Jezus Christus” (Hand. 20:21). Het begint dus met een veranderde houding ten opzichte van God. Deze bekering betekent zelfoordeel en berouw over de zonden. Als de mens zo zijn nood ziet, dan houdt God hem, om zo te zeggen, het kruis voor en roept Hij de mens op te geloven in Jezus Christus. Voor de verloren zondaar is dat het redmiddel. Als de mens dit redmiddel aanvaardt en gelooft in Jezus Christus dan is hij principieel gezien behouden, dan is hij een kind van God (Joh. 1:12, 13).

Ten tweede worden hier de stappen, die op het geloof moeten volgen als zelfstandige grootheden behandeld, en dat doet de Schrift niet. Het belijden van Jezus Christus en het zich laten dopen volgen uit het tot bekering en geloof komen. Ze zijn er het uitvloeisel van.

Ten derde gaat men volkomen voorbij aan de les van Handel. 10, waar Petrus de eis van de doop niet verbindt aan de vergeving van de zonden en wat meer zegt: waar God de Heilige Geest aan de gelovigen schenkt voordat ze gedoopt zijn.

Terwijl we aan de ene kant de waarde van de doop ten volle moeten onderkennen, moeten we aan de andere kant oppassen voor eenzijdigheden en extremiteiten. De hier bekritiseerde mening is zo’n extremiteit.

Doop voor de doden

De Mormonen hebben de fantastische opvatting, dat je je kunt laten dopen voor een van je voorouders. Men beroept zich daarbij op 1 Kor. 15:29. Die opvatting wordt als volgt voorgedragen:

“Een ontlichaamde geest kan leren geloven, zich bekeren en gehoorzaamheid verlenen, doch kan niet in water, het aardse reinigingsmiddel, gedoopt worden. De levenden mogen voor de doden ge-

doopt worden. Iemand die de verordeningen van het Evangelie ontvangen heeft, kan als plaatsvervanger staan voor gestorven voorouders, die het nut der aardse verordening ontvangen bij gehoorzaamheid aan het evangelie in de Geest” (Het “Mormonisme” door Charles W. Penross, blz. 14).

Om deze leer van bekering van de overlevenden te rechtvaardigen, beroept men zich op 1 Petr. 3:18-20, waar sprake is van prediking in verband met de geesten die in de gevangenis zijn.

Hoe men ook over deze teksten mag denken, het is heel duidelijk dat daarin geen sprake is van een altijd doorgaande prediking aan de doden. En zeker is er geen sprake van dat “zijn dienstknechten, met zijn volmacht bekleed, tot de doden prediken, nadat hun werk op aarde gedaan is”, zoals de Mormonen valselijk beweren.

Hier zien we hoe misleidende leer gebaseerd is op speculaties over een bijbeltekst. Speculaties die we al op grond van de tekst als zodanig hadden kunnen herkennen. Hun vals karakter blijkt echter heel duidelijk als we ons naar een ander Schriftgedeelte wenden, dat speciaal bedoeld is om ons te onthullen hoe het er met de doden voorstaat. Ik denk aan de geschiedenis van de rijke man en de arme Lazarus uit Lukas 16.

Uit de mond van de Heer Jezus Zelf horen we dat er tussen de plaats van de pijn en die van de zaligheid een grote kloof bestaat, zodat een overgang van de ene in de andere toestand onmogelijk is (vers 26). Van bekering en verandering is dus geen sprake meer. De beslissing voor ons eeuwig lot valt hier in dit leven en niet in het hiernamaals. Er is geen tweede kans.

Daarmee vervalt ook de uitleg van 1 Kor. 15:29, als zou men zich plaatsvervangend voor de doden kunnen laten dopen. Men zou dan trouwens meerdere malen gedoopt moeten worden, namelijk zowel voor zichzelf als voor de een of andere dode. Bovendien kan nog geconstateerd worden, dat in dit vers niets staat over een familierelatie waarin men tot die doden zou staan. Deze leer van de doop dwingt de Mormonen om hun voorouders tot in het verre nageslacht op te sporen. De waarschuwing tegen het zich bezighouden met “eindelooze geslachtregisters” (1 Tim. 1:4; Titus 3:9) is ten opzichte van hen wel droevig actueel.

Van de andere minder vreemde, maar toch eveneens onaanvaardbare uitleggingen van 1 Kor. 15:29 wil ik ten slotte nog een paar bespreken:

Voor de doden gedoopt zijn, zou slaan op die christenen, die na hun doop de dood zouden ondergaan, voordat Christus wederkomt. Op hen dus die niet tot de levenden zouden behoren bij zijn wederkomst. Hun doop zou waardeloos zijn als er geen opstanding was.

Deze opvatting is om tenminste twee redenen niet aanvaardbaar.

Ten eerste wordt het verband tussen doop en dood er niet mee verklaard. Hetzelfde zou namelijk gezegd kunnen worden van het geloof, van een leven vol toewijding of welke andere activiteit ook. Ten tweede wordt hier niet gesproken over de doop voor de dood, maar over de doop voor de doden. Het gaat niet over de dood als macht, of om de eigen dood, maar om een doop ten opzichte van anderen, die reeds dood zijn. Daarbij valt ook nog op, dat er niet staat, “voor doden gedoopt”, maar “voor de doden gedoopt”. Het gaat om de doden als groep in tegenstelling tot de levenden.

Voor de doden zou betekenen: in het aangezicht van de doden. Dit zou dan gebeuren door vóór of boven hun graven te dopen. Deze opvatting, die we bij Luther vinden, zou de saamhorigheid met de gestorven christenen kunnen uitdrukken. We weten echter van een dergelijk gebruik niet. Volgens de bijbel werd de doop voltrokken, daar waar water was en daarmee laat zich een doop op of bij een begraafplaats moeilijk rijmen.

Paulus zou hier doelen op een doop ten behoeve van overledenen, zonder dat hij dit gebruik goedkeurde.

Hier kan eveneens tegen ingebracht worden, dat in de vroegste christelijke geschiedenis van een dergelijk gebruik niets te ontdekken valt. Bovendien zouden we mogen verwachten, dat Paulus zich daarvan gedistantieerd zou hebben. Het zou erg vreemd zijn als de apostel de verkeerde leer, dat er geen opstanding zou bestaan, zou corrigeren met een verkeerd gebruik dat ze er op na hielden, zonder het foutieve van dat gebruik aan de kaak te stellen.

Voor de betekenis van deze moeilijke tekst verwijs ik naar een eerder door mij gegeven uitleg, die inhoudt dat door de doop de pasbekeerden de opengevallen plaatsen in het christelijk getuigenis innemen, die door de dood van andere christenen zijn ontstaan. In deze uitleg past het zeer wel, dat er niet van “voor doden gedoopt”, maar “voor de doden gedoopt worden” gesproken wordt. De levenden namen namelijk de plaats van de doden in.

18. Toegangspoort

Is de doop de toegangspoort tot de gemeente?

Vólgens de baptisten vormt de doop de toegangspoort tot de gemeente. In deze opvatting staan ze niet alleen, want ook de calvinisten leren iets dergelijks. Het antwoord op vraag 74 van de Catechismus luidt immers dat de kinderen door de doop “der Christelijke Kerk” worden “ingelijfd”. De baptisten verwerpen terecht de kinderdoop. Wat dat betreft is er tussen hen en de calvinisten een groot onderscheid, maar de gedachte dat de doop een instelling is, die met de kerk als Kerk te maken heeft, hebben beiden gemeen.

Iemand, die “bij de baptisten” gedoopt wordt, wordt geacht ook tot hun gemeenschap toe te treden. Zij stellen de avondmaalsviering voor iemand open op grond van zijn doop als gelovige. Omgekeerd eisen zij deze doop, om in hun gemeenschap ontvangen te worden.

Hoeveel waardering we overigens voor deze opvatting hebben, wat de beklemtoning van de doop als een instelling voor gelovigen aangaat, toch hebben we ook onze bedenkingen. We geven die puntsgewijze weer:

- a. De Schrift spreekt over de doop als over een daad, die ons persoonlijk betreft. Ze heeft te maken met de afwassing van de zonden, met het begraven zijn met Christus, maar niet met een aspect van de gemeente. Dit in tegenstelling tot het vieren van het avondmaal. Men kan niet het avondmaal voor zichzelf vieren, men viert het samen met andere gelovigen en daarbij drukt de handeling duidelijk de gemeenschap uit die we als gelovigen met elkaar hebben. Sterker nog: het brood stelt de eenheid van de gemeente, het lichaam van Christus voor. Het vieren van het avondmaal is naar handeling en naar betekenis een gemeentelijke daad, de doop is dat niet.
- b. Niet de doop met water vormt de toegang tot de gemeente, maar de doop met de Heilige Geest. Op de Pinksterdag werden de gelovigen tot één lichaam gedoopt. Paulus schrijft aan de Korinthiërs dat wij allen tot één lichaam zijn gedoopt, hetzij Joden, hetzij Grieken (1 Kor. 12:13). Iedere jood of heiden, die tot bekering komt, wordt door de Geest bij dat ene lichaam gevoegd, dat er vanaf de Pinksterdag is. En nergens staat in de Schrift dat deze geestelijke werkelijkheid door een uiterlijk teken als de doop praktisch geëffectueerd moet worden. Ook wordt bij het ontvouwen van de betekenis van de doop nooit enige aanwijzing gegeven als zou de doop in die zin een symbolische waarde hebben.
- c. De christelijke doop heeft weliswaar een diepere betekenis dan de doop van Johannes, maar in beide gevallen is er toch sprake van eenzelfde handeling. En dat de doop van Johannes niets met gemeentevorming te maken had, is duidelijk. Dit feit maakt het al niet erg waarschijnlijk, dat de christelijke doop daarmee wel te maken zou hebben.
- d. Wat zijn betekenis betreft, zijn er aan de doop christelijke waarden verbonden als de afwassing van de zonden en de begraving van onze oude mens. Wat zijn strekking aangaat heeft de christelijke doop net als de doop van Johannes te maken met het discipelschap. En dat staat weer in verband met het begrip koninkrijk en niet met het begrip gemeente. Aangezien daarover eerder uitvoerig geschreven is, laten we dit punt hier rusten.
- e. Het is duidelijk, dat in de begintijd van de gemeente iemand die tot geloof was gekomen en gedoopt was, ook direct toegang had tot de volle christelijke gemeenschap waarvan het vieren van het avondmaal een onderdeel uitmaakte. Hoogstens konden er bedenkingen bestaan wanneer men, zoals in het geval van Paulus, de zaak niet erg vertrouwde. In onze tijd van verdeeldheid brengt het koppelen van deze gemeenschapsbeleving aan de doop echter grote moeilijkheden mee. Het kan name-

lijk zijn dat iemand tot bekering is gekomen en overtuigd is dat hij gedoopt moet worden, maar dat hij te midden van alle kerkgenootschappen, groepen en kringen nog niet weet waar hij zich nu volgens de Schrift bij heeft aan te sluiten. In de praktijk dwingt men iemand dan tot een stap, waarvoor hij nog niet klaar is. Dit geldt natuurlijk ook hen, die als kind besprengd zijn en in gewetensmoeilijkheden gekomen zijn omdat ze tot de overtuiging gekomen zijn, dat een dergelijke handeling geen doop is. Als het baptistenstandpunt consequent wordt volgehouden, dwingt men deze mensen te breken met hun kerkgenootschap, terwijl ze daar innerlijk (nog) niet aan toe zijn.

f. Deze visie brengt met zich mee, dat men geneigd is een vrij hoge leeftijdsgrens voor de toediening van de doop te stellen. Weliswaar kunnen we niet van een algemeen geldend en vaststaand voorschrift spreken, maar toch is een leeftijdsgrens van achttien jaar genoemd. En vaak spreekt men in contrast met de kinderdoop over de volwassendoop. Principieel zal men het laatste afwijzen, maar het standpunt leidt er onwillekeurig toe. De Schrift kent echter geen leeftijdsgrens en geeft ons geen grond om van volwassendoop te spreken: we mogen alleen spreken van de doop van gelovigen. Daar dit foutieve spraakgebruik ook onder ons gevonden wordt, is het wel goed dit te onderstrepen. De vraag waar het op aankomt is dus alleen of iemand tot werkelijke bekering en geloof in Jezus Christus is gekomen. Daarbij maakt de vraag van Paulus: “Of weet gij niet, dat zovelen gij tot Christus Jezus gedoopt zijt, wij tot zijn dood gedoopt zijn” (Rom. 6:2), duidelijk dat we van de dopeling dit begrip mogen verwachten.

Op de eis, dat men zich als gelovige en dan door onderdompeling moet laten dopen om deel te hebben aan de avondmaalsviering ga ik hier niet verder in. Er liggen nog een drietal brieven op beantwoording te wachten, die eenzelfde gedachte bevatten. Nadat deze serie artikelen over de doop beëindigd is, hoop ik daarop in te gaan.

19. Huisdoop 1

Een historische schets

De laatste opvatting over de doop die we in deze artikelen bespreken is die over de huisdoop.

Het zal verschillende lezers van de Bode wel bekend zijn, dat br. J. N. Darby deze huisdoop voorstond. Daar hij veel in Frankrijk en Frans Zwitserland gewerkt heeft en hij rechtstreeks in het Frans publiceerde, wordt in de “vergaderingen” daar vrijwel uitsluitend deze doop gepraktiseerd.

In de Engelssprekende landen waar de stem van Darby om zo te zeggen meer een van de vele stemmen was, wordt zowel de huisdoop als de doop op grond van bekering en geloof gevonden. In deze landen heeft dit onderwerp de pennen nogal in beweging gebracht. Toen een broeder in Engeland het probleem van de doop weer eens ter discussie wilde stellen en aan Darby vroeg: “What do you hold about baptism?”, (Wat houdt (vindt) u van de doop?), moet deze voorganger met een woordspeling snedig hebben opgemerkt: “I believe it’s better I hold my tongue” (Ik geloof, dat het beter is dat ik mijn mond houd).

We zullen hieruit wel niet mogen concluderen dat Darby aan de juistheid van zijn leerstelling is gaan twijfelen. In ieder geval heeft hij zijn mening nooit herroepen en we weten uit andere voorbeelden dat hij niet schroomde dit te doen wanneer hij werkelijk op een bepaald punt van inzicht veranderd was.

In Duitsland, Duits Zwitserland en Nederland heeft de huisdoop haast geen aanhangers gevonden.

Hoe kan dat nu?

De hier geboden schets dient ter oriëntering. Het is bekend dat verschillende gelovigen in ons midden nogal geschokt zijn als ze horen dat bepaalde broeders een vorm van kinderdoop voorstaan. In het bijzonder geldt dat de gelovigen die uit kerkelijke gezindten tot ons zijn overgekomen.

Veelal toch begon hun “losmaking” daarmee dat ze zicht op de doop kregen en ze de kinderdoop als een niet schriftuurlijke handeling leerden zien. Daarop lieten ze zich dopen en kwamen ze in prakti-

sche gemeenschap. En nu blijkt het hun dat het eerste volgens bepaalde broeders helemaal niet nodig was geweest!! Dat is met recht om de kluts kwijt te raken. Bezorgd vragen ze zich af of de bijbel dan zo'n vaag en onbegrijpelijk boek is, dat je er twee totaal tegengestelde meningen "uit kunt halen". En hoe je als gelovigen kunt samengaan als er zulke meningsverschillen heersen.

Verdraagzaamheid geboden

Nu is het erg jammer als er onder gelovigen verschillen van inzicht heersen. Het woord van de apostel: "Ik wil dat gij allen hetzelfde spreekt" mogen we hier wel op toepassen.

Anderzijds echter zijn we als gelovigen niet aan elkaar verbonden en gaan we niet eenzelfde weg van praktische gemeenschap omdat we over alle bijbelse begrippen precies gelijk denken. Niet eenzelfde leer bindt ons maar eenzelfde leven. Hier bedoel ik met "leer" natuurlijk niet de leer van Christus, de leer aangaande zijn persoon en zijn werk. Deze leer, die door Johannes als de waarheid tegenover de leugen gesteld wordt laat geen nuanceringen toe. Men gelooft dat Christus de Zoon van God is of men gelooft het niet. Men gelooft dat Hij waarachtig Mens werd of niet. Men gelooft dat het kruis de oplossing geeft voor de zondaar of men gelooft het niet.

En als men dit niet gelooft dan is er met zulke mensen geen band als christenen. Behalve deze waarheid die in Christus geconcretiseerd is zodat Hijzelf De Waarheid is, zijn er echter leerstellingen die niet ons christen zijn bepalen, In die dingen zullen we verschillen van mening moeten verdragen. We zijn geen gelovigen omdat we juist denken over de doop, over de toekomst e.d., maar omdat we geloven in een persoon, namelijk in Jezus Christus en daardoor het leven ontvangen hebben. Ook bewandelen we als gelovigen niet eenzelfde weg van praktische gemeenschap omdat we over de doop gelijk denken, dan zouden we met alle respect overigens voor deze medechristenen baptisten zijn. Nee, we bewandelen dezelfde weg omdat we geloven in Jezus Christus en we gescheiden van leerstellig en praktisch kwaad ons vergaderen op de grondslag van de Schrift. Het is van veel belang dit goed te beseffen.

Is de bijbel zo vaag?

Blijft natuurlijk nog de vraag of de Schrift zo onduidelijk is, dat je zowel de kinderdoop als de doop op grond van bekering erin kunt vinden.

Of moeten we stellen dat de Schrift juist niet onduidelijk is, omdat beide opvattingen er in gevonden worden?

Dit laatste is in feite de opvatting van hen die de kinderdoop (welke dan ook) voorstaan. Zij kennen voor volwassenen die uit de heidenwereld komen de doop na bekering en geloof en voor de kinderen van de gelovigen de doop op grond van hun relatie tot hun ouders. Ik wil hier meteen op ingaan voordat ik de argumenten voor de huisdoop zelf onder de loep neem. Zowel de calvinist als de voorstander van de huisdoop voelt dat hier de kwestie van de "ene doop" (Ef. 4:5) een rol gaat spelen.

Hun dooppraktijk wekt op zijn zachtst gezegd immers de schijn dat zij twee dopen kennen: één voor "volwassenen" en één voor zuigelingen. De calvinist verdedigt zich hiertegen door op te merken dat zowel voor de volwassenen als voor de kinderen de doop het teken van het verbond is. Dit is echter slechts een opschuiving van het probleem. Afgezien van de vraag of de doop als teken van het verbond in de plaats van de besnijdenis is gekomen, is het namelijk zo dat de een dus aan het verbond deel krijgt door bekering en op grond daarvan het verbondsteken ontvangt, terwijl de ander er deel aan krijgt op grond van geboorte en daarop het verbondsteken ontvangt.

De voorstander van de huisdoop zal zeggen dat in beide gevallen de doop de toegangspoort is tot het koninkrijk. Afgezien van de vraag of dit juist is, blijkt de volwassene dus op een andere grond een plaats in dat koninkrijk te ontvangen dan het kind. Indirect wordt dus ook de doop op een andere grond toegediend, worden er althans andere eisen of voorwaarden gesteld om de doop te mogen ontvangen of te mogen toedienen.

Een betekenis erbij

Het is belangrijk hierbij een paar zaken op te merken. Ten eerste kent men aan de doop naast de zin van afwassing en begrafenis nog een derde betekenis toe. Men ziet de doop als een verbondsteken (calvinist) of als een toegangsdeur tot het koninkrijk (voorstander huisdoop).

Aangezien dit echter nergens met zoveel woorden in de Schrift wordt vermeld moet men zijn stelling met afgeleide argumenten proberen waar te maken. En naar mijn overtuiging zit daar nu juist de kneep. Niet de Schrift is vaag, maar de redeneringen die men op bepaalde Schriftuitspraken bouwt.

Vermindering van betekenis

Ten tweede beperkt men de strekking van bepaalde teksten, die duidelijk de kinderdoop uitsluiten. In het maartnummer van de Bode heb ik puntsgewijze de vraag beantwoord wie er gedoopt mogen worden. Ik heb daarbij een aantal Schriftuitspraken aangaande de doop geciteerd of aangeduid, die nooit van toepassing kunnen zijn op de doop van zuigelingen. Een calvinist die kennelijk de kracht van deze opsomming heeft gevoeld, schrijft me: “U noemt een aantal punten die eigenlijk alleen maar bewijzen dat in het nieuwe testament voornamelijk over de doop van volwassenen gesproken wordt”.

Een zelfde uitspraak hoorde ik ook uit de mond van een voorstander van de huisdoop. Redeneert men echter ook zo als het gaat om de “vrouw in het opziensambt?” Als we op grond van 1 Timotheüs 3 en andere plaatsen constateren dat de ouderling een man moet zijn met een gezin dat goed functioneert, zegt men dan ook dat we niet moeten vergeten dat het nieuwe testament hoofdzakelijk over de mannelijke ouderling spreekt?

Laat men één tekst noemen

Er is echter meer. Het nieuwe testament spreekt voornamelijk over de doop van “volwassenen” zo stelt men. Wel, laat men dan eens een tekst noemen, die daarop duidelijk een uitzondering is. Men stelt dat de eerste gemeente zich in een zendingssituatie bevond en er daarom alleen sprake is van de doop van mensen die tot bekering en geloof kwamen. Maar vele van deze mensen hadden toch kinderen. Is het dan niet vreemd, dat nooit uitdrukkelijk vermeld wordt dat die kinderen en zuigelingen er bij werden gedoopt, ook al konden ze aan de eis van berouw en bekering niet voldoen? Dit klemt te meer omdat bij andere heel wat minder belangrijke zaken de kinderen wel vermeld worden (zie Hand. 21:5).

Daarmee is nog niet alles gezegd. Het nieuwe testament bestrijkt een periode waarin zich een geregeld gemeentelijk leven ontwikkeld heeft. In de gezinnen die eertijds uit het heidendom gewonnen waren, zijn later kinderen geboren, ook gingen jonge christenen een huwelijk aan en werden er nieuwe christelijke gezinnen gesticht. Nooit echter lees je dat er apart zuigelingen werden gedoopt. Het nieuwe testament zwijgt daarover in alle talen en als zij die de kinderdoop of huisdoop voorstaan gelijk hebben moet een dergelijke handeling toch vaak zijn voorgekomen.

En ook dat is nog niet alles. Er komt nog bij dat in de leer over de doop:

- a. geen plaats voor een zuigelingendoop is ingeruimd;
- b. de leer zelf de zuigelingendoop uitsluit.

Bij een zuigeling is de doop geen afwassing van de zonden, geen begrafenis met Christus, geen vraag voor God van een goed geweten.

Waar ligt de grens?

De derde zaak die vermelding verdient is de kwestie van de leeftijd, waarop de doop niet meer zonder belijdenis mag worden toegediend. De voorstanders van de kinderdoop of de huisdoop zitten met het probleem dat bij overgang van een gezin tot het christendom er een norm gevonden moet worden om te bepalen welke kinderen zonder persoonlijke belijdenis gedoopt moeten (mogen) worden en welke niet. Welk kind mag nog zuiver op grond van geboorte de doop ontvangen en van welk kind moet men een belijdenis vergen? En ook hier laat (uiteraard) de Schrift hen volkomen in de steek.

Daarentegen hebben de voorstanders van de doop van bekering slechts één norm, namelijk een belijdenis. Natuurlijk kunnen zij zich “vergiszen”. Een belijdenis kan bij jongere personen b.v. onduidelijk zijn en bij ouderen zelfs onoprecht. Zij baseren zich echter op de belijdenis en hebben dus één norm en geen twee.

Terloops zij opgemerkt dat sommige huisdopers het hele huis met inwonende bedienden enz. willen dopen. Voor hen speelt dan alleen maar de beslissing van het hoofd van het gezin een rol, Dat hier de betekenis van de doop volkomen in het water valt, is duidelijk.

20. Huisdoop 2

Na de algemene beschouwing in het vorige nummer van de Bode gaan we nu de argumenten bespreken die voor de huisdoop aangevoerd worden.

Twee voetangels

Toch wil ik vooraf op twee voetangels opmerkzaam maken, die we daarbij op ons pad tegenkomen. Op een daarvan wees ik in het vorige artikel al, namelijk dat men met afgeleide argumenten aan de doop een “extra” betekenis gaat toekennen. De tweede is dat men op grond van deze extra betekenis concludeert dat ook kinderen gedoopt moeten worden.

Hierin volgt de voorstander van de huisdoop dezelfde argumentatiemethode als de calvinist, zij het dan dat de argumenten zelf verschillen. De calvinist stelt dat de doop als teken van het verbond in plaats van de besnijdenis is gekomen en dat men door de doop bij de christelijke kerk wordt ingelijfd. Vervolgens stelt hij dat kinderen van gelovigen in het verbond zowel als in de kerk zijn begrepen. En de slotconclusie is dan schijnbaar onontkoombaar: dus komt de kinderen ook de doop toe (vgl. Catechismus vraag 74, Ned. Geloofsbelijdenis art. 34).

De voorstander van de huisdoop gaat precies zo te werk. Hij stelt dat de doop de toegangspoort tot het koninkrijk is.. Vervolgens brengt hij naar voren dat de kinderen van de gelovigen een plaats in dat koninkrijk toekomt. Dus: onze kinderen moeten gedoopt worden. Of hij stelt dat de doop ons een plaats van behoudenis op aarde ontsluit en brengt vervolgens naar voren dat onze kinderen deze plaats ook toekomt. De conclusie ligt weer voor de hand: onze kinderen moeten gedoopt worden.

Drievoudig verweer

Tegen deze methode hebben we een drievoudig verweer. We zullen zowel de eerste als de tweede stelling grondig toetsen aan de hand van de bijbel, waarbij we goed hebben te bedenken dat als stelling 1 waar is, stelling 2 dat nog niet hoeft te zijn. In de derde plaats zullen we de slotconclusie grondig moeten bezien. Deze is namelijk niet zo vanzelfsprekend als ze lijkt.

Men gaat er namelijk vanuit dat, willen de kinderen dezelfde positie innemen als de volwassenen, ze ook aan dezelfde voorwaarden moeten voldoen.

Hoe ongegrond een dergelijke gedachtegang is, blijkt als we nagaan wat de bijbel over het geloof zegt.

Volgens Hebr. 11:6 is het zonder geloof onmogelijk God te behagen. Vervolgens zegt Rom. 10:17 dat het geloof uit de prediking is. De conclusie zou dan zijn: zuigelingen kunnen de prediking niet horen, kunnen niet tot geloof komen... dus... kunnen God niet behagen... dus... gaan verloren als ze jong sterven.

Nog een voorbeeld

De Heer Jezus heeft gezegd:

“Voorwaar Ik zeg u: tenzij iemand opnieuw geboren wordt, kan hij het koninkrijk Gods niet zien” (Joh. 3:3).

Zowel Jakobus (Jak. 1:18) als Petrus (1 Petrus 1:23) schrijven dat die wedergeboorte wordt bewerkt door het Woord van God.

Kinderen kunnen dat Woord echter niet horen... dus... kunnen ze als ze jong sterven het koninkrijk Gods niet binnengaan.

Deze voorbeelden laten zien hoe gevaarlijk het is de kinderen op dezelfde grondslag als de volwassenen te zetten. Aldus gewapend gaan we nu de argumenten voor de huisdoop testen.

Deur tot het koninkrijk

Volgens hen die de huisdoop leren is de doop de toegangsdeur tot het koninkrijk. Anders gezegd: door de doop wordt men een discipel van het koninkrijk. Daarbij zou dan de doop in dit opzicht in de plaats van de besnijdenis zijn gekomen. Sommigen (zoals F. W. Grant) brengen daarbij naar voren dat de twee sleutels om het koninkrijk te ontsluiten waarover de Heer met Petrus spreekt bestaan uit a. prediking en b. doop.

Als tweede stelling wordt in dit verband naar voren gebracht, dat blijktens het woord van de Heer kinderen tot het koninkrijk behoren. Hij heeft immers gezegd:

“Laat de kinderen begaan en verhindert ze niet tot Mij te komen, want voor zodanigen is het koninkrijk der hemelen” (Matth. 19:14).

Daarbij legt men er de nadruk op dat het volgens Mark. 10:16 om kleine kinderen gaat, want de Heer nam ze in zijn armen. Tevens verwijst men naar Ef. 6:4 waar vaders de opdracht krijgen hun kinderen op te voeden in de tucht en vermaning van de Heer. Daaruit zou blijken dat de kinderen ook discipelen zijn, anders zou je ze niet zo kunnen opvoeden.

Welnu, zo luidt de slotconclusie, dan komt de kinderen dus ook de doop toe. Voor de overzichtelijkheid geef ik puntsgewijs mijn commentaar hierop.

a. Dat de doop met de sfeer van het koninkrijk te maken heeft is zeer juist. Helaas is dit in het verleden “onder ons” te weinig naar voren gebracht. De kwestie van “discipelschap” is in het geheel niet of te summier behandeld. Ik heb hierover al uitvoerig geschreven en kan dus volstaan met daarnaar te verwijzen.

b. De gedachte van discipelschap heeft de christelijke doop met de doop van Johannes gemeen. Indien ergens dan zou men verwachten dat in de doop van Johannes de kinderen inbegrepen waren. Deze doop was net als de besnijdenis een zuiver Joodse zaak. Bij de besnijdenis wordt uitdrukkelijk vermeld dat ook de kinderen aan dit ritueel onderworpen moesten worden. Zelfs de tijd waarop dit moest gebeuren wordt vermeld, namelijk op de achtste dag. En we lezen verschillende keten dat aan kinderen de besnijdenis voltrokken werd. Nooit echter lezen we dat Johannes de opdracht krijgt kinderen te dopen. En nooit is er ook maar een spoor van een aanwijzing dat bij kinderen gedoopt heeft.

Wel echter staat er dat zijn doop een doop der bekering genoemd wordt en dat zij die gedoopt werden hun zonden beleden (Matth. 3:11; Mark. 1:4; Luk. 3:3; Hand. 13:24; 19:4; Matth. 3:6).

c. Nooit wordt de doop de deur tot het koninkrijk genoemd. Nu zegt het niet voorkomen van een uitdrukking nog niet, dat het begrip dus onbijbels is. Wel moet dit ontbreken ons uiterst voorzichtig doen zijn, opdat we geen begrippen gaan invoeren die de Schrift niet kent.

Welnu, het openstellen van het koninkrijk geschiedt door prediking. Omgekeerd wordt het koninkrijk voor de mensen gesloten als men de prediking tegenstaat door valse voorlichting of door mensen te verhinderen de boodschap van het koninkrijk aan te nemen. In Matth. 23:13 wordt de schriftgeleerden en farizeeën verweten dat ze het koninkrijk der hemelen voor de mensen sluiten. En in Luk. 11:52 wordt hen voorgehouden dat ze de sleutel van de kennis hebben weggenomen. Verder wordt nooit gezegd dat iemand enkel door de doop een discipel van het koninkrijk wordt. Integendeel, altijd staat de prediking voorop. Johannes predikte: “Bekeert u...” enz. En hij doopte hen die dit deden. Jezus Christus en zijn discipelen handelden precies zo.

Van de Heer staat dat hij “meer discipelen maakte en doopte dan Johannes” (Joh. 4:1). Daaruit volgt dat “discipelen maken” en “dopen” nauw verbonden maar toch onderscheiden zijn. Men maakt wel een vergelijking met Ex. 29:7 om dit te ontzenuwen, maar de vergelijking met de zalving gaat niet op. Daarvan staat namelijk: “Dan zult gij de zalfolie nemen en over zijn hoofd uitgieten en hem zalven”.

Hier gaat het duidelijk om een en dezelfde handeling, namelijk over iets wat met de olie gebeurt. Als er nu van de doop stond: “gij zult water nemen en over hem uitgieten en hem tot discipel maken”, dan zou de vergelijking opgaan. Iedere huisdoper moet echter toegeven dat bij het maken van discipelen de prediking van het woord een fundamenteel onderdeel is.

En dus gaat het niet over één doorlopende handeling zoals bij gieten en zalven maar om twee: prediking en dopen.

Dat het maken van discipelen aan de evangelieprediking gekoppeld is, bewijst Hand. 14:21 en eveneens Matth. 28:19 als we de opdracht daar vergelijken met Mark. 16:15 en 16.

Vervolgens valt het op dat bij de gelijkenissen van Matth. 13 alleen sprake is van zaaien van zaad en van geen enkele ceremonie daarnaast. Zij die het zaad (het Woord) ontvangen worden zonen van het koninkrijk genoemd! Nu behoeven we er op zichzelf niet over te vallen als iemand de doop de deur tot het koninkrijk noemt of zegt dat men door de doop een discipel wordt. Als men daarbij de doop maar nooit losmaakte van prediking en aanvaarden van die prediking. Maar dat is nu juist wel het geval. Dat benadrukken van de doop als de deur of als het middel tot het maken van discipelen effent de weg om baby's die geen prediking kunnen boren en aanvaarden toch de doop toe te kennen.

d. Zeer terecht leggen de voorstanders van de huisdoop er de nadruk op dat de doop met de sfeer van belijdenis te doen heeft, de sfeer van het koninkrijk. Maar laat er dan, om met Ironside te spreken, ook sprake zijn van bewuste belijdenis en niet van een toestand van onbewustheid zoals bij een baby.

e. Ook de stelling dat de doop in de plaats van de besnijdenis is gekomen, vindt geen grond in de Schrift.

Nergens in de bijbel wordt dit gezegd en de argumenten die men ervoor aanvoert falen ten enen male. Het begint ermee dat men, zoals F. W. Grant doet, het koningschap des Heren over Israël (1 Kron. 28:5) gaat zien als een elementaire vorm van het koninkrijk van God. Daarna wordt het koninkrijk in feite vereenzelvigd met het verbond waarvan de besnijdenis het teken was. En vervolgens wordt door hem de vraag gesteld of de besnijdenis door iets anders vervangen is als uitwendige introductie in het koninkrijk van God en of daarin ook een plaats voor de kinderen van de “proselieten” bereid is. In feite levert deze overigens gewaardeerde broeder een stuk glijwerk. Van de ene conclusie glijden we naar de andere. En de ene suggestie na de andere moet duidelijk Schriftbewijs vervangen. Zo komt hij dan tot deze uitspraak:

“In de nieuwe vorm van het koninkrijk vervalt de besnijdenis en neemt de doop die plaats in” (My faith as to baptism”, blz. 54).

Wie zegt echter dat het koninkrijk der hemelen slechts een veranderde vorm is van het koningschap des Heren over Israël waarover 1 Kron. 28:5 spreekt? Johannes de Doper spreekt over het koninkrijk der hemelen als nabij gekomen. Het was er dus nog niet. Het was voorzegd, maar nog niet aanwezig.

Na de dood en opstanding van de Heer werd dit koninkrijk in een gewijzigde vorm openbaar. Niet gewijzigd ten aanzien van het koninkrijk onder Salomo, maar gewijzigd wat de profetieën betreft. De profetieën voorzegden een koninkrijk waarin de Messias aanwezig en het kwaad afwezig (of beter gezegd geoordeeld) was. Het koninkrijk der hemelen in de verborgen vorm (Matth. 13:35) is een koninkrijk met een afwezige koning en met kwaad en goed, onkruid en tarwe vermengd.

Verder is de besnijdenis het teken van Gods verbond met Israël, maar wie geeft ons het recht te zeggen dat de besnijdenis de deur tot het uitverkoren volk was? Dit zijn allemaal vage beweringen waaraan je geen enkel houvast hebt. Het bewijs ontbreekt en daarom alleen al zijn dergelijke bewe-

ringen zeer bedenkelijk. Was een joods jongetje voordat het besneden was geen lid van het Joodse volk? En hoe staat het met de meisjes, die nooit besneden zijn?

f. Aan Petrus worden de sleutels van het koninkrijk der hemelen toevertrouwd (Matth. 16:19). “Onder ons” wordt meestal gezegd dat Petrus deze sleutels te Jeruzalem gebruikt heeft voor de Joden en in het huis van Cornelius voor de heidenen. Men denkt dan in de regel aan twee sleutels en meent dat het koninkrijk daardoor eens voor altijd opengezet is.

Al met al is dit natuurlijk slechts een uitleg.

Het blijft echter de vraag of je in afwijking daarvan het woord aan Petrus persoonlijk gericht zonder meer mag doortrekken en mag stellen dat overal waar het evangelie gebracht wordt de predikers deze “sleutelmacht” uitoefenen. In verband met Matth. 23:13 en Luk. 11:52 is er misschien iets voor deze uitleg te zeggen. Anderzijds is het toch opmerkelijk dat alleen van Petrus gezegd wordt dat hij de sleutels van het koninkrijk ontvangt. We zullen dacht ik het meervoud sleutels wel in rekening moeten brengen. We lezen namelijk in Jes. 22:22 over de sleutel van het huis van David en in Openb. 3:7 over de sleutel van David. Beide keren in het enkelvoud. Maar in Openb. 1:18 van “de sleutels van de dood en de hades”.

Dat is duidelijk, want dood en hades zijn wel twee verwante, maar niet twee identieke begrippen (zie Openb. 20:14).

De bewering dat het hier om twee sleutels gaat is echter onbewijsbaar. Er kunnen wel meer sleutels zijn. En dat die tweede sleutel de doop is, valt evenmin te bewijzen.

Daar komt nog iets bij. Als de uitleg van Grant juist zou zijn betekent het dat de deur van het koninkrijk van twee sloten is voorzien die je noodwendig allebei moet opendraaien om hem te openen. Eén sleutel is dan onvoldoende! Wil althans het beeld opgaan! Dat wil zeggen dat een gelovige die sterft zonder gedoopt te zijn niet als discipel van het koninkrijk sterft. Nu kan men terecht vragen of ik dan een alternatief heb.

Ik meen van wel. De sleutels van het koninkrijk dienen om dit koninkrijk te ontsluiten. Het meervoud sleutels kan daarbij gebruikt zijn om aan te geven dat het koninkrijk als het ware meerdere schatkamers heeft die we kunnen binnentreden. Deze gedachte ligt enigszins in de lijn van Matth. 13:52 waar over nieuwe en oude dingen gesproken wordt.

g. De verwijzing naar Matth. 19:14 werkt niet direct mee om de doop van kinderen te motiveren. Er blijkt nl. uit dat de discipelen niet gewend waren kinderen te dopen, anders toch hadden ze de kinderen niet weerhouden! Vervolgens mag er sprake zijn van kleine kinderen, die tot Hem gebracht werden, maar ze waren toch niet zo klein dan dat er van hen ook gezegd kan worden: “verhindert ze niet tot Mij te komen”.

Evenmin mag uit Mark. 10:16 de conclusie getrokken worden dat ze zo klein waren dat de Heer ze als baby's in zijn armen nam. Beslissend is daarbij dat in Matth. 18:5 gesproken wordt over kleinen, die in Mij geloven.

h. Uit Ef. 6:4 afleiden dat kinderen discipelen moeten zijn omdat ze anders geen onderwijs zouden kunnen ontvangen is gebruik maken van een omkeringsredenering. Discipelen moeten volgens Matth. 28:19 onderwezen worden om alle dingen te onderhouden die de Heer geboden heeft. Maar mag je de zaak nu omkeren en zeggen: Als we onderwijzen dan moeten degenen die we onderwijs geven ook noodzakelijk discipelen zijn?

En is het opvoeden van kinderen in de tucht en vermaning van de Heer hetzelfde als “onderwijzen al wat Ik u geboden heb?”

Tot dit laatste behoort toch ook de viering van het Avondmaal. Moeten we de kinderen dat ook leren?

i. Veronderstel dat de doop inderdaad voor heidenen die tot bekering komen de deur is tot het koninkrijk.

Veronderstel dat de tekst aangaande de kinderen: Hunner is het koninkrijk der hemelen, niet op de toekomst slaat maar op het feit dat ze nu al die plaats in het koninkrijk innemen. Zou dit dan automatisch betekenen dat kinderen op dezelfde manier in dit koninkrijk geplaatst worden als zij die uit het heidendom tot bekering komen?

In het geval van rechtvaardiging op grond van geloof en wedergeboorte door het Woord zien we dat een dergelijke gelijkstelling niet opgaat.

Welnu, met deze kwestie ligt het precies zo. God verlangt van hen die tot bewustzijn van zonden zijn gekomen bekering en doop. Maar houdt dat in dat aan kleine kinderen deze zelfde eis gesteld kan worden om ze dezelfde positie te schenken? Stellig niet, want in ieder geval kan de eis van bekering aan een zuigeling niet opgelegd worden. Waarom die van de doop dan wel? Zou het niet beter zijn op te houden met onze redeneringen en afgeleide conclusies en ons enkel te baseren op de duidelijke uitspraken van het Woord?

21. Huisdoop 3

Efeze 4 een steunpilaar?

We hebben gezien, dat de voorstanders van de huisdoop de doop beschouwen als de deur tot het Koninkrijk. Nu menen ze in Efeze 4:4-6 steun te vinden voor hun opvatting, en daarom gaan we dat gedeelte nader bezien. Volgens hun uitleg worden in deze verzen drie kringen van eenheid aangegeven, waarbij iedere volgende kring ruimer is dan de voorgaande.

De eerste kring is die van de Gemeente, deze wordt bepaald door: “Eén lichaam, één Geest, één hoop van uw roeping”. De tweede kring wordt aangegeven met de begrippen: “één Heer, één geloof, één doop”. Daarbij wordt met de term “geloof” niet het persoonlijk geloof bedoeld, maar de geloofsleer. Dit is dus de sfeer van de belijdenis ofwel de kring van het koninkrijk. Deze kring is wijder dan de vorige, want onder belijders kunnen zich mensen bevinden die wel in naam, maar niet in wezen christen zijn. De derde kring wordt aangegeven door de woorden: “één God en Vader van allen, die is boven allen en door allen”. Hiermee is dan het terrein van de schepping bedoeld.

Wat zegt het eigenlijk?

Nu is het opmerkelijk, dat er meerdere uitleggers onder ons zijn (en waren) die deze verklaring van Efeze 4:4-6 geven (gaven) en die toch geen voorstanders van de doop van kinderen zijn (waren). Want ook al zie je in de tweede kring die van het koninkrijk, dan volgt daar nog helemaal niet uit, dat de doop de deur tot dat rijk zou zijn. En zeker volgt er niet uit, dat je kinderen, die nog niet één Heer kunnen aanroepen en nog niet één geloof kunnen belijden door de doop in dat rijk zou moeten plaatsen. Het is namelijk zeer inconsequent om van de drie elementen van eenheid, die hier genoemd worden er één af te zonderen en die ene voldoende te achten om kinderen aan de betreffende sfeer deel te laten krijgen. Deze verzen zeggen dus in dit opzicht niets. Als men de drie elementen: “één Heer, één geloof, één doop” samen neemt om de sfeer van de belijdenis aan te geven, getuigen ze zelfs tegen de kinderdoop.

Gaat het om wijdere sferen?

Men zal wel gemerkt hebben, dat ik met deze drie sferen uitleg niet erg gelukkig ben. Ik wil graag verklaren waarom:

1. Dit gedeelte begint met een vermaning aan gelovigen om waardig te wandelen in overeenstemming met hun roeping, om elkaar in liefde te verdragen en de eenheid van de Geest te bewaren in de band van de vrede. De idee van eenheid van belijders en zeker die van eenheid als schepselen valt dus totaal uit de toon. Daar gaat het hier helemaal niet om.

2. De apostel somt hier zeven “elementen” van eenheid op zonder ze in drie groepen te verdelen en zonder drie sferen te noemen waarop die drie groepen dan betrekking zouden hebben, Dat betekent natuurlijk niet dat wij geen indeling zouden mogen maken, maar het betekent wel, dat de apostel

een eventuele indeling niet beklemtoont. Als wij dus wel een indeling maken en daar zulke consequenties aan verbinden als de huisdopers doen, dan zitten we wel behoorlijk naast het spoor van de apostel.

3. Zoals gezegd mogen we (proberen) een indeling te maken. En de indeling in drieën wil ik graag ondersteunen, maar dan alleen om te onderstrepen, dat het om drie aspecten van eenheid van gelovigen gaat.

De eerste drie elementen: één lichaam, één Geest, één hoop, zien dan op de innerlijke, de geestelijke eenheid. Wij zijn door één Geest tot één lichaam gedoopt. We zijn met één Geest gedrenkt en als geroepen van God hebben we één hoop.

De tweede drie: één Heer, één geloof, één doop, zien op onze eenheid naar buiten toe, de eenheid in belijdenis. Maar... heeft dat dan niet met het koninkrijk te maken? ja zeker, maar de idee, dat dit koninkrijk door ontrouw van de mens en werk van Satan meer omvat dan alleen echte gelovigen mogen we hier niet inbrengen. Dan voeren we een vreemd element in het betoog van de apostel in. Paulus zegt niets meer dan dat zij, die innerlijk één zijn, dat ook naar buiten toe zijn wat hun belijdenis betreft.

Tenslotte wijzen de uitdrukkingen van vers 6 op nog een aspect van eenheid van de gelovigen, namelijk op de oorsprong van die eenheid. De gelovigen zijn één omdat ze kinderen zijn van één God en Vader. Eén oorsprong ("van allen"), één autoriteit ("boven allen"), één werking ("door allen"), één inwoning ("in allen"). In plaats van de indeling in sferen is er een drievoudig aspect van eenheid in de Geest, eenheid in de Heer, en eenheid in God de Vader.

4. De drie sferen indeling loopt stuk op vers 6 en wel om de volgende vier redenen:

- Het woord "Vader", gebruikt voor God, kan oorsprong betekenen, zoals in de uitdrukking "Vader der lichten" (Jak. 1:17) en "Vader der barmhartigheden" (2 Kor. 1:3). Hier is echter sprake van één God en Vader van allen". Daarmee wordt een dubbele betrekking aangeduid en niet twee keer dezelfde. Dat laatste zou toch het geval zijn als bedoeld was "Vader van alle mensen", want die term is vrijwel identiek met "God, de Schepper van de mensen".

- In Efeze 1:3 is er sprake van .de God en Vader van onze Here Jezus Christus".

Er is dus alle reden om aan te nemen, dat de apostel hier deze zelfde uitdrukking gebruikt voor de gelovigen, die in dezelfde verhouding tot God gebracht zijn, als de Mens Jezus Christus was, Daar-entegen zou er een volkomen nieuw element in de brief naar voren komen als hier over de God en Vader van alle mensen gesproken zou worden. Daarbij hebben we er ook aan te denken dat in deze brief juist beklemtoond wordt dat we kinderen van God zijn en toegang tot God als tot onze Vader hebben (Efeze 2:18).

- Het is niet goed verklaarbaar dat in het begin van vers 6 de sfeer van de schepping zou zijn aangegeven (van allen , "boven allen" en "door allen) en dat dan het slot van het vers ("in ons allen") weer de beperktere eerste kring zou aanduiden.

- Tot overmaat van ramp voor deze uitleg moet geconstateerd worden, dat het woordje "ons" in diverse handschriften niet voorkomt. De lezing zoals de Statenvertaling en de Voorhoeve-vertaling die hebben is dus niet zeker. De N.B.G. vertaling heeft b.v. voor "in allen" gekozen. Dit woordje "ons" vormt nu uitgerekend de zwaarste pijler van de hele drie sferen uitleg. De voorstanders van deze uitleg hebben dit woord nodig en geven het alle nadruk; bij de andere uitleg daarentegen maakt het weinig uit of er "in ons" staat of niet.

Gemeente en koninkrijk

Ter afsluiting van de bespreking van dit onderdeel, namelijk dat de doop de deur tot het koninkrijk is, wil ik nog wijzen op een kenmerkende trend in de bewijsvoering van de voorstanders van de huisdoop. Zij benadrukken namelijk heel sterk dat het begrip koninkrijk een uitgebreidere sfeer aanduidt dan het begrip gemeente.

Dat er verschil is tussen deze twee is in vorige artikelen al besproken, en dat het koninkrijk in de praktijk meer omvat dan alleen de leden van de gemeente is toen ook naar voren gebracht.

Men krijgt echter de indruk, dat zij die de huisdoop voorstaan dit als een normale zaak beschouwen. Het koninkrijk omvat alle belijders van het christelijk geloof, de gemeente enkel zij die werkelijk bekeerd zijn... onder de belijders kunnen zich nu eenmaal naam christenen bevinden... dus het koninkrijk is ruimer. En dan komt er weer een “dus”: dus onze kinderen kunnen wij door de doop een plaats in het koninkrijk geven, daarvoor behoeven ze niet bekeerd te zijn.

Inderdaad is het koninkrijk ruimer... maar hoe komt dat? De gelijkenissen van het koninkrijk der hemelen onthullen ons dat. De gelijkenis van de zaaier in Matth. 13 wordt geen gelijkenis van het koninkrijk genoemd, maar als we hem als zodanig beschouwen, blijkt dat het koninkrijk ontstaat door zaaien: zaaien van het Woord. En dat dit zaad niet overal vrucht draagt, ligt niet aan het zaad, maar aan de bodem waarop het valt. Dat er zaad op de weg valt en weggepikt wordt, dat het verdort of tussen dorens verstikt raakt is een feit, maar dat is toch niet de bedoeling van de zaaier?! En in de tweede plaats: als we dit een gelijkenis van het koninkrijk mogen noemen, dan vormen slechts zij dat koninkrijk, die het Woord horen. Deze gelijkenis laat zich immers niet op zuigelingen, die nog niets met het Woord kunnen doen, toepassen.

De gelijkenis van het onkruid en de tarwe laat nog duidelijker zien hoe het komt dat de sfeer van het koninkrijk niet enkel ware gelovigen omvat. Er is namelijk sprake van mensen, die slapen en van een vijand, die onkruid zaait. Onkruid wel te verstaan, dat in zijn beginstadium precies op tarwe lijkt. Met dat onkruid worden dus geen heidenen of pure ongelovigen bedoeld, maar mensen die voorgeven christenen te zijn. En van hoeveel soorten “onderdanen” is er in het koninkrijk sprake? Slechts van twee: zij die werkelijk zonen van het koninkrijk zijn en zij die zonen van de boze zijn (Matth. 13:38). Hoe ontstaan deze twee soorten? Door geboorte? Nee. Door een of andere handeling? Nee. Waardoor dan wel? Door zaaien: hetzij van goed zaad, hetzij van onkruid. Wordt er enig idee gewekt, dat er in het koninkrijk ook nog personen zijn, die een onbewuste, neutrale positie innemen? Nee.

Hunner is het koninkrijk

Zeker is er sprake van kinderen in verband met het koninkrijk... maar hoe? Op de vraag van de discipelen wie de meeste is in het koninkrijk der hemelen neemt de Heer een klein kind en zegt:

“Als gij u niet verandert en wordt als de kinderen, zult gij het koninkrijk der hemelen geenszins ingaan”

en:

“Een ieder dan die zich zal vernederen, zoals dit kind, die is de meeste in het koninkrijk der hemelen” (Matth. 18:3, 41).

Maar de Heer zegt, volgens de lezing van Mattheüs, niet dat dit kind in het koninkrijk geplaatst is. Bovendien spreekt Hij niet over pasgeboren baby's, maar over “kleinen, die in mij geloven” (vs. 6). In Mark. 10:14 en Luk. 18:16 zegt Hij aangaande kinderen: “voor zodanigen is het koninkrijk Gods”, maar ook daaruit blijkt niet, dat de kinderen toen al een plaats in dat rijk hadden. Integendeel, het vers dat volgt doet aan de toekomst denken.

Ik meen te mogen stellen, dat als het gaat over “ingaan in” het koninkrijk, etc., dit niet ziet op wat er nu gebeurt als een zondaar zich bekeert, maar dat deze uitdrukkingen te maken hebben met de toekomst. Zie bijvoorbeeld:

Matth. 25:34: “Beërft het koninkrijk, dat u bereid is...”

Mark. 9:47: “Het is beter met één oog het koninkrijk Gods in te gaan, dan met twee ogen in de hel van het vuur geworpen te worden”.

Mark. 14:25: “Die nieuw drinken in het koninkrijk Gods” (Luk. 22:18).

Luk. 13:28: “Wanneer gij Abraham en Izaäk en Jakob zult zien en al de profeten in het koninkrijk Gods”.

Hand. 14:22: “Dat wij door vele verdrukkingen moeten ingaan in het koninkrijk Gods”.

1 Kor. 6:9, 10; 15:50: “het koninkrijk Gods niet beërven”.

Dit maakt het dus nog te meer speculatief om het maken van discipelen van het koninkrijk te zien als het binnengaan door een deur. Het is toch wel merkwaardig dat er in de gelijkenissen, die handelen over het koninkrijk in zijn tegenwoordige, voorlopige vorm nooit gesproken wordt over ingaan. Evenmin wordt daarbij het begrip “deur” gehanteerd. Steeds gaat het over de werking van geestelijke beginselen, zoals zaaien van zaad, onkruid, e.d.

Als er in verband met het toebrengen van mensen over een deur gesproken wordt, dan gebruikt de Schrift de uitdrukking: “de deur van het geloof (Hand. 14:27; vgl. Hand. 11:18!).

En van de nauwe poort en de smalle weg die ten leven leidt wordt gezegd: “weinigen zijn er, die hem vinden”.

Daarnaast is er sprake van een deur in verband met de ingang van het Woord (1 Kor. 16:9; 2 Kor. 2:12). Nooit echter wordt er gesproken over de deur van het koninkrijk en de gedachte dat anderen ons deel kunnen geven aan het koninkrijk strijdt met alles wat de Schrift over het koninkrijk zegt!

Waar moeten wij onze kinderen dan plaatsen?

Natuurlijk zal het voorgaande de vraag uitlokken waar we onze kinderen dan wel hebben te plaatsen. Waar behoren ze dan wel bij, als ze (nog) niet bij het koninkrijk horen? Wel, moeten wij gaan uitmaken waar ze bij horen? Als we menen dat dat zo nodig moet, lopen we grote kans te willen spreken waar de Schrift zwijgt.

Dan gaan we precies zo de mist in als een gedeelte van de calvinisten. Willen de huisdopers per sé uitgesproken hebben wat de “plaats” van de kinderen van de gelovigen “op aarde” is, vele calvinisten willen een uitspraak over de innerlijke toestand van onze kleinen. Ze redeneerden als volgt: als kinderen van gelovige ouders jong sterven mogen we pleitend op de verbondsbelofte aannemen dat ze behouden zijn. Maar... dan moeten ze wederom geboren geweest zijn.

Dus: de kinderen van gelovigen zijn wedergeboren. Anderen vonden dat te ver gaan en spraken van “houden voor wedergeboren”. Wat een onheilige pennenstrijd heeft dat opgeleverd! En bij dat al ging men met het oog op baby’s spreken over geloof en wedergeboorte, terwijl er bij baby’s van aannemen van het Woord geen sprake kan zijn. De Schrift getuigt immers dat én geloof én wedergeboorte met de werking van het Woord te maken hebben. Door alle redenering ging men tenslotte dingen zeggen die finaal tegen de Schrift indruisten.

Welnu, de voorstanders van de huisdoop vervallen in dezelfde fout. Deel uitmaken van het koninkrijk is een kwestie van horen en aanvaarden van het Woord (reëel of oppervlakkig) en nooit kan een uiterlijke handeling als de doop de werking van het Woord vervangen.

22. Huisdoop 4

Toegang tot het huis van God?

Zij, die de huisdoop voorstaan, beschouwen deze instelling niet alleen als de deur tot het koninkrijk der hemelen, maar ook als de toegang tot het huis van God. Daarbij denken ze niet aan de gemeente als het huis zoals het door God of door de Here Jezus wordt gebouwd, maar aan het huis zoals het door het werk van mensen wordt tot stand gebracht.

Voor hen, die met deze materie onbekend zijn, wil ik deze twee aspecten kort toelichten.

Twee aspecten van het huis

In Matth. 16:18 lezen we de woorden van de Here Jezus, dat Hij zijn gemeente bouwen zal. In Ef. 2: 20 22 is sprake van de gemeente als een gebouw of tempel waarvan de apostelen en profeten het fundament vormen en Jezus Christus Zelf de hoeksteen is. En in 1 Petr. 2: 4,5 wordt van de gelovigen gezegd:

“komende tot hem (Christus), een levende steen, door mensen wel verworpen, maar bij God uitverkoren, kostbaar, wordt ook gijzelf als levende stenen gebouwd, een geestelijk huis”.

Deze teksten spreken over de gemeente als het huis dat door God (of door de Here Jezus) gebouwd wordt en dat enkel uit gelovigen bestaat.

Van verkeerdt “materiaal” is hier geen sprake.

In 1 Kor. 3:9-15 vinden we het tweede aspect. Ook hier gaat het over de gemeente als het gebouw van God. Maar in dit gedeelte vinden we de mens als bouwer ingeschakeld. Paulus zelf heeft als een wijs bouwmeester het fundament gelegd en dat fundament is Christus. Hij heeft Christus verkondigd. Maar nu bouwen anderen daarop voort. Ernstig vermaant de apostel deze bouwers om toe te zien hoe ze bouwen. Hij onderscheidt daarbij twee mogelijkheden:

“Als nu iemand op dit fundament bouwt: goud, zilver, kostbare stenen, hout, hooi, stro ieders werk zal openbaar worden. Want de dag zal het aan het licht brengen, omdat hij in vuur geopenbaard wordt, en hoe ieders werk is, zal het vuur beproeven”.

Er is dus de mogelijkheid om te bouwen met materiaal, dat de vuurproef kan doorstaan, maar er kan ook gebouwd worden met ondeugdelijk materiaal, dat door het vuur verteerd wordt.

Even terloops

Los van de doopkwestie wil ik even ingaan op de vraag wat hier met dit materiaal bedoeld wordt. Duidelijk is, dat we niet zonder meer mogen denken aan toevoegen van gelovigen enerzijds, die dan voorgesteld zouden worden door goud, zilver en kostbare stenen en aan ongelovigen anderzijds die met de termen hout, hooi en stro zouden worden aangeduid. Het gaat namelijk om iemands werk en daarbij zijn schakeringen mogelijk. We zullen te denken hebben aan de prediking, aan gedrag te midden van de gemeente, aan het vasthouden van beginselen, enz. Maar het resultaat daarvan is dat de gemeente gevormd wordt, dat mensen toegevoegd worden en op een bepaalde wijze in het geheel gaan functioneren. Hoewel het daar niet enkel betrekking op heeft, ziet het er toch ook op dat gelovigen en ongelovigen (naam christenen) toegevoegd worden. We kunnen hier een vergelijking maken met het zaaien van goed zaad of van onkruid zoals de Heer dat voorstelt in de gelijkenis van het onkruid onder de tarwe. Dat zaaien ziet op de prediking. Het goede zaad is het Woord. Maar in die gelijkenis wordt het goede zaad de zonen van het koninkrijk genoemd. Daaruit volgt, dat het Woord en dat wat het Woord bewerkt, vereenzelvigd worden.

Het ene gebouw ruimer dan het andere

Enerzijds werkt God door zijn Geest aan de harten van de mensen en doet het gepredikte Woord wortel schieten. Dode zondaars worden zo gevormd tot levende stenen, die de tempel van God of het huis van God vormen. Het prediken geschiedt echter door de mens en dat kan meer of minder zuiver gebeuren, en de opvang van hen die belijden volgelingen van Jezus Christus te willen worden is eveneens een zaak van de mens evenals het verdere onderricht. Hier kan men met voorzichtigheid en in diepe afhankelijkheid van de Heer mee bezig zijn, het kan ook nonchalant gebeuren. Daarmee is gegeven dat het gebouw zoals het hier zichtbaar op aarde tot stand komt door het werk van de mens ruimer of groter is dan het geestelijke gebouw dat God opricht. Zodra de mens ingeschakeld is, is de mogelijkheid van onzuiverheid aanwezig.

Dit aspect van de gemeente als gebouw komt wat de omvang betreft vrijwel overeen met dat van het koninkrijk der hemelen. En met dit aspect verbindt men nu de doop.

Is de doop de deur tot het huis?

Men acht de doop de toegangsdeur tot het huis zoals de mens het bouwt en niet zoals God het tot stand brengt. Hier nu beginnen de moeilijkheden. Ten eerste staat er nergens dat de doop iets met het huis van God in welk aspect ook te maken heeft. Men is hier van conclusies afhankelijk.

Ten tweede kan men de vraag stellen of de doop alleen die deur vormt. Hoort daar geen belijdenis bij? Geen bekering.

Nu zou dit allemaal nog niet zo erg zijn als men er maar van uitging dat het gebouw zoals dit door toedoen van de mens tot stand komt identiek behoort te zijn met het gebouw zoals God het opricht. Dan zou men kunnen stellen dat het werk van God met het innerlijke en geestelijke te maken heeft en dat het werk dat de mens mag verrichten daar de uiterlijke manifestatie van geeft. Maar zo ligt het niet.

Men gaat er eenvoudig van uit dat het gebouw zoals de mens het optrekt noodzakelijkerwijs ruimer moet zijn dan het huis dat God uit levende stenen bouwt.

Het feit, dat iemand deel kan uitmaken van het huis door mensen gebouwd, zonder dat hij een ware gelovige is, wordt als normaal beschouwd. En daarachter zit dan de gedachte dat iemand dus niet perse een gelovige behoeft te zijn om gedoopt te kunnen worden.

Is het verschil normaal?

We moeten niet vergeten, dat de voorstanders van de huisdoop dit verschil in aspect zo benadrukken teneinde zich daarop te kunnen baseren ik zeg niet dat dit kwaadwillig gebeurt om kinderen die nog niet tot geloof gekomen zijn, toe te voegen aan het huis van God.

De twee verschillende aspecten van het gebouw zijn een bijbels gegeven. Dit is normaal. Maar dat de beide aspecten elkaar wat de grootte van het huis betreft niet dekken is niet normaal.

Het is niet normaal dat wij als menselijke bouwers met hout, hooi en stro komen aandrigen. Paulus zegt uitdrukkelijk dat we moeten toezien hoe we bouwen en uit het feit dat het vuur het hout, het hooi en het stro verbrandt, volgt duidelijk dat dit materiaal niet aangebracht had moeten worden. Men kan stellen dat aan het werk van de mens nu eenmaal altijd onvolkomenheden zullen kleven en dat is waar. Maar geestelijk gezien is het toevoegen van ondeugdelijk materiaal nooit als normaal te beschouwen en het mag nooit een grond zijn voor ons handelen, of zelfs maar een rol spelen bij de motivering van ons handelen.

Het dopen van zuigelingen betekent naar de opvatting van hen die de huisdoop voorstaan dat men hen toevoegt aan het huis van God. Dat betekent dus dat men personen toevoegt van wie men met zekerheid weet, dat ze op dat moment nog geen levende stenen vormen, tenzij de geboorte uit gelovige ouders automatisch de wedergeboorte inhoudt.

Gezien Joh. 1:12 en 13 zal geen enkele voorstander van de huisdoop dit laatste beweren. Wie de huisdoop praktiseert maakt er zich naar zijn eigen opvatting van de draagwijdte van de doop dus schuldig aan dat het huis van God zoals dat door onze activiteit tot stand komt in de wereld niet identiek is met het huis zoals God het bouwt door zijn Geest en Woord. En dat gebeurt niet onbewust maar weloverwogen.

Brengt de doop ons op een plaats van zegen?

Nauw verwant met de hierboven gewraakte gedachtegang is de idee, dat de doop ons brengt op een plaats van zegen. En al weer vragen we tevergeefs: "Waar staat dat"?, want het staat nergens. Alweer zijn we afhankelijk van afgeleide conclusies. En opnieuw kunnen we naar voren brengen: Veronderstel dat het juist is, is het dan de doop alleen, die ons op die plaats, brengt? Of hoort de bekering daar ook toe? En nemen onze kleine kinderen, die zich nog niet bekeren kunnen, deze plaats alleen in als ze een bepaalde handeling ondergaan? Hebben ze anders geen deel aan deze plaats van zegen? Brengt de geboorte uit christelijke ouders hen niet op die plaats? Dat die geboorte hun niet het leven uit God schenkt, niet de zegeningen in Christus in de hemelse gewesten, dat zijn we allemaal met elkaar eens. Maar nemen onze kinderen op aarde geen plaats van zegen in tenzij door een uiterlijke handeling? Is hier de geboorte niet voldoende? Want wat verstaat men onder die zegen, die aan die plaats gebonden is? Laten zij, die de huisdoop voorstaan nu eens concreet aangeven wat de zegen van die plaats is waar ze het over hebben, dan zullen ze zien dat de doop wat onze kinderen betreft niets met die zegen te maken heeft. Onze kinderen groeien op onder de "beademing" van Gods Woord, dat is een zegen. Ze groeien op in een sfeer waar met God rekening gehouden wordt, dat is een zegen. Maar... dat heeft niets met het al of niet gedoopt zijn te maken.

Geheiligd door het huwelijk

In dit verband wil ik wijzen op een tekst, die heel dikwijls tot staving van de huisdoop aangehaald wordt, maar die er juist tegen getuigt, en wel 1 Kor. 7:14: “Want de ongelovige man is geheiligd door de vrouw en de ongelovige vrouw is geheiligd door de broeder: anders toch waren uw kinderen onrein, maar nu zijn zij heilig”.

In de tijd van Ezra hadden vele Israëlieten zich vrouwen genomen uit de volken en daarbij kinderen verwekt. Toen Ezra zich daarover verootmoedigde sprak een zekere Sechanja:

“Wij zijn ontrouw geweest jegens onze God... Laat ons dan nu een verbond sluiten met onze God, dat wij alle vrouwen met de uit haar geboren kinderen zullen wegzenden... Laat er gehandeld worden volgens de wet” (Ezra 10:2,3).

Naar dit woord werd gehandeld, de vrouwen en de uit haar geboren kinderen werden weggezonden.

Toen het evangelie aan de heidenen verkondigd werd, deed zich het geval voor, dat in een huwelijk soms slechts een van de beide huwelijkspartners tot bekering kwam. Moest een bekeerde man nu zijn vrouw en kinderen verstoten, net als onder de wet? En als het de vrouw gold, moest zij haar man verlaten? Nee... want in tegenstelling tot Israël gold voor deze verhouding dat de ongelovige man geheiligd is door de vrouw. Het woord “heilig” betekent “afgezonderd”. Het is belangrijke deze grondbetekenis van het woord goed te zien. Onder Israël werden de vaten bij de tabernakel, het altaar, het wasvat, enz., geheiligd, dat wil zeggen van andere zaken afgezonderd tot de dienst van God. Het woord zegt op zichzelf dus niets van een innerlijke geestelijke toestand. Heel duidelijk blijkt dit uit Jeremia 51:28 waar sprake is van volkeren die geheiligd moeten worden tot de strijd tegen Babel. Slechts als er sprake is van geheiligd zijn in Jezus Christus houdt dit in, dat zij die geheiligd zijn leven uit God hebben omdat apart stellen in Jezus Christus niet zonder bezit van dit leven kan plaatshebben.

De man waarover het in 1 Kor. 7:14 gaat is echter niet geheiligd in Christus Jezus, maar in zijn vrouw. Waarvan is hij dan afgezonderd? Kennelijk van de wereld. God behandelt hem of ziet hem wat zijn plaats op aarde betreft niet zo als andere ongelovigen. Door de huwelijksband met een gelovige neemt deze man een aparte plaats in. Is daar de doop voor nodig? Helemaal niet. Deze man is niet gedoopt anders zou Paulus hem geen ongelovige genoemd hebben.

Nu zijn zij heilig

De apostel stut vervolgens zijn betoog met een verwijzing naar de kinderen. Niet alleen naar de kinderen uit zo'n huwelijk, maar naar de kinderen van de Korinthiërs in het algemeen. Hij zegt namelijk niet: “anders waren hun kinderen onrein”, maar “anders waren uw kinderen onrein”. Als de man, omdat hij niet gelovig was, niet geheiligd was in de vrouw, dan zouden de kinderen van de Korinthiërs zolang ze nog niet tot geloof gekomen waren ook niet geheiligd zijn, maar onrein. Ze zijn dat echter niet, ze zijn “heilig”. Op grond waarvan zijn ze dat? Op grond van de doop? Wel, daar is hier helemaal geen sprake van. Het gaat zuiver en alleen om de verbinding door huwelijk en geboorte.

De kinderen van de gelovigen nemen zonder meer een aparte plaats in deze wereld in door geboorte uit (een) gelovig(e) ouder(s).

Het is dan ook zonder enige grond om te zeggen, dat wij onze kinderen op het terrein van de satan laten of in de wereld achterlaten als we ze niet dopen.

23. Huisdoop 5

Behoudenis voor deze aarde?

Volgens de voorstanders van de huisdoop dient de doop ertoe om ons een plaats van behoudenis op aarde te doen innemen. Men beroept zich daartoe op Hand. 2:40 waar we de oproep lezen: “Laat u redden van dit verkeerd geslacht”.

Dat hier een bepaald aspect van de behoudenis belicht wordt is duidelijk. Er staat immers niet alleen: “laat u redden”, maar: “laat u redden van dit verkeerd geslacht”. Op de Joden rustte namelijk het oordeel van God. Zij hadden de “slaven van de Heer” gedood ja, zelfs zijn eigen Zoon). Nu wachtte ben de toorn van hun Heer, die “hun stad in brand zou laten steken” (Matth. 22:7). Dat dit ziet op het gericht dat in het jaar 70 door Titus over Jeruzalem voltrokken werd is buiten kijf. Welnu, wilde een Jood gered worden dan betekende dat tevens dat hij zich moest afwenden van het Joodse volk waarop Gods toom rustte en waarover die toorn ten volle komen zou (1 Thess. 2:16). Het gaat daarbij niet over een redding die beperkt is tot het innemen van een bepaalde positie op aarde (waarbij we in het midden kunnen laten of het ontkomen aan het oordeel in het jaar 70 in de redding begrepen is), nee het is slechts één aspect van de redding. Het is ermee als met het begrip bekering. We spreken van bekering tot God, maar voor de heiden is dat automatisch een bekering van de afgoden en voor de Jood een bekering van dode werken.

Zo mogen we Hand. 2:40 ook vrij op ons “heidenen” toepassen; wij moeten gered worden van het boze wereldse geslacht, maar dat mogen we nooit zien als een op zichzelf staand aspect van de redding.

Nog enkele belangrijke punten

In verband met Hand. 2: 40 wil ik puntsgewijs nog een paar belangrijke zaken naar voren brengen:

1 . De oproep “Laat u redden van dit verkeerd geslacht” staat niet op zichzelf. Er gaat aan vooraf “En met veel andere woorden betuigde en vermaande hij hen...” Deze zin slaat terug op vers 3 8 waar we lezen: “Bekeert u, en een ieder van u late zich dopen”. De redding waarover Petrus het heeft is dus niet zonder bekering te verkrijgen.

2. Wanneer Cornelius en zijn huis tot geloof komen zijn en daar te Jeruzalem verslag van gegeven is, verheerlijken de discipelen God met de woorden “Zo heeft dan God ook aan de volken de bekering ten leven gegeven” (Hand. 11:18).

De bekering van de Joden, die daaraan vooraf ging was dus ook een bekering ten leven. Als Petrus de Joden dus oproept zich te bekeren om zodoende gered te worden van “dit verkeerd geslacht” dan betekent deze redding meer dan het innemen van een bepaalde positie op aarde.

3. Het voorgaande wordt versterkt door het feit, dat Petrus hen die zich bekeren de gave van de Heilige Geest in het vooruitzicht stelt. En ook door de mededeling in vers 47b:

“En de Heer voegde dagelijks bij de gemeente, die behouden moesten worden”.

Dit laatste laat zich, gezien in het licht van soortgelijke mededelingen als Hand. 4:4; 5:14; 6:7; 9:31; 11:1, beslist niet beperken tot de behoudenis op aarde, wat men daaronder concreet dan ook verstaan mag.

24. Huisdoop 6

De doop die u behoudt

Volgens de voorstanders van de huisdoop dient de doop ertoe om ons een plaats van behoudenis op aarde te doen innemen. Men beroept zich daartoe op Hand. 2: 40 waar we de oproep lezen: “Laat u redden van dit verkeerd geslacht”.

We hebben deze tekst in de vorige aflevering besproken.

Als tweede tekst, die steun moet geven aan de gedachte van behoudenis voor deze aarde, voert men 1 Petr. 3:21 aan. Deze tekst is al uitvoerig besproken. Ik volsta hier dan ook met een paar opmerkingen:

Het oordeel van de zondvloed wordt aangehaald in verband met het oordeel over de levenden (Matth.24: 37 39) en met het vergaan van de hemelen en de aarde (2 Petr. 3:510). Als er een relatie gelegd wordt tussen de doop en de zondvloed zoals in 1 Petr. 3:20 en 21 gebeurt, dan moet het behoud waarvan dat vers spreekt het behoud voor het uiteindelijke oordeel betekenen.

Noach's plaats op de gereinigde aarde waarvan alle goddelozen verdelgd zijn is geen type van onze afgezonderde plaats in deze wereld, maar bevat een heenwijzing naar de toekomst.

Als Petrus zonder nadere aanduiding over behouden worden of over behoudenis spreekt is het willekeur daar in het ene geval iets anders onder te verstaan dan in het andere (zie 1 Petr. 1:5; 1 Petr. 4:18 en verg. met 1 Petr. 3:2 1) wanneer Petrus spreekt over "de doop die u behoudt" heeft hij het over de doop, als uiting van bekering en erkenning van het oordeel van God over onze oude mens.

De vraag van een goed geweten

In het tweede deel van de hierboven besproken tekst staat, dat de doop niet is een afleggen van lichamelijke onreinheid, maar de vraag voor God van een goed geweten. Hier zijn twee uitleggingen mogelijk, namelijk

- a. een goed geweten vraagt om de doop.
- b. door de doop verkrijgt men een goed geweten.

Aangezien eerst staat wat het "resultaat" van de doop niet is, mogen we verwachten dat het tweede deel zal zeggen wat het wel is. Persoonlijk houd ik het dan ook op de tweede uitleg. Hoe dit echter ook zij, deze omschrijving van wat de doop inhoudt is onmogelijk van toepassing op de doop van zuigelingen. De zuigeling verkrijgt geen goed geweten door de doop en zeker vraagt zijn goede geweten niet om gedoopt te worden.

Beperkte betekenis van de doop voor kinderen?

Ieder voelt dan ook dat de doop van zuigelingen nooit die rijke inhoud kan hebben die de doop van hen die zich bewust tot God bekeren heeft.

Bij de doop is sprake van "aandoen van Christus", "afwassing van zonden", "aanroepen van zijn naam", "vraag van een goed geweten".... De zuigelingendoop mist deze elementen. Zowel de calvinist als de voorstander van de huisdoop beseffen dit. In feite is dat een struikelblok voor hun opvatting, want welke zin van de doop blijft er dan nog over? Wel, alleen de betekenis, die men zelf "extra" aan de doop heeft toegekend. Voor de calvinist is dat de betekenis van teken van het verbond. Men poogt daarbij nog iets van de bijbelse betekenis te behouden door te zeggen, dat de kinderen niet minder dan de volwassenen de verlossing van de zonden en de gave van de Heilige Geest wordt toegezegd. De doop is echter niet een belofte van afwassing enz., nee, de afwassing is direct met de doop verbonden. De duidelijke directe betekenis van de doop laat men dus teloor gaan terwille van een op redenering berustende instelling.

De voorstander van de huisdoop staat er ongeveer gelijk voor. Voor hem blijft als betekenis over, dat de doop de toegang zou zijn tot het koninkrijk. En in tegenstelling met de volwassenen zou de zuigeling zonder werking van het Woord, zonder bekering dit koninkrijk kunnen binnengaan. Verder zou het kind door de doop een plaats van behoudenis voor deze aarde innemen. Ook hier wordt dus de directe zin van de doop ingeruild voor een geconstrueerde. Ook meent men Rom. 6:4 op de kinderdoop te kunnen toepassen; daarop hoop ik later in te gaan.

Terecht kan men zich afvragen of de doop in het ene geval dan zoveel minder betekenis kan hebben (afgezien van de vraag of dat mindere wel een betekenis is) dan in het andere. Om dit bezwaar te ondervangen beroepen calvinist en huisdoper zich op Rom. 4:11 waar staat dat Abraham het teken van de besnijdenis ontving als zegel van de gerechtigheid van het geloof. Voor de kinderen was de besnijdenis enkel teken van het verbond, maar voor Abraham was de besnijdenis tevens zegel voor zijn geloof. Hier moet wel bij vermeld dat de calvinist dat karakter van zegel van de gerechtigheid van het geloof toch ook aan de besnijdenis van de kinderen wil toekennen, maar dan als een soort toezegging, een teken bij voorbaat....

Ismaël dan.... ?

Op beide visies wil ik kort ingaan en ik doe dat te meer omdat nog onlangs in de Friese Kerkbode geschreven werd, dat alle bezwaren, die men tegen de kinderdoop heeft, ook in te brengen zijn tegen de besnijdenis van kinderen.

Ik geef mijn commentaar weer puntsgewijs:

1. Nergens in de bijbel staat, dat de besnijdenis het zegel van de gerechtigheid van het geloof is. Rom. 4:11 zegt alleen dat Abraham de besnijdenis ontving als zegel van zijn geloof.
2. Het doel van Rom. 4 is duidelijk te maken, dat de rechtvaardiging op grond van geloof niet gebonden is aan besneden zijn. Wie in de besnijdenis een zegel ziet van een nog toe te kennen gerechtigheid van het geloof doet afbreuk aan het onderwijs van Rom. 4:9-12.
3. Van Abraham staat, dat zijn besnijdenis het zegel van de gerechtigheid van het geloof was, dat hij IN ONBESNEDEN STAAT HAD. Van de besnijdenis van Ismaël kan dit beslist niet gezegd worden. En van de besnijdenis van de “met geld gekochten” in Abrahams huis evenmin. Als men zich dan ook op het voorbeeld van de besnijdenis wil beroepen dan moet men ook kinderen van dertien jaar en ouder gaan dopen ongeacht de vraag of ze zich bekeerd hebben.
4. De besnijdenis van Abraham werd een zegel genoemd. Een zegel dient om iets te verzegelen. Een zegel veronderstelt dat de te verzegelen zaak aanwezig is, het is niet de belofte dat iets geschonken zal worden. In dat laatste geval spreekt de Schrift van onderpand. De besnijdenis wordt echter nooit een onderpand genoemd.
5. Nergens in het oude testament wordt de besnijdenis behalve als verbondsteken ook nog voorgesteld als zegel van de gerechtigheid. Nooit werd indertijd de besnijdenis toegediend met de gedachte dat voor de volwassenen deze handeling een rijkere inhoud zou hebben dan voor de kinderen. De vergelijking gaat dus niet op. In de Schrift staan van de doop namelijk wel uitdrukkelijk de betekenissen vermeld. Maar deze vermelde betekenissen komen geen van alle bij de kinderdoop tot hun recht. Tegen de kinderdoop zijn dus fundamentele bezwaren in te brengen die niet tegen de besnijdenis van kinderen aan te voeren zijn. Bij de besnijdenis is niet gezegd: wie geloofd zal hebben en besneden zal zijn... Of bekeert u en een ieder van u late zich besnijden... Of laat u besnijden en uw zonden afwassen Of. de besnijdenis is de vraag van een goed geweten...

Men kan zich dus onmogelijk met enig recht op Rom. 4:11 beroepen om de doop van zuigelingen te rechtvaardigen.

25. Huisdoop 7 (Slot)

Misbruik van een type

We zullen nu nog enkele argumenten bekijken, die voor de huisdoop worden aangevoerd. We beginnen met 1 Kor. 10:1, 2 waar Paulus aangaande de vadersen schrijft, dat “allen onder de wolk waren, allen door de zee heengegaan zijn, allen tot Mozes gedoopt zijn in de wolk en in de zee”. In deze doop in de wolk en de zee waren immers ook de kinderen begrepen: zo is zegt men in de christelijke doop eveneens heel het volk begrepen, ook de kinderen.

Een dergelijke conclusie trekken uit een oudtestamentisch voorbeeld is echter misbruik maken van een type. Met eenzelfde redenering kun je namelijk voorstander van de doop van huisdieren en vee worden, want ook die gingen door de Rode Zee. Let wel, ik maak geen grapje, maar wil alleen illustreren hoe je met een type alles bewijzen kunt als je vergeet dat het om een allegorie gaat. Er is namelijk in 1 Kor. 10 sprake van de vadersen, maar niet van zuigelingen, vee en dergelijke. Dat betekent, dat die in het type niet een speciale plaats krijgen. Als we hen die wel geven, maken we misbruik van het type.

Paulus heeft het over de volwassenen, die uit Egypte getrokken zijn. Hij heeft verantwoordelijke mensen op het oog en niet zuigelingen. Dat volgt uit vers 5 want “zij die neergeveld werden in de

woestijn” behoorden tot de “eerste” generatie. Allen die twintig jaar of jonger waren, werden immers niet neergeveld, maar in het land gebracht.

Nog een punt we weten dat met Israël veel gemengd volk is opgetrokken. Zullen wij het type zo los maken van de samenhang waarin het is gegeven, dat we ook “gemengd volk” gaan dopen?

De doop een beeld van de dood

Wanneer we lezen wat de voorstanders van de huisdoop over de betekenis van de doop schrijven komen we heel mooie en schriftuurlijke gedachten tegen. Zo vinden we bij Darby de volgende uitspraken:

“De eerste mens, de zonde en het vlees is in de dood van Christus volkomen geoordeeld en voor God terzijde gesteld en buiten het gezichtsveld geplaatst. De doop is het aannemen, de uitdrukking van dit oordeel, de afwijzing, verwerping van de eerste mens voor God”. Terecht legt men er de nadruk op, dat de doop niet voorstelt, dat we leven ontvangen hebben, maar dat we de dood verdiend hebben. Liever zou ik zeggen, dat we op het terrein van de dood thuishoren.

Evenmin drukt de doop uit dat we gelovigen zijn. Het is allemaal waar. Het is echter jammer dat men nu van “dit drukt de doop uit” maakt “dit behoefte niet te zijn om gedoopt te worden”.

De doop drukt niet uit dat we leven uit God bezitten, maar betekent dat dat iemand het oordeel van de doop over zich kan laten voltrekken zonder dat hij leven uit God bezit? De doop drukt niet uit dat de dopeling tot geloof gekomen is, maar houdt dat in dat de doop geen daad van geloof behoort te zijn? Als er staat “bekeert u en een ieder van u late zich dopen” mag ik dan stellen: “de doop stelt niet de bekering ten leven voor, dus is het niet nodig dat iemand bekeerd is voordat hij gedoopt wordt”?

En mag ik dan met zo’n redenering en zonder enig schriftbewijs stellen, dat ik voor mijn kinderen het voorrecht heb hen onder het oordeel van de dood te plaatsen?

Met hem begraven door de doop tot de dood

Hier is het wel de plaats om nader in te gaan op Rom. 6:3, 4. We lezen daar:

“zovelen wij tot Christus Jezus gedoopt zijn, zijn wij tot zijn dood gedoopt” en “Wij zijn dan met Hem begraven door de doop tot de dood”.

Daarbij gaat het vooral om de tweede uitdrukking. Darby schrijft namelijk:

“Wij brengen in de doop niet tot uitdrukking, dat wij met Christus gestorven zijn en daarom ook begraven moeten worden... (hoewel wij ook geloven, dat Christus voor de zonde is gestorven) maar integendeel: ik word gedoopt om te sterven en sterf “in beeld”.

Als we dit goed lezen komt het er op neer, dat we niet begraven worden door de doop, maar dat we verdrinken door de doop!! Hoe is het mogelijk dat men tot zo’n uitleg kan komen? Het valt niet te ontkennen, dat de uitdrukking “begraven ... tot de dood” niet zo eenvoudig te verklaren is. De moeilijkheid zit hem daarbij niet in het eerste woord, maar in de uitdrukking aan het slot. Wat moeten we nu doen? Achteraan beginnen met onze verklaring en eerst vaststellen dat “tot de dood” met sterven te maken heeft en daarna het begraven worden zien als een middel om dit sterven te verwerklijken, waarbij de betekenis van begraven volkomen de mist ingaat? Of moeten we beginnen met het begrip “begraven” en dit woord verklaren zoals normaal het geval is, om dan te proberen de uitdrukking “tot de dood” te verklaren?

Is het werkelijk aannemelijk te maken dat de Schrift hier wel het woord “begraven” gebruikt, maar niet in de zin van begraven van een gestorvene?

Het klinkt gek, en ik wil beslist niet geestig zijn, en ook niemand kwetsen, maar wie de uitleg van Darby volgt, die maakt van iedere doop een verdrinkingsgeval. Als dit de zin van de dood zou zijn geweest had er niet gestaan: “wij zijn met Hem begraven door de doop tot de dood”, maar: “wij zijn met Hem gestorven door de doop tot de dood”.

In deze uitleg vervult het woord begraven geen enkele functie. Te zeggen dat dit begraven in de doop niets met gestorven zijn te maken heeft is net zo dwaas als te beweren dat de afwassing door de doop niet ziet op de verontreiniging door de zonden.

Wij zijn gekruisigd met Hem

Er komt bij, dat de Schrift duidelijk tot uitdrukking breng dat we met Christus gestorven zijn. Maar hoe? Niet door de doop, maar als medegekruisigd met Hem (natuurlijk wat onze oude mens betreft). Deze uitdrukking wijst heen naar het kruis. Daar vindt onze oude mens zijn einde. En zoals Christus nadat Hij was gestorven op het terrein van de dood geplaatst werd door de begrafenis, zo worden wij door de doop begraven en op het terrein van de dood geplaatst. Dat het woord “dood” hier zo bedoeld is, blijkt uit het volgende vers, dat luidt:

“opdat zoals Christus uit de doden is opgewekt...” (Rom. 6: 4).

Er staat niet: “zoals Christus levend geworden is”, maar “zoals Christus uit de doden is opgewekt”. Zijn begrafenis was een plaatsing op het terrein van de dood, tussen de doden. Ten overvloede vervolg ik de tekst nog even: “... zo ook wij in nieuweheid des levens zouden wandelen”.

De “wij” die in nieuweheid des levens zouden wandelen, zijn dezelfde mensen als de “wij” uit het begin van dit vers: “wij zijn dan met hem begraven ...

Welnu, niemand kan in nieuweheid des levens wandelen als hij dat nieuwe leven niet ontvangen heeft. Let wel, ik zeg niet dat het ontvangen van dit nieuwe leven in de doop wordt uitgedrukt. Ik ga niet mee met de veel gehoorde uitspraak dat het opkomen uit het doopwater voorstelt dat we met Christus opgewekt zijn. Er is geen enkele grond in de Schrift te vinden om dat aan te nemen. Maar wat anders is, dat Rom. 6 wel degelijk uitgaat van de gedachte, dat zij die gedoopt zijn het nieuwe leven bezitten.

Kort gezegd: degenen, die met Christus begraven worden drukken daarmee uit dat ze met Christus gestorven zijn. En zij die met Christus gestorven zijn zijn ook degenen, die met Christus zijn levend gemaakt.

In dit verband wil ik er ter voorkoming van misverstand op wijzen, dat 2 Kor. 5:15 inhoudt, dat Christus voor allen gestorven is, maar niet dat allen met Christus gestorven zijn.

De uitdrukking “met Christus gestorven zijn” wordt alleen gebruikt van hen, die ook “met Hem levend gemaakt zijn”.

“Administratieve” vergeving

Zoals de voorstanders van de huisdoop een bepaalde visie hebben op het verband tussen doop en behoudenis en tussen doop en begrafenis, zo hebben ze ook een specifieke visie op de kwestie van de afwassing van de zonden door de doop. Ik haast me te zeggen, dat het niet alleen de huisdopers zijn, die deze visie op de afwassing door de doop huldigen, maar ... voor hen die de huisdoop voorstaan is deze visie op de afwassing van essentieel belang.

Een andere uitleg kunnen ze niet geven of hun huisdoop komt wel in een zeer eigenaardig licht te staan.

Het woord van Ananias gericht aan Saulus “Sta op, laat u dopen en uw zonden afwassen” zou dus niet te maken hebben met afwassing wat de eeuwigheid betreft, maar met afwassing wat de aarde aangaat. Wilde Saulus zijn positie op aarde met een verworpen Christus innemen dan moest hij zich laten dopen, en door de doop reinigde Ananias hem van zijn zonden. Men brengt deze tekst in verband met Joh. 20: 23 en spreekt dan van “administratieve vergeving”, een aan het Engels ontleende term. Nu zou over het vóór en tegen van deze opvatting nog heel wat te schrijven zijn. Ik wil dat echter niet doen en wel om deze reden, dat de drempel tegen de zuigelingendoop door deze opvatting wel iets verlaagd wordt, maar toch nog hoog genoeg is om er over te struikelen. Deze administratieve vergeving en deze afwassing van zonden wat iemands plaats op aarde betreft heeft alleen zin als iemand ook bewust zonden gedaan heeft. En ook wordt een dergelijke vergeving niet verkregen dan na schulderkenning. En bij zuigelingen kan men daarvan niet spreken.

Hiermee ben ik dan gekomen aan het eind van de artikelenserie over de doop. Het onderwerp zal ons nog wel even bezighouden aangezien er zoals ik al eerder vermeldde naar aanleiding daarvan een aantal vragen zijn binnengekomen, die ik alle aandacht wil geven die ze waard zijn.

Vragen

Zoals eerder opgemerkt zijn op de voorgaande artikelen over de doop een paar waardevolle reacties binnengekomen waarop ik nu wil ingaan.

Ten eerste is er een brief ingekomen die handelt over de vraag of de uitdrukking “late zich dopen” (Hand. 2:38) wel een opdracht inhoudt. Puntsgewijs geef ik de inhoud van dit schrijven als volgt weer:

1. De tegenwerping, dat “late zich dopen” geen opdracht inhoudt omdat men nu eenmaal zichzelf niet kan dopen, is gemaakt door personen, die hun woorden wel overwegen. Als u (JGF) zegt, dat deze tegenwerping geen hout snijdt, eist dat een steekhoudende verklaring.
2. De vergelijking met het bevel “laat je haar knippen” is zinloos, omdat “laten” hier een andere betekenis heeft al gebruiken we voor beide betekenissen hetzelfde woord. “Late zich dopen” betekent “worde gedoopt”.
3. Het “laat u redden” uit Hand. 2:40 is zoals het vers zelf zegt toch ook geen opdracht. Vgl. ook 1 Kor. 7:15 (krijgt de ongelovige daar soms een opdracht om te scheiden?) en 1 Kor. 7:18.
4. De vraag luidt niet “wat moeten wij doen?” (N.B.G.), maar “wat zullen wij doen” (St. Vert. enz.) Waarom ineens de N.B.G. vertaling gebruikt?
5. De woorden van Petrus “Kan ook iemand het water weren ... ?” (Hand. 10:47) houden geen stellingname in van Petrus tegen de zes Joodse broeders die met hem zijn. Hij gaat er van uit, dat deze zes het met hem eens zijn (zie Bode 1977 blz. 98).

Voor ik aan mijn commentaar begin wil ik naar voren brengen, dat het fijn is, dat er op artikelen die in de Bode verschijnen wordt gereageerd. Dat bewijst namelijk dat men ze grondig leest. Het betekent tevens, dat we als schrijvers ons bijzonder moeten bezinnen op onze woorden. Wat dat betreft had ik me wat nauwkeuriger moeten uitdrukken. Anderzijds moet men als lezer naar de bedoeling van de schrijver vragen en hem niet vastpinnen op een woord. Dit even terzijde opgemerkt. Welnu, het gaat me er niet om, dat er een uitdrukkelijk bevel om gedoopt te worden gegeven wordt, maar dat er een duidelijk voorschrift of een duidelijke aanwijzing is om zich te laten dopen en dat verwacht wordt, dat men aan dit voorschrift of deze aanwijzing gehoor geeft. Men moet bedenken, dat taal een levende zaak is. Bij dit communicatiemiddel spelen meer factoren een rol dan de “pure” betekenis van elk woord dat we daarbij gebruiken. De verhouding tussen spreker en luisteraar is bijvoorbeeld meebepalend. Als een vader aan tafel tegen zijn zoon zegt: “Wil je me de boter even geven?” dan is dat toch echt wel iets meer dan een verzoek.

Als zoonlief aan dit “verzoek” geen gehoor zou geven, krijgt zijn weigering toch echt wel het karakter van ongehoorzaamheid. En als de jongen in een lollige bui zegt, “Ja, dat wil ik”, maar hij laat de boter staan waar ze staat, dan zal vader toch wel een beetje kriebelig reageren met: “Zeg, je weet best wat ik bedoel, geef de boter en een beetje vlug alsjeblieft”.

Men moet dus niet over het woord “bevel” of “opdracht” struikelen, maar de bedoeling van mijn betoog in acht nemen. En die is: te laten uitkomen, dat de uitspraak “een ieder van u late zich dopen” een oproep is aan de luisteraars waarvan de intentie is dat men daaraan gevolg behoort te geven. Het is in ieder geval niet een zaak, die wat de luisteraars betreft willoos aan hen zal worden voltrokken.

Dan nu puntsgewijze mijn commentaar:

1. De tegenwerping dat “late zich dopen” geen opdracht inhoudt, OMDAT men nu eenmaal niet zichzelf kan dopen, snijdt ik blijf dat volhouden geen hout. Het feit, dat ik iets niet zelf kan doen,

maar aan mij moet laten voltrekken, sluit niet uit, dat ik daartoe een opdracht kan krijgen. Het voorbeeldje van het haarknippen maakt dat duidelijk. Ik had echter beter kunnen stellen, dat deze tegenwerping op ZICHZELF geen houdt snijdt.

2. Het verschil tussen “laat je haar knippen” en “een ieder van u late zich dopen” zit hem niet in de verschillende betekenissen die het woord laten in deze gevallen zou hebben, maar in het feit, dat in het eerste geval de stellende of gebiedende en in het andere de aanvoegende of wensende wijs gebruikt wordt. De uitdrukking heeft dus niet de vorm van een opdracht, maar naar zijn bedoeling is het wel degelijk een aanwijzing waaraan men gevolg behoort te geven.

Voor “late zich dopen” mag men, zoals de Statenvertaling dat heeft, lezen “worde gedoopt”, maar dat verandert niets aan de zaak zelf. Een aanvoegende wijs, ook als het een handeling betreft, die aan je voltrokken moet worden, kan wel degelijk een opdracht inhouden. De vorm van de zin is hier niet doorslaggevend. We moeten letten op de situatie waarin de woorden zijn uitgesproken.

3. Het aangevoerde voorbeeld uit Hand. 2:40 bevestigt wat ik hiervoor gezegd heb. De uitdrukking “Laat u redden van dit verkeerd geslacht” is namelijk een aansporing, een oproep, die vraagt om er gehoor aan te geven. Dit blijkt ook duidelijk uit het feit, dat er aan voorafgaat “hij vermaande hen”. En hierbij moet in het geding gebracht, dat de spreker een apostel van Jezus Christus is, die met gezag spreekt. Daarentegen behelst 1 Kor. 7:15 helemaal geen aanwijzing voor de ongelovige over wie het in dat vers gaat. HIER is nu juist het woord “laten” in een andere zin gebruikt. De bedoeling is hier niet dat een ander wat aan die ongelovige moet doen. Er staat niet “laat hem gescheiden worden” maar “laat hem scheiden”, dat wil zeggen “laat hem dan zijn gang maar gaan”. Deze uitspraak heeft wel betrekking op de ongelovige, maar is helemaal niet aan de ongelovige gericht en laat zich dus ook niet met het woord uit Hand. 2:38 vergelijken.

Maar vers 18 van 1 Kor. 7 stemt weer helemaal met zijn betoog overeen. Dit is een voorschrift aan iemand, die als onbesnedene geroepen is, om zich niet te laten besnijden. Zou zo iemand dat wel doen, dan gaat hij duidelijk in tegen wat de apostel voorschrijft.

4. De zinsnede “wat zullen wij doen” kan twee dingen inhouden. We kunnen dat AAN ELKAAR vragen als we nog niet zeker zijn van wat we gaan doen. De vraag is dan een inleiding tot onderling overleg. Zodra je je vraag echter richt tot EEN ANDER, die buiten de kring staat, dan verwacht je van hem advies of een aanwijzing. En ook hier is de situatie waarin de woorden zijn gesproken van belang. Deze Joden zijn door de prediking (die een bestraffing inhoudt) in het hart getroffen. Ze vragen min of meer verbijsterd: “Wat zullen wij doen?” Dit heeft echter de zin van “wat moeten we doen?” Met gezag geeft Petrus daarom de aanwijzing: “Bekeert u en een ieder van u late zich dopen...” En daarmee is beslist niet een min of meer vrijblijvende zaak bedoeld, waarover je nog eens kunt delibereren of je er gehoor aan zult geven.

En dat geldt zowel het “bekeren” als het “late zich dopen”.

5. Wat dit punt betreft geven de bewoordingen van mijn artikel wel zeer zeker aanleiding tot misverstand. Het was niet mijn bedoeling te zeggen, dat de zes Joodse mannen pertinent zouden weigeren Cornelius en de zijnen te dopen en dat Petrus hen daarom een bevel geeft. Wel echter zullen deze mannen, net als Petrus, vooraf bezwaar gehad hebben om tot een heiden te gaan. Bij hen was dat weliswaar overwonnen, maar dat bezwaar was voordien aanwezig en bij de andere Joden leefde dit bezwaar nog volop. De vraag “Kan iemand het water weren?” is alleen tegen deze achtergrond gezien verklaarbaar. Deze vraag is niet gericht aan Cornelius en de zijnen, maar Petrus richt hem aan zichzelf en aan de zes broeders, die met hem gereisd zijn en over hun hoofden heen tot de bekeerde Joden in ‘t algemeen. Ook al staat het antwoord op de vraag vast, dan is het toch niet zo, dat dit voor Petrus en deze zes zomaar vanzelfsprekend is geweest. Er zit een zekere uitdaging in de vraag van Petrus. En de apostel heeft ongetwijfeld geweten dat zijn handelwijze bij de Joden te Jeruzalem reacties zou oproepen (zie Hand. 11). Petrus neemt dan de volle verantwoordelijkheid op zich door bevel te geven om te dopen. Dat bevel geldt de zes mannen, die door er gevolg aan te geven “metterdaad” laten zien (misschien moeten we zeggen: moesten laten zien) dat ze erkennen dat dit werk uit God is.

Op drie andere brieven, die vrijwel dezelfde strekking hebben hoop ik de volgende keer in te gaan.

Vragen deel 2

In het meinummer van 1977 heb ik naar voren gebracht, dat een verschil van inzicht over de doop geen breekpunt voor de gemeenschap mag zijn. Dit gebeurde o.a. in deze bewoordingen: “Anders ligt hei echter met hen, die echt overtuigd zijn van de geldigheid van de “doop”, die ze als kind hebben ondergaan. Zij zouden zich voor hun geweten twee keer laten dopen. Hier moeten we hetzelfde geduld opbrengen, dat God ten opzichte van Israël heeft betoond. God heeft de bekeerde Joden lang toegestaan hun oude gebruiken, zoals geloften, besnijdenis, tempelgang e.d. te handhaven, hoewel deze in zichzelf geen waarde meer hadden.

Hierop hebben een drietal broeders uit eenzelfde vergadering gereageerd. Hun reacties waarop ik beloofde na afloop van de artikelenreeks in te gaan laten zich als volgt samenvatten:

1. God had lankmoedigheid met de bekeerde Joden, maar daar ging het om dingen, die God Zelf had ingesteld tot de tijd, dat de betere dingen zouden komen. Kunnen we van de bespreking van zuigelingen ook zeggen, dat die door God is ingesteld tot de tijd van het betere? Deze gelovige Joden volgden geen verkeerde leer, maar moesten van het oude overgaan op het nieuwe.
2. Als de zuigelingenbespreking zoals u schrijft geen dwaalleer is, wat is het dan? Gedeeltelijk uit God en gedeeltelijk uit de mens?
3. De volgorde volgens de Schrift is toch: geloof, gehoorzaamheid, gemeenschap?
4. Als iemand niet in staat is de doop te verstaan, hoe zal hij dan ooit verstaan wat de Tafel des Heren en de daarmee verbonden priesterdienst inhoudt?
5. Wie de Rode Zee niet bewust doorgaat, blijft ondanks de zegen van het Paaslam toch verbonden met Egypte. Uitgaan buiten de legerplaats is dan onmogelijk. En dan vindt er een ontwijding van onze priesterdienst plaats.
6. Volgens Ef 4:5 is er maar één doop. Hoe kan er onder ons dan ooit sprake zijn van een andere “doop”, die we zouden hebben te eerbiedigen?
7. Is er gebrek aan inzicht dan mogen we een duidelijke bijbelse lering niet overslaan.
8. Als we iemand, die als kind besprengd is, toelaten moeten we het ook doen met iemand van het Leger des Heils, die onder de vlag gesteld is.
9. Aan de Tafel van de Heer verklaren we ons één (1 Kor. 10:17). Als we dus de betreffende personen toelaten doen we niet anders dan de kinderbesprenging als doop erkennen.

Graag wil ik op deze bezwaren, die met veel ernst naar voren werden gebracht ingaan:

ad. 1. Iedere vergelijking gaat natuurlijk maar tot op zekere hoogte op. De zaak waarom het me ging is, dat God lankmoedigheid had met een gebrek aan inzicht of met onvolkomen inzicht. Welnu, zij die de zuigelingenbespreking voorstaan hebben daarover een mening die gevormd is door argumenten die aan de bijbel zijn ontleend. Voor hen is het zo, dat God de kinderdoop heeft ingesteld. Voor hen weegt dat even zwaar als de oudtestamentische gebruiken voor de Jood wogen. Ook doet zich het geval voor, dat iemand wel inziet, dat de “kinderdoop” onjuist is, maar dat hij voor zijn geweten het als een overdoop ziet als hij zich zou laten dopen, omdat toch de naam van de drieënige God over hem is uitgeroepen.

ad. 2. Onder een dwaalleer verstaan we (zo heb ik althans het woord gebruikt) een leer waardoor de Persoon of het werk van Christus wordt aangetast. Met dwaalleraars mogen we niet als broeders en zusters omgaan. Van hen geldt het woord van de apostel Johannes: “Als iemand tot u komt en deze leer niet brengt, ontvangt hem niet in huis en begroet hem niet. Want wie hem begroet, heeft gemeenschap met zijn boze werken” (2 Joh.:10, 11).

Een naar onze mening onjuist inzicht of onjuiste leer mogen we echter niet een dwaalleer noemen. We zullen elkaar moeten verdragen waar het gaat om verschillen van inzicht, die niet het fundament van ons christelijk geloof betreffen.

ad. 3. De eerste uiting van gehoorzaamheid is, dat men gehoor geeft aan de boodschap van bekering tot God en geloof in Jezus Christus. De mensen waarover het gaat, hebben hieraan beantwoord.

Verder betekent het, dat we gehoor geven aan alles wat God ons door zijn Woord wil duidelijk maken. De bereidwilligheid hiertoe mogen we eisen. Maar we mogen niet verlangen, dat men gehoorzaamt aan “ons” inzicht op bepaalde punten van de leer. Dat zou gehoorzaamheid aan mensen in plaats van aan God worden.

ad. 4. Deze stelling houdt in, dat als je een onvolkomen inzicht hebt in een bepaald leerstukje dat noodzakelijkerwijs ook zou moeten hebben in een ander. Deze stelling is onmogelijk waar te maken en de praktijk bewijst de onjuistheid ervan. Ik behoef wat het laatste betreft maar het voorbeeld van br. J. N. Darby aan te halen. Terwijl we zijn inzicht aangaande de doop niet delen of slechts ten dele onderschrijven, hebben we ontzaglijk veel van hem uit Gods Woord geleerd betreffende de tafel des Heren en de daarmee verbonden priesterdienst.

Principieel klopt de stelling niet omdat het onderricht aangaande de tafel des Heren en de priesterdienst nooit in de Schrift gegeven wordt als een voortbouw op het onderricht aangaande de doop.

ad. 5. Iemand kan wel degelijk zien, dat de dood van Jezus Christus hem als gelovige scheidt van de wereld (Egypte) zonder dat hij ziet, dat de doop daarvan de zinnebeeldige voorstelling is. Zo iemand kan heel wel met Paulus roemen in het kruis van Christus “door wie voor mij de wereld gekruisigd is en ik voor de wereld” (Gal. 6:14). Bovendien vindt ontwijding van onze gezamenlijke priesterdienst plaats door daadwerkelijk kwaad dat getolereerd wordt, maar niet door onkunde in de zin van gebrek aan inzicht. Waar zouden we blijven als ons inzicht daarvoor bepalend is?

ad. 6. We eerbiedigen niet een andere doop, we eerbiedigen slechts het geweten van hen, die voor God ervan overtuigd zijn, dat de handeling die ze hebben ondergaan de christelijke doop is, waarover Ef. 4 spreekt.

ad 7. We zullen de bijbelse lering brengen, maar we mogen nooit inzicht in een bepaald onderdeel van het geheel van de christelijke leer eisen voor uitoefening van praktische gemeenschap aan de tafel van de Heer. De vraag is of iemand leven uit God heeft, niet of hij alle onderdelen van de leer juist ziet. Breekpunten voor gemeenschap zijn boze leringen en boze levenspraktijken of het oefenen van praktische gemeenschap met hen die deze erop nahouden (zie 2 Joh.:10, 11), maar geen verschil van inzicht in die dingen, die niet het fundament van het christelijk geloof vormen. Anders toch zouden we ons op sektarische bodem plaatsen.

ad. 8. Deze vergelijking gaat geheel mank. Niemand kan ook maar één bijbelse aanwijzing aanvoeren dat de doop vervangen is door of voltrokken wordt door iemand onder de vlag te stellen. Met alle sympathie die ik voor het Leger des Heils heb, wat hun inzet voor het evangelie betreft, kan ik niet anders zeggen dan dat men op dit punt ongehoorzaam is aan Gods Woord. Dat laatste kan ik echter beslist niet beweren van iemand, die op grond van bepaalde aan de bijbel ontleende argumenten de zuigelingendoop voorstaat.

ad 9. De eenheid, die uitgedrukt wordt aan de tafel van de Heer is niet een eenheid van leer, maar van leven. We zijn één lichaam omdat we door een Geest tot één lichaam zijn gedoopt. Die eenheid drukken we uit. We geven er beslist niet mee aan, dat we in alles dezelfde opvattingen hebben. Hoe wenselijk dat overigens zou zijn.

De artikelen over de calvinistische doopopvatting en die over de huisdoop laten zien, dat ik het met deze beide doopopvattingen “gloeiend” oneens ben. Maar ik ben het even “gloeiend” oneens met het standpunt, dat men hen die als kind besprengd zijn en die voor hun geweten geen vrijmoedigheid hebben om zich te laten dopen van de gemeenschap moet buitensluiten of dat men voorstanders van de huisdoop zou moeten weren. Broeders, verdraagt elkander!

Vragen deel 3 (Slot)

Op de artikelenreeks over de doop is ook een reactie gekomen van een broeder uit de kring van de Baptisten. Ik neem zijn sympathieke brief graag in zijn geheel over.

Geachte broeder Fijnvandraat,

Hoewel ik niet behoor tot die broeders en zusters die onder de naam “Vergadering der gelovigen” samenkomen, lees ik al vele jaren de “Bode” en dat moet u weten met veel vreugde en zegen. Met belangstelling en interesse volgde ik ook de serie “Dopen, waarom eigenlijk?” en daarover maak ik nu graag een paar opmerkingen. Wat u aanhaalt onderpunt 7 in artikel 4 (april ‘77) werkt u nader uit in artikel 18 (sept. ‘78). Met betrekking tot de praktijk in onze gemeenten (de baptistengemeenten) maakt u zonder twijfel te goeder trouw een paar opmerkingen die niet juist zijn. Om kort te gaan het volgende:

1. In bijna al onze gemeenten staat het Avondmaal open voor alle kinderen Gods van welke kerk dan ook, gedoopt of besprenkeld.
2. Verwart u in de eerste regels (blz. 182) de gemeente en “de Christelijke Kerk niet?”
3. Wij dwingen niemand met eigen kerkgenootschap te breken. Wie daar (nog) niet aan toe is, moet zich althans bij ons (nog) niet laten dopen.
4. Wij geloven dat men niet “vrijblijvend” gedoopt moet worden, m.a.w.: Wie zich laat dopen, treedt toe tot een onderdeel van de gemeente van Christus. Dat onderdeel is voor hem of haar verantwoordelijk en omgekeerd.
5. Hoe kan iemand gedoopt zijn of willen worden en desondanks lid willen blijven van een kerk waar men zuigelingen besprenkelt? Is dat Bijbels consequent?
6. De toegang tot de gemeente (blz. 182) is inderdaad de doop met de Heilige Geest. Maar hier verwart u de gemeente (van Christus) met een plaatselijke gemeente. Bij ons baptisten is de doop hoogstens toegangspoort tot de plaatselijke gemeente.

U veel zegen wensend op de arbeid, vriendelijke groeten, de Heer bevelen.

Het is fijn te vernemen dat deze broeder de “Bode” met vreugde en zegen leest. We hopen dat nog veel meer leden van de Vergadering der Gelovigen, die op een andere wijze dan wij samenkomen ons blad zullen gaan lezen en daar een zegen van zullen ondervinden (N.B. Ik druk me expres erg principieel uit om te laten uitkomen dat we de naam “Vergadering van Gelovigen” niet bedoelen te gebruiken als groepsnaam, hoewel we in de praktijk vaak in dat euvel vervallen). Graag wil ik nu kort op de gegeven punten ingaan. Vooraf echter een paar algemene opmerkingen.

Mijn kenschetsing van het baptistenstandpunt berust niet alleen en niet zo zeer op wat in ons land onder “de Baptisten” gebruikelijk is, als wel op dat wat “officieel” geleerd wordt of in “gezaghebbende” publicaties vermeld is. Bij dit laatste sluit zich een tweede opmerking aan, namelijk dat de aard van “het Baptisme” het moeilijk maakt van een officieel geldende leer of praktijk te spreken, alsmede van gezaghebbende publicaties. Ik had me dus met meer voorbehoud moeten uitdrukken. Bij mijn nu volgend commentaar baseer ik mij op het boek “Die Baptisten” van John David Hughey jr., vertaald uit het Engels door Dr. Claus Meister. Beiden zijn docenten aan het Baptisten Theologische Seminarie te Rüslikon Zürich. Dit boek is in 1959 uitgegeven en mag dus nog wel als normatief beschouwd worden.

ad 1.

“De meerderheid van de baptistengemeenten passen het zogenaamde gesloten lidmaatschap toe, dat is een lidmaatschap dat gesloten is voor allen met uitzondering van hen, die als gelovigen gedoopt zijn. Zij die uit andere kerken komen, moeten gedoopt worden, ook als ze al lang christen zijn, maar niet als gelovigen gedoopt zijn. (...) Enige gemeenten passen het open lidmaatschap toe, maar zelfs deze voltrekken de doop van gelovigen door onderdompeling” (blz. 40).

Blijkens de ingezonden brief huldigen de baptistengemeenten in Nederland overwegend het laatste standpunt, waarbij misschien zelfs van open avondmaal in plaats van open lidmaatschap gesproken moet worden. De vraag is namelijk of men zulke gelovigen alleen als gast toelaat of als volwaardige leden beschouwt. Persoonlijk heb ik het gevoelen dat eerst in de laatste tientallen jaren de baptisten in Nederland dit ruimere standpunt zijn gaan innemen.

ad 2.

Onze broeder doelt op de regels.

Is de doop de toegangspoort tot de gemeente?

Volgens de baptisten vormt de doop de toegangspoort tot de gemeente". Daar heb ik onder b. dit van gezegd:

"Niet de doop met water vormt de toegang tot de gemeente, maar de doop met de Heilige Geest".

Op de vraag van de brieveschrijver kan ik alleen maar antwoorden dat er voor mijn gevoel geen onderscheid is tussen "de gemeente" en "de christelijke kerk". Ik heb wel voorkeur voor de eerste benaming omdat die zo in de bijbel voorkomt. En tegen de tweede heb ik dus het bezwaar dat het woord "Kerk" niet in de bijbel is te vinden. Nog meer bezwaar heb ik tegen het bijvoeglijk naamwoord "christelijk" omdat dit suggereert dat er ook nog een niet christelijke kerk zou bestaan.

ad 3.

Dit volgt uiteraard uit het onder 1. gestelde. Nogmaals wil ik erkennen, dat ik me dus genuanceerder had moeten uitdrukken. Zie echter punt ad 4.

ad 4.

In dit punt verschillen we dus duidelijk.

Wij achten ons geroepen iemand te dopen zodra hij inziet dat hij in feite niet gedoopt is. Wij achten het niet verantwoord:

a. te eisen dat hij breekt met zijn kerkgenootschap;

b. te wachten met hem te dopen tot hij zijn kerkgenootschap verlaten heeft.

Het baptistenstandpunt brengt dus indirect wel mee dat men voor het toedienen van de doop een breuk met het kerkgenootschap "eist".

Overigens heb ik erg moeite met de uitdrukking "treedt toe tot een onderdeel van de gemeente van Christus". Ik ken als "onderdeel" alleen de plaatselijke gemeente (zie ad 6).

ad 5.

De vraag is: maakt de praktijk van de zuigelingenbesprenkeling het voor iemand die een bijbels inzicht over de doop gekregen heeft, in zijn geweten onmogelijk lid van dit kerkgenootschap te blijven?

Over die gewetensvraag willen wij niet heersen, terwijl we ons toch verantwoordelijk voelen aan zijn wens om gedoopt te worden, gehoor te geven. Daarbij zullen we de Heer bidden zo iemand verder te leiden in de overtuiging dat de Heer dat doen wil. Ik denk hierbij aan de woorden van Elia. Toen Naäman bepaalde moeilijkheden in het vooruitzicht zag, heeft Elia hem niet precies verteld wat hij al of niet moest doen, maar gezegd: "Ga heen in vrede". De Heer zou de weg van Naäman "klaren".

ad 6.

Ik citeer hier Hughey weer:

"Wat is de betrekking tussen doop en lidmaatschap van de gemeente? De meeste baptisten houden met de woorden van de belijdenis van de "General Baptists" uit het jaar 1678 de doop voor een teken van ons intreden in het genadeverbond en een inplanting in Christus en het lichaam van Christus, dat zijn gemeente is".

Later corrigeert hij als volgt

"Men kan lid worden van het lichaam van Christus voor de doop. In werkelijkheid moet de doop alleen plaatsvinden nadat dit geschied is. Men wordt evenwel slechts als het teken van lidmaatschap in de universele gemeente in de doop zichtbaar wordt, lid van een plaatselijke gemeente". Met andere woorden: de doop dient als toegang tot de plaatselijke gemeente.

Mijn commentaar:

Nergens lezen we dat de doop een teken is van de inplanting in Christus en het lichaam van Christus. Verder kent de Schrift geen onderscheid tussen het toetreden tot een plaatselijke gemeente en de Gemeente.

Anders gezegd: de plaatselijke gemeente moet in haar openbaring een afspiegeling van de Gemeente zijn. Dat houdt in dat men van een plaatselijke gemeente niet op een andere wijze lid wordt als van de Gemeente.

Nog anders gezegd: tot de plaatselijke gemeenten behoren zij die tot de Gemeente behoren en ze behoren daartoe op grond van het feit dat ze lid van het lichaam van Christus zijn. En dit laatste wordt men door de doop met de Heilige Geest.

Opmerkelijk is ook dat de doop geen gemeentelijke zaak is. Ze wordt niet voltrokken in tegenwoordigheid van of namens de plaatselijke gemeente (denk aan de kamerling en Saulus). Dit staat ook de gedachte dat de doop de toetreding is tot de plaatselijke gemeente in de weg!

Ik heb in mijn commentaar hier en daar de puntjes op de “i” gezet, maar onze broeder zal me dat wel niet kwalijk nemen, en ik wil hem nog hartelijk danken voor zijn schrijven dat ons een ruimer beeld geeft van de opvattingen van onze baptisten medegelovigen.

<http://home.tiscali.nl/~xp107494/startleermap.htm>

<http://www.jaapfijnvandraat.nl/>